

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ СУЧАСНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції
викладачів і студентів Донбаського державного педагогічного
університету, учителів та учнів загальноосвітніх закладів
(м. Слов'янськ, 19–20 травня 2021 р.)

Випуск 13

Частина 5

Затверджено
на засіданні Вченої ради ДДПУ.
Протокол № 6 від 18.03.2021 р.

Слов'янськ – 2021

Редакційна колегія:

Г. І. Бондаренко – кандидат педагогічних наук, доцент, консультант комунальної установи «Міський центр професійного розвитку педагогічних працівників» Дружківської міської ради Донецької області;

В. А. Глущенко – доктор філологічних наук, професор; завідувач кафедри германської та слов'янської філології Донбаського державного педагогічного університету;

О. О. Клець – учитель російської мови та літератури, української мови та літератури, зарубіжної літератури Краматорського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 6 – дошкільний навчальний заклад» Краматорської міської ради; учитель вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель; кандидат філологічних наук;

Н. М. Маторіна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри германської та слов'янської філології Донбаського державного педагогічного університету;

Н. І. Овчаренко – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри української мови та літератури; декан філологічного факультету Донбаського державного педагогічного університету;

І. А. Решетова – кандидат педагогічних наук, доцент; доцент кафедри менеджменту, вчений секретар Донбаського державного педагогічного університету;

А. А. Рубан – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри російської мови та літератури Донбаського державного педагогічного університету;

Н. І. Тесленко – учитель української мови та літератури вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, заступник директора з навчально-виховної роботи Слов'янської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 5 Слов'янської міської ради Донецької області.

П 278 Перспективні напрямки сучасної науки та освіти: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів і студентів Донбаського державного педагогічного університету, учителів та учнів загальноосвітніх закладів (м. Слов'янськ, 19–20 травня 2021 р.) / відп. ред. А. А. Рубан, Н. М. Маторіна. Слов'янськ: ДДПУ, 2021. Вип. 13. Ч. 5. 187 с.

Досліджено актуальні питання педагогіки, українського, російського й загального мовознавства, іноземних мов, теорії та історії літератури, методики викладання мови й літератури в педагогічному виші й загальноосвітніх закладах.

Запропоновано пропозиції змін в освіті, обмін досвідом щодо їх впровадження для формування конкурентноспроможних учнів і студентів, здатних вільно й швидко адаптуватися в умовах інформаційного суспільства та європейської інтеграції України.

Збірник тез

Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і викладачів
Донбаського державного педагогічного університету,
учителів та учнів загальноосвітніх закладів
«Перспективні напрямки сучасної науки та освіти»
(м. Слов'янськ, 19–20 травня 2021 р.)
присвячений 25-й річниці відновлення філологічного факультету
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

ЗМІСТ

ТЕЗИ КОНФЕРЕНЦІЇ	7
<i>Антипенко О. М.</i> ВІРТУАЛЬНА ПОДОРОЖ «УКРАЇНСЬКА ХАТА – ЗДОРОВ'ЯМ ТА ДОБРОМ БАГАТА».....	7
<i>Безкорвайна Т. В.</i> ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОБІЗНАНОСТІ ТА САМОВИРАЖЕННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	9
<i>Білик Н. О.</i> РОБОТА ТЕРМОДИНАМІЧНОГО ПРОЦЕСУ (фізика, 10 клас).....	13
<i>Благушина І. М.</i> «ЛЮДИНА ПОЧИНАЄТЬСЯ З ДОБРА» (урок доброти для учнів 2 – 4 класів).....	24
<i>Василевська А. С., Суровцева Ю. В.</i> ЕКСКУРСІЯ-ПОДОРОЖ ПО ШКОЛІ ДЛЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ.....	29
<i>Василенко Н. С.</i> АНАЛІЗ МЕДІАТЕКСТУ: ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ (практичне заняття, поурочний план з громадської освіти)	34
<i>Воробей Л. В., Мельниченко А. П.</i> НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА ОЧИМА БАТЬКІВ.....	39
<i>Головченко В. М.</i> УРОК БІОЛОГІЇ (9 клас).....	46
<i>Горьова О. І.</i> КОНСПЕКТ ЗАНЯТТЯ З ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ВІКУ ІЗ ООП ЗА ТЕМОЮ «ГЛЕЧИК» (декоративне малювання за мотивами опішнянської кераміки).....	50
<i>Грудніна Г. Г.</i> ПЛАН-КОНСПЕКТ УРОКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ФУТБОЛУ ДЛЯ УЧНІВ 3 КЛАСУ	53
<i>Денченко О. В.</i> НАКРИВАЄМО СВЯТКОВИЙ СТІЛ (англійська мова, 7 клас).....	57
<i>Душенко А. В., Кабацька Т. О.</i> «ДО ПРИРОДИ – НЕ НЕСИ ШКОДИ» (виховний захід).....	60
<i>Казьонних О. П.</i> КОЗАЦЬКИЙ КВК (колективне свято).....	67
<i>Карась І. О.</i> УПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФІЛАКТИЦІ ШКІДЛИВИХ ЗВИЧОК ПІДЛІТКІВ	71
<i>Кедь Т. В., Лук'янець Т. В.</i> СИЛА ХУДОЖНЬОГО СЛОВА.....	74

Кириченко В. О. ЕЛЕКТРИЧНИЙ СТРУМ У МЕТАЛАХ (урок з фізики).....	82
Кладієва Г. А. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ СУПРОВОДУ ІСПИТІВ, КОНКУРСІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ.....	85
Колесник Л. О., Харківська Н. П. СВЯТО УКРАЇНСЬКОГО ВАРЕНИКА (музично-театралізований захід)	90
Костевко Н. Г. «ЗАХИСТИМО ПРИРОДУ – РІДНИЙ ДІМ!» (усний журнал для учнів 7–9 класів).....	94
Кубрак Л. В., Фер К. І. СЦЕНАРІЙ МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛІЗОВАНОГО ЗАХОДУ «ХЕЛЛОУІН»	96
Кулик Т. І. ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	102
Лугова В. М. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНКИ. БУЛІНГ, СТРАТЕГІЯ БОРОТЬБИ З НИМ (основи християнської етики).....	107
Малишева О. А. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	113
Мізунова Т. І. СИМЕТРІЯ ЯК НАЙПРОСТІШИЙ КОМПОЗИЦІЙНИЙ ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЛОЩИНИ (виконання композиції «Весняні квіти. Підсніжники») (мистецтво, 1 клас)	115
Міхеєва О. М. «ЛЮДСЬКЕ ЖИТТЯ – НАЙВИЩА ЦІННІСТЬ» (основи християнської етики, 8–9 клас).....	120
Мішура С. В., Писанко Ю. В. «ЯК КОЗАКИ ДІВЧАТ РЯТУВАЛИ» (сценарій заходу).....	127
Мусієнко І. Я., Сідорова Т. О. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ НАТУРАЛЬНИХ ЧИСЕЛ (урок математики у 5 класі)	131
Обухова Г. В. «ЩО МИ ЗНАЄМО ПРО ГРОШІ» (сценарій квест-гри для дітей старшого дошкільного віку за освітнім проектом «Я розумний споживач»).....	136
Помазунова М. С. РУХЛИВІ ІГРИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ФОЛЬКЛОРУ (Середня група).....	138

Рєпка Т. О. ПУБЛІЙ ОВІДІЙ НАЗОН. ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ПОЕТА. МІФОЛОГІЧНИЙ І ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ ПОЕМИ «МЕТАМОРФОЗИ» (огляд) (зарубіжна література, 8 клас)	142
Романова О. Є., Соколовська В. В. НОВИЙ ПОГЛЯД НА ПРИРОДУ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ТВОРИ КЛАСИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (позакласний захід для 8 класу).....	147
Савченко В. В. СТАТИЧНІ ДАНІ. СПОСОБИ ПОДОЛАННЯ ДАНИХ ТА ЇХ ОБРОБКА (алгебра, 9 клас).....	157
Савченко О. М. СЦЕНАРІЙ ЛІТЕРАТУРНО-МУЗИЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ ДО 150-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ ЛЕСІ УКРАЇНКИ	162
Ситнік Н. В. «У ГОСТЯХ У ЛІСОВИЧКА» (інтегроване заняття в різновіковій групі)	169
Тимошенко Є. В. «НОВОРІЧНЕ ДИВО» (сценарій на Новий Рік).....	172
Черкашина О. І. КЕЙС-МЕТОД – ЯСКРАВІЙ ПРИКЛАД ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	177
Чуприна А. С. ЗВ'ЯЗОК ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ ІЗ ЗОВНІШНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ. СЕНСОРНІ СИСТЕМИ (уроки узагальнення з тем).....	180
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	184

ТЕЗИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Антипенко О. М.

ВІРТУАЛЬНА ПОДОРОЖ «УКРАЇНСЬКА ХАТА – ЗДОРОВ'ЯМ ТА ДОБРОМ БАГАТА»

Анотація: ми є частинкою великого українського народу, який має свою славу історію, чарівну мову, багату культуру, смачну та корисну національну кухню. Саме завдяки збереженню і продовженню традицій, корені яких сходять до давнини, формується почуття патріотизму, любові та поваги до своєї родини, міста, держави.

Тип і модель проєкту: пошуковий, інформаційний, творчий, груповий.

Мета:

– викликати інтерес в учнів до вивчення історії України, українських традицій, обрядів;

– поглибити знання дітей про інтер'єр української національної хати;

– ознайомити з поетами, які висвітлювали своє шанобливе ставлення до української хати, та їхніми творами;

– виховувати патріотизм, доброту та працьовитість.

Навчальні цілі:

Під час роботи над веб-квестом:

– відшукувати інформацію з допомогою вчителя та самостійно;

– працювати з літературою, історичними джерелами;

– компанувати, аналізувати, синтезувати отримані дані;

– формулювати та відстоювати власну думку;

– формулювати конкретні висновки;

– працювати з готовими презентаціями;

– працювати групами та створювати буклети.

Діяльність учителя та учня

I етап.

1. Знайомство з метою проєкту за допомогою перегляду відео та презентації вчителя.

2. Учні разом із учителем обговорюють поставлену проблему, відповідають на запитання.

II етап. Учитель об'єднує учнів класу в 3 групи. Кожна група отримує свої завдання для вирішення питання дослідження

III етап. Захист учнями власних проєктів.

IV етап. Підбиття підсумків та укладання висновків. Аргументація оцінок.

Головна сторінка

I етап. Вступне слово вчителя

Запрошую вас взяти участь у захоплюючій мандрівці українською хатою. Ми з вами здійснимо подорож у минуле й розкриємо сторінки давньої історії та символіки людського житла. Девізом будуть слова Василя Симоненка: *«За тобою завше будуть мандрувати очі материнські і білява хата»*.

Адже де б ми не були, ніколи не забуваємо про рідну домівку і завжди повертаємось до неї. Пташки повертаються з вирію, в'ють собі гніздечка, звірі риють нори, а людина будує домівку – в'є своє родинне гніздо. У народі кажуть, що чоловік за життя повинен збудувати дім, посадити дерево, виростити дитину. Дім збудувати не великий, не багатий, але свій.

(Перегляд відео фільму «Екскурсія українською хатою»)

II етап. Завдання для груп

Екскурсоводи:

- збирають матеріал про інтер'єр української хати; (інтернет-ресурси, презентація вчителя);
- добирають ілюстрації до своїх повідомлень; (інтернет ресурси, презентація вчителя);
- створюють презентацію (у програмі PowerPoint).

Історики:

- досліджують тлумачення українських оберегів (інтернет-ресурси, презентація вчителя).
- готують короткі повідомлення;
- створюють буклет «Українські обереги» (у програмі Word або власноруч).

Літератори-художники:

- добирають вірші про українську хату;
- створюють картинну галерею (малюнки до обраних віршів).

III етап. Презентація своїх робіт (презентацій, буклетів, конкурс читців, представлення картинної галереї).

IV етап. Підбиття підсумків та укладання висновків. Рефлексія. Заповнення чек-листу «Я працював (а) у групі».

Вибери групу, у якій ти працював (а):

- △ Екскурсоводи.
- △ Історики.
- △ Художники літератори.

Оціни свою роботу:

- △ Я працював (а) краще за всіх.
- △ Я працював (а) добре.
- △ Я міг, могла працювати краще.

Взаємодія з групою:

△ Я пропоную до обговорення безліч ідей і ділюся необхідною інформацією.

△ Я завжди уважно ставлюся до почуттів і думок інших людей.

△ Я можу слухати інших.

△ Я перериваю інших, коли вони висловлюють свої ідеї.

Чому я навчився, працюючи у веб-квесті:

△ Я можу вказати важливі частини інформації, яку я вивчав.

△ У письмовому або усному виступі я можу детально і чітко пояснити і обґрунтувати свою думку за заданою темою.

△ Я докладаю зусиль, щоб більше дізнатися про нові для мене ідеї.

△ Зазвичай я задоволений тим, що я вже знаю, і не прагну дізнатися більше.

Безкоровайна Т. В.

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОБІЗНАНОСТІ ТА САМОВИРАЖЕННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сучасні демократичні перетворення суспільства вимагають потребу у формуванні висококультурних особистостей, здатних адекватно орієнтуватися в різних сферах життєдіяльності, гармонізувати свої відносини із соціумом. У світлі цього значно підвищується необхідність формування у здобувачів освіти компетентності обізнаності та самовираження у сфері культури як необхідної передумови успішності їх подальшої життєдіяльності в умовах складної взаємодії різних типів культур. Ці ідеї й вимоги до організації освітнього процесу знайшли відображення в Законах України «Про освіту» та «Про загальну середню освіту», «Національній доктрині розвитку освіти» тощо.

Компетентність обізнаності та здатність до самовираження у сфері культури передбачає пізнання здобувачів освіти та дуже широкий досвід діяльності: це особливості національної та загальнолюдської культури, духовно-моральні основи життя людини й людства, окремих народів, культурологічні основи сімейних, соціальних, суспільних явищ і традицій.

Вона формується на основі таких складових:

1. Емоційно-ціннісна складова:

– визнання культурних цінностей як власних ціннісних пріоритетів;
– відчуття емоційного задоволення від високохудожніх творів мистецтва;

– вияв поважливого ставлення до об'єктів національної та світової культури;

2. Когнітивна складова:

– знання національних традицій, історії, культури свого та інших

народів;

– знання рідної та інших мов;

– знання про правила культурної поведінки в суспільстві та норми взаємовідносин між людьми;

3. Операційно-поведінкова складова:

– уміння здійснювати культурно-творчу діяльність різних видів (у галузі мистецтва, техніки тощо);

– уміння самостійно освоювати феномени культури;

– уміння розбудовувати взаємодію з іншими на засадах поваги й толерантності;

– уміння дотримуватися правил етикету.

4. Особистісно-зорієнтована складова:

– формування таких якостей, як відповідальність, гуманізм, толерантність, тактовність, доброзичливість, комунікабельність.

Формування компетентності обізнаності та самовираження у сфері культури в молодших школярів починаю уже з першого уроку в 1 класі на тему: «Я люблю свою країну». Зняти психологічне напруження дітей, налагодити позитивну атмосферу в класі, формувати ніжне ставлення дітей до своєї країни – України, як до рідної матері, допомагають перегляд мультфільму «Слово української дитини», інтерактивні ігри «Коло радості», «Лялідне ім'я», «Розкажіть сонечку», танцювальні рухи танцю «Гопак», розфарбовування прапора України.

Багате підґрунтя дають інтегровані уроки навчання грамоти. Наприклад, при вивченні букви Ее, дітям зустрічається слово «перевесло». Ми переглянули відео про те, як в давнину люди збирали хліб, в'язали його в снопи перевеслом, бо перевесло – це джгут із скрученої соломи для перев'язування снопів. Потім я розказала з опорою на малюнки, що останній сніп з поля прикрашали стрічками, квітами і святкували свято «Обжинки». Ми грали в гру «Ой, у полі жито». Коли вчили букву Кк, читали текст «Сирний коник», де діти вперше дізналися, що в Карпатах іграшки роблять навіть із сиру. Під час вивчення букви Бб, ознайомилися з українським народним музичним інструментом бандурою. Переглянули відео і прослухали гру на бандурі.

Продовжується ця робота на уроках 2–4 класах. На інтегрованому уроці української мови в 2 класі на тему: «Урок-дослідження. Український рушник. Позначення м'якості приголосних звуків знаком м'якшення», перед дітьми була поставлена проблема: дослідити значення рушника в житті українців. Після опрацювання системи вправ, ознайомлення з «Піснею про рушник» муз. Платона Майбороди, сл. Андрія Малишка, репродукціями картин української художниці Марії Приймаченко «Маруся кужіль пряла», «На Україні хліб та сіль», «Два орли-соколи на могилі» здобувачі освіти приходять до висновку, що рушник давала мати на щастя

і долю, він є предметом побуту, оберегом, захищає від біди, це символ культури народу, символ любові і поваги.

На уроці читання «Екскурсія музеєм іграшки. За Л. Гладун Державний музей іграшки» в 2 класі здобувачі освіти презентували проєкт «Українська народна іграшка». Кожна група дослідила і розказала про дерев'яні, сирні, солом'яні, глиняні іграшки, окремо про ляльку-мотанку. Практично розглянули глиняні іграшки, виготовлені в нашому місті Дружківці. При підготовці проєкту я провела з дітьми майстер-клас «Лялька-мотанка», де діти із задоволенням навчилися робити таку ляльку.

На уроці української мови в 3 класі за темою «Головні члени речення (підмет і присудок)» я поставила за мету провести дослідження: у які ігри грали діти в давнину в різних країнах, і чи відрізняються вони від сучасних ігор. Матеріал я побудувала на картинах різних художників і музичних творах. Спочатку діти роздивляються фрагмент картини Пітера Брейгеля Старшого «Ігри дітей», там, де хлопчики грають у коники. Одночасно діти слухають п'єсу П. І. Чайковського «Гра в коники» з «Дитячого альбому».

Було поставлене завдання: роздивитися картину, прослухати музику і сказати, хто і чим займається, яка за характером картина і музика? Ми колективно складаємо речення за змістом і визначаємо головні члени речення. Потім слухаємо п'єсу П. І. Чайковського «Нова лялька» з «Дитячого альбому», дивимося презентації картин різних авторів, присвячених грі дівчаток з ляльками. Знову ділимося враженнями від почутого і побаченого, складаємо речення. Потім аналогічну роботу діти виконують у групах.

Робота в групах «Картинна галерея». Діти отримують репродукції картин:

- *Генріх Хірт. «Юні швачки». Німеччина.
- *Сергій Григор'єв. «Воротар». Україна.
- *Антоніо Паолетті. «Піжмурки». Італія.

Завдання: роздивіться репродукції картин видатних художників. Складіть і запишіть речення. Підкресліть головні члени речення. У кінці уроку діти роблять висновок, що ігри дітей у давнину в різних країнах і сучасні дитячі ігри схожі. Але сучасні ігри мають і відмінності у зв'язку з розвитком прогресу. Під час рефлексії ми ділимося враженнями й думками щодо побачених картин.

Урок української мови «Дума про Україну. Власні та загальні іменники. Велика буква у власних іменниках» в 3 класі навчаю дітей складати індивідуальні опорні конспекти, допомагаю здійснити віртуальну подорож «Мальовнича Україна» через впровадження самостійної групової роботи та інтерактивних методів навчання.

Урок з літературного читання «Як ще не було початку світу...

(Українська народна обрядова пісня). Записала Євгенія Ярошинська» в 4 класі ми ознайомилися із найстарішою народною піснею, у якій український народ висловлював думки про створення світу. Через інтерактивну вправу «Ажурна пилка» дійшли висновку, що наш герб Тризуб за одною із наукових гіпотез символізує паросток дерева життя із трьох листочків. Роздивилися, як у народній культурі відобразилися думки наших пращурів про світове дерево життя у витинанках, вишиванках, писанках, художньому розписі, килимарстві, оздобленні хатнього інтер'єру і посуду.

На уроці позакласного читання «Оксана Караванська. Вишиванка» в 4 класі діти дослідили вишиванки різних місцевостей України, презентували створені свої моделі вишиванок.

На уроках трудового навчання виготовляли український рушник, витинанки, розписували писанки, створювали аплікацію українського національного одягу. Під час виготовлення аплікації «Соняшник», знайомилися не тільки з репродукціями картин М. Приймаченко «Соняшник життя» і «Соняшник із бджолами», а й репродукцією В. Ван Гога «Ваза з соняшниками» і Клода Моне «Соняшники». Мною була створена картинна галерея, де діти знайомилися з творчістю українських художниць Марії Приймаченко, Катерини Білокур, Марії Тимченко. Усі творчі роботи дітей я спочатку вивішую на виставку, а потім складаю в особисті портфолію. Прослуховування уривків із опери українського композитора Миколи Лисенка «Коза-Дерева», Є. Адамцевича «Запорозький марш», пісень на вірші Т. Шевченка допомогли на уроках мистецтва ознайомитися з творчістю видатних людей України.

Продовжити роботу над формуванням компетентності обізнаності та самовираження у сфері культури у здобувачів освіти допомагають позакласні заходи. У 1 класі діти із задоволенням читали з батьками українські народні казки і брали участь у конкурсі розмальовок «У світі української народної казки». На Святі Букваря учні танцювали український танок «Українські викрутаси», співали пісень і розповідали вірші про кожну дитину.

У 2 класі на «Святі українського фольклору» ми знайомилися з різними жанрами народної творчості. Свято «У країні рідної мови» допомогло розширити знання учнів про українську мову, показати її красу та багатство за допомогою поетичного слова, українського фольклору, формувати бажання любити рідну мову, пізнавати культуру українського народу через впровадження діяльнісного підходу. У 3 класі продовжили цю тему і провели лінгвістичну гру «Українська мова – диво калинове». У 4 класі я провела з дітьми інтелектуальну гру «Я люблю Україну», захід «Краса і милозвучність поезії Лесі Українки».

Широке поле діяльності у формуванні компетентності обізнаності

та самовираження у сфері культури відкриваються на уроках українознавства. Наприклад, на уроці «Національні символи твоєї Батьківщини» здобувачі освіти дослідили дерева, кущі і квіти, що є символами України і створили лепбук «Рослини – символи України».

На уроці «Народна архітектура. Пам'ятки історії та архітектури» ми вирушили у віртуальну подорож до Музею під відкритим небом у Пирогово та музею Мамаєва Слобода. На уроці українознавства «Українці – планетарний феномен» учні знайомляться з давньою Трипільською культурою, що поклала основу формування українського народу. Це формує шанобливе ставлення до історії та культури українців, гордість за себе як унікальну націю.

Білик Н. О.

РОБОТА ТЕРМОДИНАМІЧНОГО ПРОЦЕСУ (фізика, 10 клас)

Замість передмови →

Навчальна програма	Зміст навчального матеріалу
Фізика і астрономія Навчальні програми для загальноосвітніх закладів Ляшенко О. І.	Робота Кількість теплоти та робота в термодинаміці. Розділ 3. Молекулярна фізика та термодинаміка
Фізика Навчальні програми для загальноосвітніх закладів Локтев В. М.	Робота термодинамічного процесу. Розділ 2. Молекулярна фізика та термодинаміка

Мета уроку: формувати уявлення про роботу термодинамічного процесу, компетентності й уміння та навички розв'язання типових задач теми за технологією формування критичного мислення.

Завдання уроку:

1) закріпити уявлення внутрішню енергію та роботу термодинамічного процесу як спосіб зміни внутрішньої енергії тіла, з'ясувати в якому агрегатному стані й чому тіла здатні здійснювати термодинамічну роботу, формулу для підрахунку термодинамічної роботи та її геометричний зміст термодинамічної роботи, фізичний зміст універсальної газової сталої, про залежить термодинамічної роботи від шляху протікання процесу; повторити рівняння стану та графіки ізопроцесів, формувати вміння та навички розв'язання типових задач теми;

2) розвивати самоосвітні, комунікативні вміння та навички, логічне мислення, обчислювальні уміння, навички алгоритмізації розв'язання задач, навички міжособистісного спілкування; критичне мислення, творчу активність;

3) виховувати пізнавальний інтерес до навчання, показати практичну значущість набутих знань.

Тип уроку: урок формування компетентностей.

Обладнання:

1) педагогічний програмний засіб навчання «1С: Репетитор»:

1.1. ілюстрація (слайд робота залежить від шляху протікання процесу);

1.2. колекція інтерактивних моделей:

1.2.1. робота газу при ізобарному процесі;

1.2.2. робота газу при ізотермічному процесі;

1.2.3. робота газу при ізохорному процесі;

2) відеосюжет № 47 тепло (робота – спосіб зміни внутрішньої енергії) відеоенциклопедії «Науковий довідник від А до Я»;

3) мультимедійна презентація;

4) текст для опрацювання теоретичного матеріалу;

5) шаблони кластерів;

6) бланки «Дошка запитань»;

7) комп'ютер;

8) мультимедійний проектор;

9) іграшковий мікрофон;

10) навчальна таблиця «Основи термодинаміки»;

11) саморобний демонстраційний комплект основних формул та величин;

12) тексти теоретичного матеріалу;

13) тексти з умовами тестів та задач.

Хід уроку.

Структурний елемент уроку	Тривалість	Назва методичного прийому та його опис	Формування відповіді або пояснення доцільності методичного прийому	Примітка
1. Організаційний момент	1 хв	Метод: організації навчального процесу Завдання: привітання учнів, створення доброзичливого настрою й формування привабливої перспективи – усвідомлення змісту уроку дозволяє отримати розгадку агрегатного стану робочого тіла теплових двигунів та пневматичних пристроїв.		
2. Повідомлення теми, мети, задач уроку та Д/З	1 хв	Вступне слово вчителя, яке бажано промовляти на фоні класичної музики та малюнків різноманітних теплових двигунів та пневматичних пристроїв		Вступне слово вчителя наведено в доданку 1

	2 хв	Прийом «З'ясування мети» (здійснюється загальна робота вчителя та учнів над з'ясуванням мети та завдання уроку, учні висловлюють свої міркування до мети та задач уроку <i>учитель збирає, структурує та записує ідеї учнів на дошці</i> й показує написані на розвороті дошки освітні цілі, які ставить перед уроком навчальна програма з предмету		
	30 с	Прийом «Дошка запитань», Вчитель нагадує про те, що в кабінеті фізики є спеціальна магнітна дошка для запитань учнів. Й нагадує про традиційне домашнє завдання з опрацювання будь-якого теоретичного матеріалу – підготувати питання для дошки запитань	«Дошка запитань» – це метод мотивації учнів до подальшого вивчення теми. У такий виявляється повага до запитань учнів, надається їм вага й, крім того, це знімає з учителя необхідність відповідати на всі запитання. В учнів з'являється стимул до пошуку нових джерел інформації (крім своїх підручників), а вчителю це дає можливість похвалити особливо продумані запитання та відповіді. Крім того, цей метод є основою для планування уроків, коли вчитель розробляє завдання, які відповідають інтересам учнів і тому, що їм цікаво довідатись.	Ідея метода запропонована на сторінках фахового журналу «Фізика в школах України»
3. Актуалізація (ревокація).	3 хв	Прийом «Я передаю мікрофон». (цей прийом полягає в тому, що вчитель вибирає для відповіді групу учнів, а ті в свою чергу обирають для відповіді інші групи учнів). Питання для актуалізації складає вчитель та учні.	З метою перевірки правильності та повноти оформлення Д/З до дошки викликаються 2 учні, яким доручено на розвороті дошки, написати розв'язання однієї домашньої задачі (Р. № 533, Р. № 539). В якості додаткових питань учні коментують довідник	Орієнтовний список питань наведено в доданку 2 Групі учнів, які пропустили попередній урок – уважно

			– основних формул – основних величин теми	слухати питання та відповіді та виконувати нотатки.		
	3 хв.	Прийом « кластер»	Учням пропонується ключові слова теми занести до кластера.	Ключові слова теми наведено доданку 3		
			Знаю		Хочу знати	Узнав
4. Етап побудови знань (Усвідомлення).	5 хв.	4.1. Оглядова лекція за планом: 4.1. Робота в механіці та термодинаміці. 4.2. Підрахунок роботи газу. 4.3. Фізичний зміст універсальної газової сталої. 4.4. Геометричний зміст термодинамічної роботи.	Пояснення питань здійснюють четверо учнів, які виконували дома випереджальні завдання.	Зміст оглядової лекції наведено в доданку 4.		
	1 хв * 3	В якості доповнення до лекції вчитель виконує демонстрацію 1.2. колекції інтерактивних моделей; 1.2.1. робота газу при ізобарному процесі; 1.2.2. робота газу при ізотермічному процесі; 1.2.3. робота газу при ізохорному процесі та ілюстрацію слайду про залежить термодинамічної роботи від шляху протікання процесу				
	1 хв	4.3. Узагальнення та систематизація Метод: табличний	Узагальнення та систематизацію нового матеріалу виконує вчитель за таблицею «Основи термодинаміки»			
	2 хв + 2 хв	4.4. Розв'язання тестових завдань. Метод: мозкового штурму 5.1, 5.2. – обов'язкові, 5.3, 5.4. – додаткові.		Зміст тестових задач наведено в додатку 5.		
	1 хв	4.5. Фізкультхвилинка				
	5 хв + 5 хв	4.5. Тренувальні вправи. Метод: тренувальних вправ.	Розв'язання задач виконується на розвороті дошки. Для їх	Зміст тренувальних задач		

Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції

		6.1, 6.2. – обов’язкові, 6.3, 6.5. – додаткові, 6.4, 6.6. – Д/З.	розв’язання викликається одночасно два учні	наведено в додатку 6.
5. Етап консолідації	3 хв	5.1. Прийом «Світлофор» з метою встановлення з учнями класу оберненого зв’язку та знаходження відповідей на якісні задачі Вчитель читає твердження, а учні фронтальним методом показують одну з трьохкольорових позначок: Червоний – ні; Зелений –так; Жовтий – іноді так, іноді ні.		Зразок питань наведено в додатку 7
	3 хв.	5.2. Метод «Прес» (учні по черзі формулюють свої думки з приводу уроку). Наприклад: 1. Я вважаю, що урок пройшов дуже цікаво. 2. Оскільки я навчився розв’язувати графічні задачі з даної теми та пояснювати ... 3. Наприклад, тепер я можу пояснити ... 4. Таким чином познайомився з ...		
	3 хв	5.3 Учням в парах (за правилами на слайді) пропонується скласти сенкан на тему уроку. Потім пара вибирає кращий і представляє на обговорення групі з 4 осіб, а вже представники груп презентують кращі варіанти до обговорення в класі. Наприклад: 1) Термодинамічна робота 2) Стискання, розширення, 3) Здійснюється, залежить, виконується 4) Має велике технічне застосування 5) величина		

1 хв.	Резерв часу уроку		
Домашнє завдання			
1) За підручником фізика 10 клас (Ляшенко-2011р.) опрацювати, § 54;			
2) підготувати питання на «Дошку запитань»;			
3) розв'язати задачі 6.4, 6.6.;			
4) виконати маркування тексту: додатки 8, 9).			

Додаток 1. Вступне слово вчителя

Сьогодні у нас надзвичайно важлива тема уроку – термодинамічна робота. У сучасному виробництві надзвичайно широке розповсюдження отримали теплові двигуни, в яких енергія згоряння палива перетворюється в механічну енергію. Саме сьогодні на уроці ми з'ясуємо причини того, що термодинамічну роботу можуть виконувати газоподібні тіла, як її можна підраховувати й навчимося підраховувати за допомогою формули та метода площ.

Крім теплових двигунів, термодинамічна робота знайшла своє застосування в пневматичних агрегатах (молоти, механізми для відкривання та зачинення дверей).

Додаток 2. Питання з теми «Внутрішня енергія»

1. Сформулюйте визначення внутрішньої енергії.
2. Сформулюйте визначення внутрішньої енергії ідеального газу.
3. Назвіть формулу внутрішньої енергії одноатомного ідеального газу
4. Якими величинами визначається числове значення внутрішньої енергії ідеального газу?
5. Скільки та які існують способи зміни внутрішньої енергії ідеального газу
6. Якими величинами визначається числове значення внутрішньої енергії ідеального газу?
7. Скільки та які існують способи зміни внутрішньої енергії реального газу?

Додаток 3. Ключові слова теми

Робота термодинамічного процесу, ізобарний процес, ізотермічний процес, ізохорний процес, залежність термодинамічної роботи від шляху протікання процесу, геометричний зміст роботи, агрегатний стан тіла, здатного виконувати механічну роботу, фізичний зміст універсальної газової сталої.

Додаток 4. Тексти мінілекцій

4.1. Робота в механіці та термодинаміці

У механіці робота визначається як добуток модуля сили, переміщення та косинуса кута між ними. Механічна робота здійснюється під дією сили на рухоме тіло й за знаком може бути будь-якою (додатною, від'ємною, нульовою). Механічна енергія дорівнює зміні кінетичної енергії тіла.

Термодинаміка розглядає рух не всього тіла в цілому, а переміщення часток макроскопічного тіла відносно одна однієї. Термодинамічна робота виводиться за допомогою формул механіки, виконується тілом при зміні його об'єму, дорівнює зміні внутрішньої енергії тіла.

Оскільки тверді та рідкі тіла при нагріванні незначно розширюються, то невеликою буде й виконана ними робота.

Суттєву термодинамічну роботу здатні виконувати тільки гази та пара, котрі значно змінюють свій об'єм при нагріванні.

Отже, тверді тіла й рідини здатні виконувати механічну роботу, а гази та пара – термодинамічну.

4.2. Робота в термодинаміці..

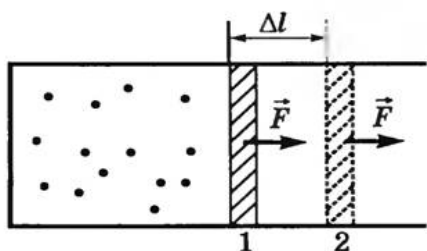

Рис. 1

Нехай у циліндрі з руховим поршнем знаходиться газ при температурі T_1 (рис. 1).

Будемо повільно нагрівати газ до температури T_2 . Газ буде ізобарично розширюватися, а поршень переміститься з положення 1 у положення 2 на відстані Δl . Сила тиску газу при цьому здійснить роботу над зовнішніми тілами. Оскільки $p = \text{const}$, то й сила тиску $F = pS$ теж постійна. Тому роботу цієї сили можна розрахувати за формулою, де ΔV – зміна об'єму газу.

$$A = F\Delta l = pS\Delta l = p\Delta V, \quad (1)$$

Якщо об'єм газу не змінюється (ізохорний процес), то робота газу дорівнює нулю. Сила тиску газу виконує роботу лише в процесі зміни об'єму газу.

При розширенні ($\Delta V > 0$) газу виконується позитивна робота ($A > 0$); при стисненні ($\Delta V < 0$) газу виконується негативна робота ($A < 0$), позитивну роботу виконують зовнішні сили $A' = -A > 0$.

4.3. Фізичний зміст універсальної газової сталої.

Запишемо рівняння Клапейрона-Менделєєва для двох станів газу:

$$pV_1 = mMR T_1; pV_2 = mMR T_2 \Rightarrow \\ p(V_2 - V_1) = mMR(T_2 - T_1).$$

Відповідно, при ізобарному процесі

$$A = mMR\Delta T.$$

Якщо $m = M$ (1 моль ідеального газу), то при $\Delta T = 1 \text{ K}$ отримаємо $R = A$. Звідси витікає фізичний зміст універсальної газової постійної: вона численно дорівнює роботі, що здійснює 1 моль ідеального газу при його

ізобарному нагріванні на 1 К.

4.4. Геометричний зміст термодинамічної роботи.

На графіку $p = f(V)$ при ізобарному процесі робота дорівнює площі заштрихованого на рисунку 2, а прямокутника

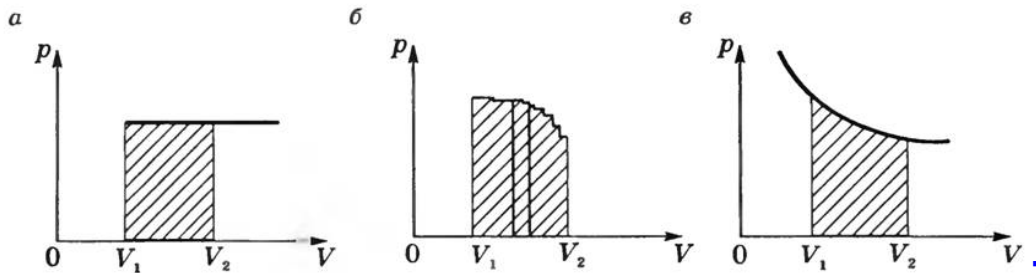

Рис. 2

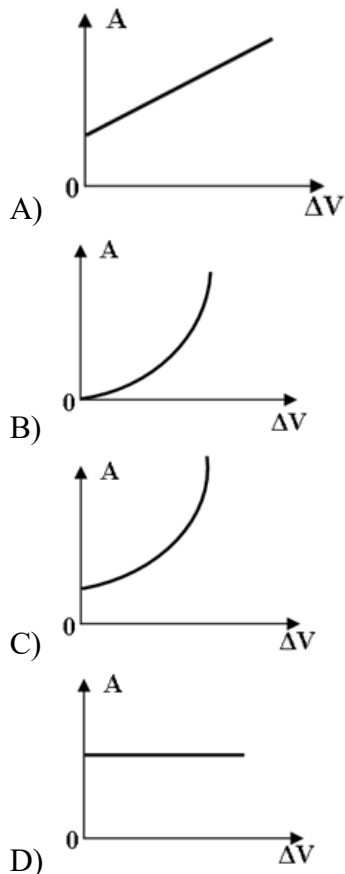
Якщо процес не ізобарний (рис. 2, б), то криву $p = f(V)$ можна подати як ломану, що складається із великої кількості ізохор та ізобар.

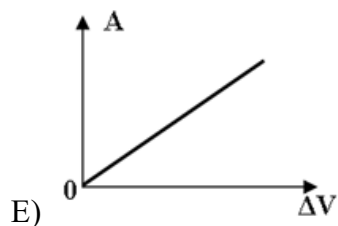
Робота на ізохорних участках дорівнює нулю, а сума роботи на всіх ізобарних участках буде $A = \int p(V)dV$, тобто буде дорівнювати площі заштрихованої фігури.

При ізотермічному процесі ($T = \text{const}$) робота дорівнює площі заштрихованої фігури, яка відображена на рисунку 2, в.

Додаток 5. Зразки тестових завдань

№ 5.1. Який із графіків відповідає залежності роботі ідеального газу при ізобарному розширенні від зміни його об'єму?

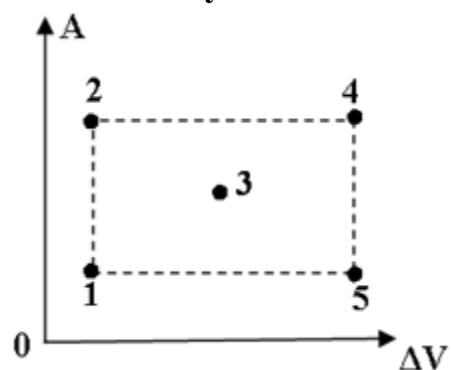

№ 5.2. На графіку наведена залежність роботи ідеального газу від кількості речовини при ізобарному процесі. Якій точці відповідає мінімальна зміна температури?

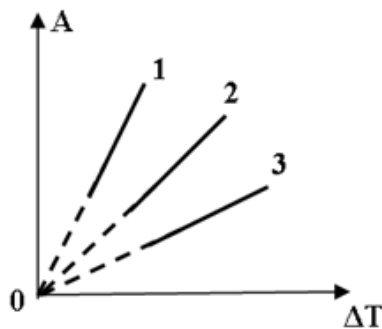
- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

№ 5.3. У якій точці діаграми залежності роботи ідеального газу від зміни об'єму тиск є мінімальним?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

№ 5.4. За графіком залежності роботи газу при ізобарному процесі від зміни температури знайдіть співвідношення між кількістю речовини.

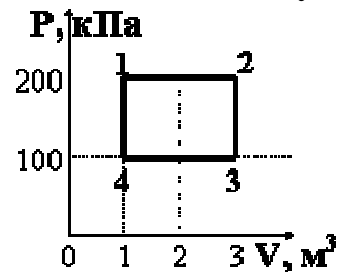
- A) $v_1 > v_2 > v_3$ B) $v_1 < v_2 < v_3$ C) $v_1 > v_3 > v_2$ D) $v_1 < v_3 < v_2$
 E) $v_1 = v_2 > v_3$

Додаток 6. Умови підрахункових та графічних задач

№ 6.1. Повітря масою 290 г при ізобарному нагріванні виконало роботу 640 Дж. На скільки градусів Цельсія було нагріто цей газ?

- A) 281°C B) 8°C C) 265°C D) $0,125^{\circ}\text{C}$ E) $272,875^{\circ}\text{C}$

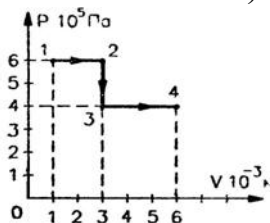
№ 6.2. Робота газу замкнутого циклу дорівнює:

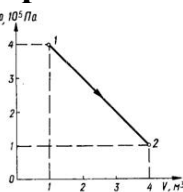
- A) 100 кДж; B) 200 кДж; C) 300 кДж; D) 400 кДж E) 500 кДж

6.3. Ідеальний газ перейшов зі стану 1 в стан 4. Робота газу дорівнює:

- 1) 2,4 кДж;
2) 2 кДж;
3) 3,6 кДж;
4) 3 кДж.

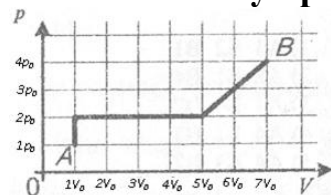

6.4. Робота газу при його переході зі стану 1 в стан 2 дорівнює:

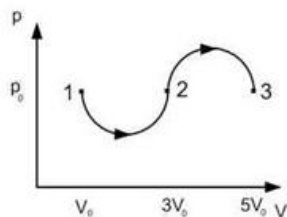
- 1) $15 \cdot 10^5$ Дж;
2) $4,5 \cdot 10^5$ Дж;
3) $7,5 \cdot 10^5$ Дж;
4) $8 \cdot 10^5$ Дж.

6.5. Робота газу при його переході зі стану А в стан В дорівнює:

- 1) $16p_0V_0$; 2) $20p_0V_0$; 3) $14p_0V_0$; 4) $18p_0V_0$.

6.6. Газ переведено зі стану 1 в стан 3. Лінії 1 – 2 і 2 – 3 являють собою напівкола однакових діаметрів. Найдіть роботу газу.

- 1) $16p_0V_0$; 2) $20p_0V_0$; 3) $4p_0V_0$; 4) $18p_0V_0$.

ДОДАТОК 7. Питання етапу консолідації

- Тверді тіла здатні виконувати термодинамічну роботу.
- При ізохорному нагріванні робота газу дорівнює

нулю.

3. При ізобарному стисканні робота газу – від’ємна.
4. Газ та пара виконують значну термодинамічну роботу.
5. Термодинамічна робота при ізобарному процесі дорівнює добутку тиску на зміну об’єму.
6. Робота газу застосовується тільки в пневматичних пристроях.
7. Робота газу не залежить від шляху протікання процесу.

Додаток 8. Зразок таблиці для маркування тексту

“v” – знайома інформація	
“+” – нова інформація	
“-” – суперечлива інформація	
“?” – недостатня інформація	

Додаток 9. Текст для маркування

Теплове розширення – зміна геометричних розмірів (об’єму) тіла внаслідок зміни його температури. Ця властивість характерна для всіх речовин. Коли речовина нагрівається, її частинки починають інтенсивніше рухатися, що приводить до збільшення середніх відстаней між ними. Більшість тіл збільшують свій об’єм у результаті зростання температури, однак відомо декілька винятків. Найвідомішими прикладами відхилення від правила є вода, яка в діапазоні від 0°C до 4°C зменшує свій об’єм при зростанні температури або чистий кремній при температурах між -255°C та -153°C. Теплове розширення (стиснення) матеріалів необхідно враховувати при проектуванні великогабаритних конструкцій, прес-форм для лиття деталей, при проектуванні фермових конструкцій (мостів, вишок тощо) та в інших інженерних розробках, коли можливі суттєві зміни розмірів в залежності від температури, що можуть привести до втрати роботоздатності конструкції.

Теплове розширення також використовується в механічних складальних операціях при утворенні посадок з натягом, коли втулка нагрівається до 150°C і 300°C в індукційній печі або вал охолоджується для полегшення їх суміщення чи видалення. У техніці створені спеціальні сплави з дуже малим коефіцієнтом лінійного розширення, що використовуються в конструкціях, де треба мінімізувати температурні деформації. Одним з них є Інвар, з $\alpha = 0,6 \times 10^{-6} \text{ } ^\circ\text{C}^{-1}$. Ці сплави використовуються в аерокосмічній промисловості, де елементи конструкцій зазнають коливань температури у широкому діапазоні. Більшість термометрів побудована на основі використання зміни об’єму рідини (ртуті або спирту) із зміною температури, або використання матеріалів з різними коефіцієнтами теплового розширення (біметалеві пластини). Теплове розширення необхідно враховувати і при необхідності компенсувати у різних галузях техніки. Проявляється теплове розширення у: зміні тиску повітря в гумових шинах автомобілів; зміні довжини довгих прямих ділянок труб системи опалення; зміні довжини залізничних колій і мостів; у лініях електропередач та ін.

Благушина І. М.

«ЛЮДИНА ПОЧИНАЄТЬСЯ З ДОБРА»
(урок доброти для учнів 2–4 класів)

До Всесвітнього дня доброти (13 листопада) та Міжнародного дня інвалідів (3 грудня)

Мета. Розширити уявлення дітей про таке поняття моралі, як доброта. Формувати вміння диференціювати ознаки доброго і злого. Розкрити переваги доброти над злом.

Сприяти усвідомленню того, що добро варто починати з себе.

Виховувати в учнів почуття чуйності, доброти, милосердя, поваги до людей з особливими потребами та усвідомлення того, що вони не відрізняються від інших людей.

На дошці (екрані) вислови:

Людина починається з добра,

Із ласки, щирості й любові,

Із батьківської хати і двора,

з теплоти, що є у кожному слові. (*Л. Забашта*)

Добро роби скільки можеш, від того ніколи не занеможеш.

Скарай, недоле, людину, яка кривдить сиротину. (*Народна мудрість*)

Портрети Лесі Українки, художників Т. І. Ктитаревої, Дмитра Дидоренка, репродукції картин.

Хід уроку

Учитель. Добрий день, дорогі діти! Сьогодні ми поговоримо про добро, добрих людей, добротинність, про те, яким повинно бути наше ставлення до людей з особливими потребами, бо кожного року 3 грудня світ відзначає Міжнародний день інвалідів.

Учень. Все – із доброго чи злого –

Починається з малого.

Хліб – з маленької зернини,

Дощ – із чистої краплини.

День турботою почнеться,

Кожен за своє береться.

Проганяй мерщій дрімоту

І рукам давай роботу.

І роби невтомно, вміло,

Хоч мале, та добре діло. (*М. Сингаївський*)

Учитель. Доброта, чуйність, вміння розуміти чужий біль, вчасно підтримати у важку хвилину, розрадити добрим словом та вчинками – є складовими характеру нашого народу.

– Діти, які правила доброти ви знаєте?

(Допомагати слабким, людям похилого віку, хворим, людям з

особливими потребами, тим, хто потрапив у біду. Треба пробачати помилки. Не бути жадібним.)

– Якими ж рисами повинна бути наділена людина, щоб про неї говорили лише добре?

(Учні відгадують слова, що записано на дошці. Учитель відкриває виділені букви.)

ДОБРОЗИЧЛИВІСТЬ

ВИХОВАНІСТЬ

ДОБРОСОВІСНІСТЬ

ПОРЯДНІСТЬ

ТАКТОВНІСТЬ

ЧЕСНІСТЬ

ЛАСКА

Учень 1. Я вірю в силу доброти,

Добро завжди сильніше злого,

Дає наснагу, щоб цвісти

І світлу обирати дорогу.

Я вірю в силу доброти,

Що на торжку не продається,

Що кривди розбива пласти,

Красою тулиться до серця.

Я вірю в силу доброти,

Що має долю роботящих,

Що хоче, щоб і я, і ти,

І все було у світі кращим. (В. Крищенко)

Робота в групах. З отриманих карток скласти прислів'я про доброту.

Добре слово

Вітер рушить гори,

Сила слова

Тепле слово і у

Добре слово дім буде,

Добре слово людині,

Слово – ключ,

Мале зле слово

безмежна.

мороз зігріє.

що дощ у посуху.

залізні ворота відкриває.

а зле руйнує.

яким відкривають серця.

а слово дружбу.

велику образу творить.

Учні зачитують створені прислів'я.

Добре слово і залізні ворота відкриває.

Вітер рушить гори, а слово дружбу.

Сила слова безмежна.

Тепле слово і у мороз гріє.

Добре слово дім буде, а зле руйнує.

Добре слово людині, що дощ у посуху.

Слово – ключ, яким відкривають серця.

Мале зле слово велику образу творить.

Учитель. Як ви думаєте, що є найкрасивішим у нашому житті, а що найпотворнішим?

(Відповіді дітей.)

Ми впевнимися у правильності ваших відповідей, коли прочитаємо оповідання В. О. Сухомлинського «Найкрасивіше і найпотворніше». (Діти самостійно читають оповідання).

Марія Іванівна сказала нам:

– Діти, подумайте, що вам здається найкрасивішим у світі і що найпотворнішим.

Подумайте, і напишіть про це твір.

Довго думала, що ж найкрасивіше.

Найкрасивіше – це тендітні квіточки конвалії. Вони такі ніжні й ласкаві. Вони радіють, що на небі сонце. Коли дивишся на ці квітки, стає радісно. Хочеться зробити щось добре. І ще хочеться, щоб люди говорили про тебе, що ти гарна, слухняна дівчина, добра мати й батькова дочка.

Найкрасивіше – це коли люди роблять одне одному добро.

Раз було таке. Біля високого дерева на лавочці сидів старий дідусь. Він їхав автобусом і йому стало погано. Вийшов дідусь із автобуса та й сидить на лавочці. Мама запросила його додому, дала ліків, нагодувала. Дідусь відпочив, а наступного дня поїхав додому. Він їхав од сина.

А найпотворніше було ось що. У одного хлопчика померла бабуся. Стара-престара. Їй дев'яносто років. І він не пішов на похорон. Та й коли хворіла – він її не провідував. Невже йому ото не боліло?

Найпотворніше, коли людина стає зла, безсердечна.

(Обговорення змісту оповідання.)

Учитель. Отже, до яких людей треба бути особливо уважним? (До людей похилого віку.)

А ще хто потребує нашої особливої уваги і піклування? (Це люди з особливими потребами.)

Скажіть, якщо ці люди поряд з нами, чи треба їх вважати у чомусь гіршими від нас?

Справді, ці люди б дуже хотіли, щоб ми дивилися на них як на рівних.

А тепер давайте пограємо.

Гра «Добрі чарівники»

Уявіть собі, що добра фея принесла вам чарівну скриньку з добрими дарами. Ці дари треба оживити, а для цього треба назвати все, що може бути добрим. Наприклад: добре слово, добрий погляд, добрий вчинок.

Допоможіть феї оживити її дари, для цього візьміться за руки і подаруйте одне одному щось добре (слово, намір, погляд).

Гра «Знайди чарівне слово»

Щоб трохи бути чарівником, важливо по-доброму ставитись до

оточуючих тебе людей: і вдома, і на вулиці, і в школі, і в громадських місцях.

Знайдіть загублене слово в реченнях.

- Розтане навіть льодяна глибина від слова теплого (спасибі).
- Зелене навіть пеня, коли почує ... (добрий день).
- За смачний обід і ситий скажем мамі ми ... (спасибі).
- А ось коли сварять за пустощі, ми кажемо ... (будь ласка, вибачте).

Гра «Семафор ввічливості»

У дітей на столах лежать сигнальні картки із червоним та зеленим кольором. Червоний колір – забороняю, а зелений – дозволяю. Зачитую репліки, а ви повинні сказати: у яких випадках діти праві, а в яких – ні. Якщо правильно – зелений, неправильно – червоний.

1. «Дайте мені хлібину», – звертається хлопчик до продавця.
2. «Вибачте, будь ласка, я штовхнула Вас ненавмисне», – каже дівчинка в автобусі.
3. «Покличте до телефону Марину!»
4. «Я трохи порвала цю книжку, підклейте її самі», – сказала дівчинка бібліотекарю.
5. «Люба бабусю! Я із задоволенням Вам допоможу!»

Молодці! Ви добре справились із завданням. Читання вірша Л. Забашти.

Учень 2. Добрим бути зовсім це не просто.

Не залежить доброта від зросту.

І від кольору теж не залежить.

Доброта – не цукор і не нежить!

Доброта з роками не старіє.

Доброта від холоду зігріє.

Учениця 1. Якщо доброта, як сонце світить

Весело дорослим і всім дітям.

Добрим бути – зовсім це не просто.

Не залежить доброта від зросту.

Тільки треба добрим – добрим бути

І в біді нікого не забути!

Учитель. Доброта і милосердя – багатолікі. Потреба в них завжди. Вони, як два крила, на яких тримається людство. Тільки той вчинок є милосердним, який засвідчує повагу до людини, особливо, якщо ця людина має особливі потреби. Багато серед цих людей талановитих і відомих.

Послухайте розповідь однокласників і замисліться ще раз, як треба дивитися на людей з особливими потребами.

Учень 3. Леся Українка жодного дня не сиділа за шкільною партою, не відповідала біля дошки, не бігала з ровесниками гучними коридорами. Леся ще з дитинства була старанною і здібною дитиною. Вона знала понад десять іноземних мов, любила музику і грала на фортепіано, проявляла інтерес до малювання, із захопленням вишивала.

Доля розпорядилася так, що наділила Лесю дивовижними здібностями і в той же час заставила виборювати життя в щоденних муках і стражданнях. Дівчина з дитинства хворіла на туберкульоз кісток, а потім легень, нирок. Іноді цілий місяць доводилось лежати в гіпсі, страшний біль пронизував усе тіло, але Леся терпіла і змушувала себе писати вірші, грати, «крізь сльози сміятися».

Учениця 2. Тетяна Іванівна Ктитарева, живописець, Заслужений майстер народної творчості України, з 25 років прикута до інвалідного візка, але ніякою мірою ніколи не вважала себе неповноцінною, хоча давно страждає на невиліковне захворювання – занепад м'язів. Людині важко іноді утримувати олівець в руках, не говорячи про те, щоб створити художній витвір.

Але Тетяна Іванівна впевнена: у творчості головне – пропустити через серце, вкласти душу. Єдина в Україні професійна художниця лакової мініатюри відкрила школу, у якій щедро ділиться своєю майстерністю.

Учень 1. Дмитро Дидоренко – харківський художник. Сталося трагічне лихо, під час якого Дмитровтратив зір. Але вже через кілька місяців повернувся до творчості. Його роботи знаходяться в колекції Харківського художнього музею. Виставки картин Дмитра Дидоренка були організовані в Києві, Бостоні, Нью-Йорку.

Учитель. Будьте добрими, милосердними, терпеливими, нехай не черствіють ваші душі в щоденних клопотах, бережіть свої серця від усього злого.

Я хочу, щоб наступні слова були як молитва у вашому житті:

(діти читають з дошки або з екрану)

- Слухай мене, щоб я вмів слухати.
- Поважай мене, щоб я поважав інших.
- Вір мені, щоб я повірив.
- Не принижуй мене, щоб я не принижував.
- Розмовляй зі мною, щоб я міг спілкуватися.
- Вибачай мені, щоб я вмів вибачати іншим.
- Допомагай мені, щоб я допомагав.
- Не насміхайся з мене.
- Не ігноруй мене.
- Почуй мене, щоб я це відчув.
- Люби мене, щоб я вмів любити.

Діти хором зачитують виділені слова.

Перегляд мультфільму «Казочка про добро. Те, що повертається» (<https://www.youtube.com/watch?v=Vr4XiXf57Tc>)

«Те що повертається» – ця маленька казочка про добро дівчаток і силу взаємності, усе, що робиться в нашому житті, вертається нам бумерангом, отож їхня доброта до маленького песика вернулася їм тим, що вони змогли врятувати бабусю.

Василевська А. С., Суровцева Ю. В.

ЕКСКУРСІЯ-ПОДОРОЖ ПО ШКОЛІ ДЛЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ

Мета: в ігровій формі ознайомити першокласників з будівлею школи та основними її приміщеннями; підтримати інтерес та позитивну мотивацію до навчання; прищеплювати повагу й шану до школи та її працівників.

Хід екскурсії

Ранкова зустріч.

1. Зайомство і привітання (попросить дітей стати в коло).

Діти разом промовляють вірш-вітання, виконують відповідні рухи.

Доброго ранку, ліси і поля, (учитель)

Доброго ранку, Вкраїно моя! (діти)

Доброго ранку, рідний садочку, (учитель)

Доброго ранку, земле моя! (діти)

Доброго ранку, гості шановні, (учитель)

Доброго ранку! Всім миру й тепла! (діти)

Привітання один з одним.

Діти вітаються по колу, звертаються один до одного на ім'я і торкаються долоньками.

– Доброго ранку, Марійко! Мені дуже приємно тебе бачити.

– Доброго ранку, Максим! Я рада, що ти прийшов.

Учитель: Я також рада бачити всіх вас, діти!

2. Щоденні новини.

3. Обмін інформацією.

– Багато часу ви проводите у своїй класній кімнаті.

– Чи подобається вона вам? Чому? (*Вона затишна, світла, красива.*)

Які осередки навчання ви запам'ятали? Для чого створений кожен осередок? Як треба поводитися в різних осередках. (Діти згадують всі осередки, правила поведінки в кожному з осередків).

Пропоную зробити подарунок нашій класній кімнаті: прикрасити її золотими сонечками. Кожен із вас намалює сонечко, що допоможе

поліпшити настрій, розвеселити її. Тоді наш клас стане світлим і затишним.

(Діти малюють під музику, а потім учитель допомагає кожній дитині прикріпити сонечко в тому місці, що їй до вподоби.)

4. Гра «Чи знаєш ти свій клас?»

Діти заплющують очі. Учитель називає осередок, що є в класі, а учні вказують на нього рукою. За сигналом «Розплющте очі» вони бачать, чи правильно показали.

5. Гра на тему «Чого я хочу навчитися у школі?»

– Розкажіть, що дорогою до школи ви почули розмову між двома учнями, і стисло перекажіть її зміст:

– Оленка: Як добре, що люди придумали школу. Я так люблю ходити до школи. Стільки нового пізнаю щодня! А ти?

– Миколка: Я? Не знаю... Я хотів би, щоб ще тривали літні канікули. Надворі так гарно! Можна плавати в річці, мандрувати, вранці не треба нікуди поспішати! А зараз треба раненько вставати і йти до школи...

– Оленка: А я встаю вранці і думаю, скільки всього цікавого на мене чекає в школі...

Запропонуйте учням допомогти Оленці переконати Миколку в тому, що в школі цікаво і можна багато навчитися та весело провести час.

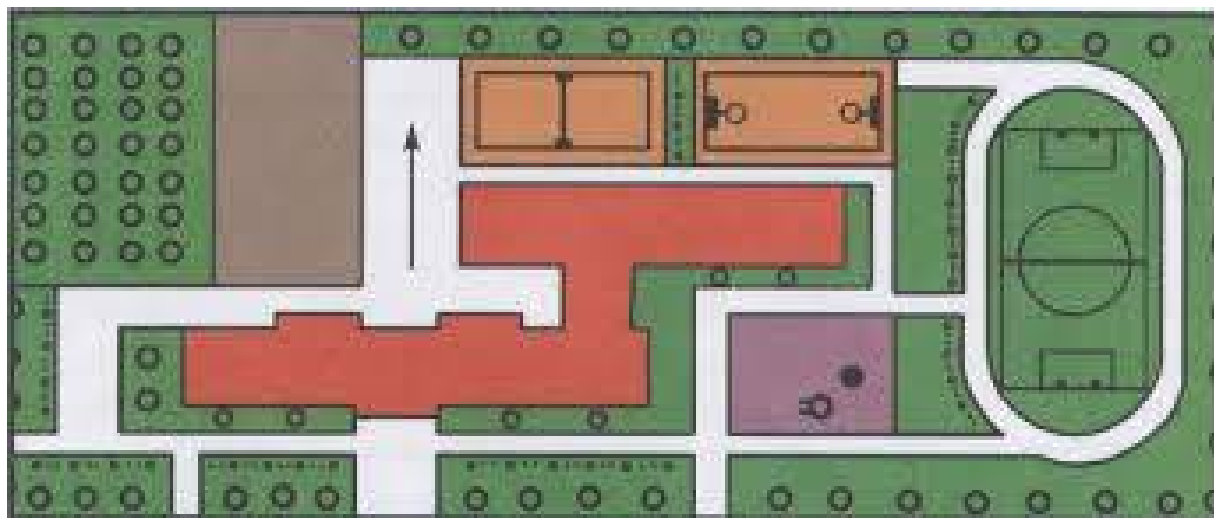
Проведення екскурсії.

– Діти, дякую за пояснення. А у мене для вас подарунок, ми зараз вирушаємо на екскурсію. А куди саме, ви зараз відгадаєте.

Чарівний незвичайний дім,
Приємно й затишно в нім.
Там діти здобувають щодня
Уміння, навички, знання.
Завжди стрічає радо вас,
Гостинно відчиняє клас,
Віконцями сія довкола
Святина ця – це наша ... (школа)

– Діти, ви, звісно, не могли не помітити, що наша школа дуже велика. У цьому приміщенні навчаються багато школярів, трудяться чимало вчителів та інших працівників. Сьогодні – день екскурсії. Ми будемо вивчати, що, окрім нашого кабінету, є в школі.

Учні шикуються «ланцюжком» одне за одним. Це – «гусінь». Учитель – «голова», останній – «хвіст». За сигналом учителя «гусінь» починає рухатися вперед. І зараз ми з вами вирушимо подивитися, де ж знаходиться в нашій школі роздягальня, спортивний зал, їдальня... Діти отримують екскурсійні листи, на яких зображений план школи..

Коридор

– Відгадайте, куди ми відправимось спочатку.

Перерва, клас порожній –

Вийшли діти всі до нього.

Всюди радість, сміх, задор,

Вийшов клас наш в ... (коридор).

– Але перш, ніж вийти з класу, ви повинні запам'ятати, що шкільними коридорами треба ходити повільно, тихо, щоб не заважати іншим класам працювати.

– Давайте ми станемо в пари по 2 і тихенько вирушимо по нашій школі.

– Ось ми і в шкільному коридорі. Ви бачите багато дверей, це інші класи, у яких навчаються діти, і коли прозвонить гучний дзвінок, усі вони вийдуть пограти на певний час. Відпочинок між уроками називають перервою. І на перерві можна вийти на подвір'я, щоб подихати свіжим повітрям, побачити інших діточок та пограти в рухливі ігри. (Діти на маршрутному листі позначають коридор).

2. Вбиральні.

– У школі є вбиральні. Якщо хтось забажає під час уроку в туалет, то треба тихенько підняти руку і сказати вчителю.

(Діти позначають на маршрутному листі вбиральні).

3. Спортивна зала.

Той, хто любить фізкультуру,

Має міць, сильну статуру.

Про своє здоров'я дбає,

Лінощі перемагає.

Швидко бігати, скакати,

Стрибати, м'яча кидати.

Фізкультура – не секрет,

Наш улюблений предмет!

– Це спортивна зала, у якій у вас будуть проходити уроки фізичної культури. На цих уроках ви будете робити зарядку, стрибати, бігати, грати з

м'ячем та в рухливій грі. До спортивної зали можна заходити тільки в спортивному одязі та взутті. (Діти на маршрутному листі позначають спортивну залу).

4. Їдальня.

У їдальні, як годиться –
Правила відомі всім:
Тут мовчання знадобиться,
Хай обід буде смачним.
Тут вареники й омлети,
Пиріжки, млинці, котлети,
і борщі смачні, і каші
Їдять вдосталь діти наші.
Їж охайно, не спіши,
Хліб довкола не криши.
Посуд не залишай,
За собою прибирай.

– Це їдальня. Тут ви будете снідати та обідати. У їдальні треба поводитися тихо, не можна розмовляти та бігати.

– А що треба зробити перед тим, як сідати їсти?

– А коли поїв? (Діти на маршрутному листі позначають їдальню).

5. Медичний кабінет.

– Ось тут знаходиться медичний кабінет. У ньому сидять наші лікарі, які вас будуть зважувати, вимірювати, давати вам смачні вітаміни, а якщо вам стане зле, чи ви захворієте, вони обов'язково нададуть вам першу медичну допомогу. (Діти на маршрутному листі позначають медичний кабінет).

6. Бібліотека.

Ми в бібліотеці.
Тут тихо, затишно і гарно.
Усюди книги, у них казки.
Так пахне мудрість, зібрана віками,
І всі знання, довірені тобі.
Не обмальовуй, не рви, не кидай,
Книгу бережи, уважно читай.
Розуму й сили додадуть тобі,
Книги в навчанні – головні.

– А ця кімната – бібліотека. Тут зберігається багато книжок. Коли ви навчитеся читати, то тут будете брати книжки. А обрати цікаву книжку вам допоможе наш бібліотекар. (Діти знайомляться з бібліотекою).

7. Актова зала.

Актова зала, простора і світла.
Свято і радість панують завжди.
І атмосфера натхненна, музична,
Вірші і танці, промови й пісні.

– Це актова зала, найбільша кімната в школі. Тут проходять урочисті заходи, свята та ранки. (Діти на маршрутному листі позначають актову залу).

8. Шкільне подвір'я.

– Це шкільне подвір'я. Тут ви можете грати на перервах.

– Але треба бути дуже обережними, коли спускаєтеся східцями.

– Гратися на східцях не можна. Бо можна травмуватися.

(Діти на маршрутному листі позначають шкільне подвір'я).

9. Заключна частина.

– Ну як, вам сподобалася наша подорож?

– А що вам найбільше запам'яталося? (Діти за допомогою маршрутних листів згадують подорож).

10. Робота в групах.

Учитель роздає дітям малюнки із зображеннями шкільних кабінетів та залів. Діти аналізують зображення на них та наклеюють відповідно на свої маршрутні листи. Роботи перевіряються.

11. Підсумок екскурсії.

Гра «Так чи ні?»

- Наша школа велика і гарна. (Так.)
- У ній мало класних кімнат і кабінетів. (Ні.)
- Коридори та приміщення нашої школи чисті, затишні. (Так.)
- Вони виглядали б так само, якби наші учні не були дбайливими й бережливими. (Ні.)
- Наша спортивна зала – приміщення для занять фізкультурою і спортом. (Так.)
- В актовій залі багато книжок. (Ні.)
- Коли настає час обіду, потрібно йти до медичного кабінету. (Ні.)
- У школі працюють учителі, кухарі, лікар, бібліотекар, прибиральниці, черговий. (Так.)
- У школі не можна смітити, шкільне майно не можна псувати, ламати. (Так.)
- Чи згодні ви з тим, що наша школа має все необхідне для того, аби діти-школярі в ній добре навчалися? (Так.)

Теми для щоденника вражень

- У школі мені подобається...
- Що б я змінив(ла) у класі.

Василенко Н. С.

АНАЛІЗ МЕДІАТЕКСТУ: ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ

(практичне заняття, поурочний план з громадської освіти)

Мета: застосування набутих здобувачами освіти знань та навичок у галузях політичної, правової, економічної, соціальної, культурної, медійної грамотності школярів, які формувалися в ході вивчень тем розділу; формування інформаційно-цифрових та соціально-громадянських компетентностей; виховувати в здобувачів освіти ключових загальнолюдських цінностей.

Тип уроку: урок практичного застосування набутих компетентностей.

Форма проведення: урок-практикум.

Цитата уроку: Інтернет – це всього лише інструмент. Все залежить від того, хто і в яких цілях його використовує.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент.

Привітання. Оголошення теми уроку. Представлення помічника учителя: «Легіонер «диванних військ», володар титулу «Почесний хейтер 2020», політолог, медіаексперт, психолог, соціолог без вищої освіти, невтомний коментатор (власний рекорд якого 21 година «тролінгу»), багаторічний тимчасово безробітний – Бабенко Іван».

II. Актуалізація опорних знань. Вправа «Йди за дороговказом».

Практичне завдання: використовуючи зображення, назвати форми медіа.

Відповіді: Інтернет, телебачення, радіо, журнали, газети.

III. Мотивація практичної діяльності. Вправа «Афіша уроку».

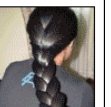

По черзі виходять учні з плакатами, завуальовано анонсуючи форми роботи на уроці, не розкриваючи їх (використання медіатексту).

1. Ми практично вмикатимемо власну геолокацію.
2. Ми не вилікуємо всіх своїх хвороб та не позбавимося всіх паразитів.
3. Ми будемо учасниками ток-шоу.
4. Дізнаємося, як же всі ці роки мешканці м. Дружківки могли жити без пітахаї, момордіки, пасифлори.
5. Пройдемо майстер-клас від кіберполіції.
6. Будемо японськими поетами.

IV. Виконання практичних завдань.

Блок А. Критичний аналіз реклами в інтернеті.

Практичне завдання: проаналізувати зміст спам-реклами (співвідношення зображення та тексту).

 <p>Плохой запах изо рта из-за паразитов! Вы удивитесь сколько их выйдут если выпить 5 капель...</p>	 <p>Мгновенное восстановление волос на дому! Перед сном наносим...</p>	 <p>ЗАПАХ ИЗО РТА? Врачи онемели! Бабушкин рецепт избавит от всех паразитов. Просто капайте...</p>	 <p>Домашнее средство для лечения и восстановления роста волос! Наносим от корней</p>	 <p>Пенсионерка восстановила свои суставы! Она пила утром ложку...</p>
---	---	---	--	---

[Читать дальше »](#)

Утром из Вас
полезет ком
паразитов, если
перед сном выпить
ложку...

Утром из Вас полезет ком
паразитов, если перед сном выпить
ложку...

Почему аптеки молчат? Из вас выйдет
ком паразитов, если выпить дешевую...

Диванний експерт Бабенко Іван: «Та це ж креветки. Це що – я вип'ю соди і з мене полізуть креветки? Навіть не смішно!»

Блок Б. Медіа та демократія. Вправа-оф лайн практикум «Студія»

Учитель: шановні гімназисти та гості уроку, зараз ми з вами станемо учасниками політичного ток-шоу «Ні слова без правди».

Ведучий шоу: Доброго дня, шановні глядачі, вас вітає політичне ток-шоу «Ні слова без правди» та я, його незмінний ведучий – Ілля Кравцов. Познайомтеся з гостями студії: кандидатка на посаду мера міста Енськ Плахотіна Олеся з партії «СУП», політолог Тихонов Лев, психолог Харечко Іван, кандидат на посаду мера міста Енськ Єрмоєнко Даніїл від партії «СНІГ». Темою нашого першого блоку є – «Неявка на дебати кандидатки на посаду мера міста Енськ Марії Рак від партії «Борщ»». Чому кандидатка ігнорувала дебати? Ваші думки, панове.

1. Політолог Тихонов Лев: «Я вважаю, що Марія просто не поважає мешканців міста, не поважає власних виборців!!!»

2. Кандидат на посаду мера міста Енськ Єрмоєнко Даніїл від партії «СНІГ» (поважно): «Я, навідміну від Марії, брав участь у дебатах, бо я переймаюся проблемами міста. А Марії просто начхати, вибачте, на містян».

3. Психолог Харечко Іван: «Шановні, шановні постривайте. Марія просто жінка і, можливо, вона злякалася!...»

4. Кандидатка на посаду мера міста Енськ Плахотіна Олеся з партії «СУП» (перебиває, голосно говорить): «Я теж жінка, але я прийшла, тому що мені не має чого приховувати від виборців та не має чого боятися».

Ведучий: «Марія Рак від партії «Борщ» не поважає містян, не опікується проблемами міста, боїться відкритості, бо їй є що приховувати – вирішувати Вам, шановні глядачі!!!»

Гості студії голосують за допомогою карток-емоджи, виказуючи своє ставлення до Марії Рак.

Диванний експерт Бабенко Іван: «Так я не зрозумів, чого ж таки вона не прийшла на дебати, вона пояснила причину?»

Учитель: показує статтю, у якій повідомляється, що Марія Рак захворіла на Ковід-19. Вона з ускладненнями перебуває в лікарні, а її штаб на самоізоляції. Та ставлення до неї вже сформоване за допомогою маніпуляцій. Яких саме, учні визначають самостійно на бланках «Карти уроку».

Блок В. Кіберзлочинність.

Презентування колективних проєктів з продажу в інтернеті.

Мета проєктів: завдяки рекламі, використовуючи медіатекст, продавати в інтернеті за максимально завищеними цінами товар: пітахаю, момордику, пасифлору.

Диванний експерт Бабенко Іван: (розкриває махінації) «Так на ринку або в супермаркетах ці фрукти та овочі в 5 разів дешевше. Ні!!! Мені такий товар не потрібно!»

Учитель: у наш час набирає поширення інтернет банкінг, що приховує в собі загрози для недосвідчених користувачів, тож давайте засвоємо.

Поради від «кіберполіції».

«ЯК НЕ СТАТИ ЖЕРТВОЮ ІНТЕРНЕТ-ШАХРАЇВ»

Тож правоохоронці рекомендують:

1. Нікому не повідомляти свій ПІН-код і номер карти, навіть особам, які по телефону представляються працівниками банку.
2. Не носити записаний ПІН-код в гаманці чи в мобільному телефоні.
3. У разі втрати (крадіжки) карти негайно зателефонувати до банківської установи для її блокування. Те ж саме необхідно зробити, якщо картка залишилась в банкоматі та не видається держателю.
4. Підключити послугу «SMS-банкінг» та відслідковувати всі свої фінансові операції.
5. Встановити щоденний ліміт видачі коштів за картковим рахунком.
6. При здійсненні розрахунків у мережі Інтернет користуватися перевіреними сайтами (тобто такими, де використовується захищений протокол <https://>).
7. На комп'ютерах використовувати актуальне антивірусне програмне забезпечення.
8. Здійснювати розрахунок платіжною карткою в кафе, ресторанах, магазинах тощо лише особисто або при візуальному контролі (тримати картку в полі зору).
9. При отриманні коштів в банкоматі звертати увагу на його зовнішній вигляд, наявність чужорідних або сторонніх предметів (так званих «накладок»). При підозрі у виявленні «накладки» телефонувати до банківської установи та повідомляти про свою підозру.
10. При отриманні телефонного дзвінка на Ваш мобільний телефон

(отриманні СМС-повідомлення про блокування платіжної картки чи наявності невідомої раніше заборгованості перед банком) від осіб, які представляються працівниками банку, НЕ ПОВІДОМЛЯТИ їм ніякої інформації про свою платіжну картку (ПІН-код, CVV номер, строк дії картки, слово-пароль тощо). У разі необхідності краще приїхати особисто до банківської установи для з'ясування всіх обставин або зателефонувати за номером, який вказаний на картці;

11. У разі отримання на мобільний телефон СМС-повідомлень про «перемогу в конкурсі», «перемогу в розіграші», «виграші автомобіля» у жодному разі нікуди не пересилати кошти, а негайно повідомляти про такі «пропозиції» правоохоронним органам.

Пам'ятайте, що сьогодні такий вид шахрайства – один з найбільш розповсюджених.

V. Перевірка знань практичного матеріалу розділу.

Контроль знань – зворотний зв'язок.

Скласти «Хмаринку слів» за темою практичної роботи.

VI. Рефлексія. Художня форма рефлексії. Скласти «початковий вірш» за темою уроку.

Приєм «Хокку»

ХОККУ (хайкку) – «початкові вірші», жанр японської поезії (виник в XV ст.), неримований тривірш з 17 складів (5 + 7 + 5) на комічні, любовні, пейзажні, історичні та інші сюжети. Генетично пов'язаний з танка. Відрізняється простотою поетичної мови, свободою викладу. Приєм полягає в наступному: першими двома рядками описується явись, а третім рядком підводиться якийсь підсумок сказаному, часто несподіваний.

Приклад.

Опавша півонія

По-своєму прекрасна

З однією пелюсткою.

Карту уроку надати учителю.

VII. Домашнє завдання.

Корисно відпочити на вихідних!!!

Воробей Л. В., Мельниченко А. П.

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА ОЧИМА БАТЬКІВ

I. Вступ

Нова українська школа – це назва реформи загальної середньої освіти, яку зараз реалізовує Міністерство освіти і науки спільно із сотнями вчителів та управлінців з освіти по всій Україні. Це освіта нових сенсів, дитиноцентризму і поваги до кожної людини. Це цікава, практично орієнтована, безпечна і дружня до дитини школа. А для батьків вона – відкрита, чесна і націлена на співпрацю. Головна ідея Нової української школи – компетентнісне навчання. Це означає, що учні не просто набуватимуть знань, а вчитимуться використовувати їх на практиці й опановуватимуть навички.

Передбачити, у якому світі житимуть наші діти, складно, адже він швидко змінюється. Проте упевнено можна сказати, що в майбутньому потрібно буде вміти працювати в команді і співпрацювати.

Людина з розвиненим емоційним інтелектом розуміє власні емоції, керує ними й дослухається до відчуттів інших. Навчання цьому – одне з важливих завдань нової школи.

У реальному світі немає мононаукових процесів – кожен пов'язаний з різними науками. Аби діти розуміли взаємозв'язки й мали цілісну картинку світу, у початковій школі запропоновано інтегрувати (об'єднувати) предмети.

Спонукальне, а не каральне оцінювання. Тобто вчитель за допомогою оцінки фіксує, на якому рівні перебуває дитина, показує ціль, до якої вона має прямувати.

Помилка – це складова пізнання й дослідження. Тому в НУШ не каратимуть за помилки, а спонукатимуть дитину самостійно їх виправити. Відсутність страху помилки – запорука того, що дитина залишатиметься вмотивованою, навіть якщо їй щось не вдаватиметься.

На нове освітнє середовище виділено спеціальну субвенцію. Зокрема, обладнання класів: парти-трансформери, які можна легко пересунути для роботи в групах, нова навчальна техніка та розвивальні ігри. Разом з паперовими підручниками учні отримають електронні – тож не доведеться носити важкі книжки.

Інклюзивне навчання НУШ – це школа, доступна для всіх. Тому двері всіх шкіл розкриваються перед дітьми з особливими освітніми потребами. Чимало цих дітей почнуть навчання у звичайних класах та разом з усіма вчитимуться читати, писати, дружити й працювати в команді. Аби допомогти вчителю, у таких класах працюватимуть асистенти.

Учитель перестав бути єдиним джерелом знань, а отже він опановує нову роль: з ретранслятора має перетворитися на помічника, ментора

дитини, який супроводжує її в процесі пізнання й досліджує світ разом із нею. Учитель і дитина – це партнери, тому рішення щодо роботи на уроці вони приймають спільно.

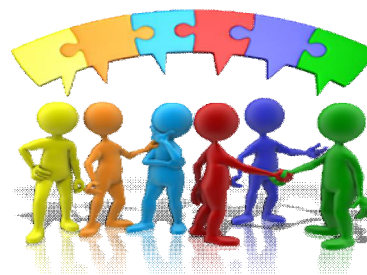
Батьки разом з учителями та адміністрацією школи мають спільну мету. Тому стосунки між цими трьома категоріями побудовані насамперед на співпраці, взаєморозумінні й бажанні разом іти до мети – щаслива і успішна дитина.

II. Нова українська школа очима батьків

Згідно вимог Нової української школи, робота з батьками – це важлива умова успішної діяльності закладу освіти на етапі модернізації системи освіти.

2.1. Що зміниться для батьків?

Партнерство в першу чергу. Між школою і батьками. Батьки можуть створювати свої органи громадського самоврядування, а також впливати на освітній та виховний процес. Усі благодійні внески відтепер повинні бути підконтрольними, усі кошториси та звіти про використання (виключно на школу) будуть опубліковані. Також працюватиме перерахунок саме на потреби школи, а не збирання грошей готівкою і проблемні звіти за неї. Учителі, учні, батьки та адміністрація – співпраця між кожною ланкою допоможе досягти значно кращих результатів. І, звісно, втілити головну мету – змінити освітнє середовище, впровадити навчання для життя. І нарешті – зробити українську школу сучасною, відкритою, цікавою.

В умовах реформування освіти, упровадження Концепції «Нова українська школа», Державного стандарту початкової загальної освіти батьки дедалі більше уваги приділяють вихованню дітей, їхній підготовці до навчання в школі. Вони цікавляться змінами, сучасними умовами перебування школярів у закладі освіти, створенням освітнього середовища, методами навчання тощо. Правильна організація роботи з батьками – це перша цеглина у фундаменті взаємодії педагогів і батьків. Якщо вона організована належним чином, то сприятиме поліпшенню умов навчання, виховання і розвитку учнів. Згідно з вимогами НУШ, робота з батьками – це важлива умова успішної діяльності закладу освіти на етапі модернізації системи освіти.

Є багато інноваційних, інтерактивних методів взаємодії школи з батьками. У результаті впровадження інтерактивних форм роботи батьки учнів мають отримати вільний доступ до інформації, яка стосується їх дітей. Головне – цей доступ повинен бути індивідуальним, він повинен забезпечуватись широким використанням тих можливостей, що надає інформаційне суспільство.

2.2. Навчання для батьків

НУШ – це школа, до якої приємно ходити учням. Тут прислухаються до їхньої думки, учать критично мислити, не боятися висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами.

Водночас батькам теж подобається відвідувати цю школу, адже тут панують співпраця та взаєморозуміння.

Батьки НУШ – це активні учасники шкільного життя. Співпрацюючи з педагогами, вони можуть впливати на вдосконалення освітнього процесу. Щоб співпраця була максимально корисною, батькам бажано пройти дистанційні курси на освітній платформі Edera, брати участь у вебінарах на освітніх платформах.

2.3. Педагогіка партнерства.

Нова українська школа ґрунтується на педагогіці партнерства, яка передбачає рівність позицій партнерів, шанобливе ставлення один до одного з урахуванням реальних можливостей.

«Педагогіка партнерства» – доволі новий термін в Україні. Хто з ким має бути партнерами в школі і як? Усе це ще треба проявити, обговорити і осмислити всім учасникам навчального процесу.

Сам термін у нас почав активно вживатися після його появи в Концепції Нової української школи. Там педагогіка партнерства – один з компонентів формули НУШ. Зазначається, що «в основі педагогіки

партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками.

Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими односторонніми, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат».

Сутність педагогіки партнерства полягає в демократичному та гуманному ставленні до дитини, забезпеченні їй права на вибір, на власну гідність, на повагу, права бути такою, якою вона є, а не такою, якою її хочуть бачити вчитель та батьки. Стосунки співробітництва складаються там, де діти і дорослі об'єднані спільними поглядами і прагненнями, де школа – затишна рідна домівка. Добрі й людські стосунки між учителем, батьками і учнем сприймаються дитиною як норма життя. Педагогіка партнерства бачить у батьках добровільного і зацікавленого соратника, одностороннього, рівноправного учасника навчального процесу.

В основу нового підходу покладено демократизацію та гуманізацію взаємин між учителем, батьками та учнем, оптимістичний погляд на людину, зміну характеру взаємодії. Педагогіка співробітництва визначає істинно демократичний спосіб співпраці, який не відкидає різниці в їх життєвому досвіді, знаннях, але передбачає безумовну рівність у праві на повагу, довір'я, доброзичливе ставлення і взаємну вимогливість.

Вплив учителя на процес діяльності учня полягає в тому, що він виступає як джерело додаткової інформації, тобто як фактор підтримки і як сила, що скеровує діяльність учня, надає йому необхідну допомогу і зберігає при цьому максимум його самостійності.

Педагоги, реалізуючи такий підхід, «віддаючи серце дітям» та щодня шліфуючи професійні якості, співпрацюючи з батьками, зуміють виховати цілісну, усебічну розвинену особистість, патріота з активною позицією, інноватора, здатного змінювати світ.

2.4. Фінансова прозорість

Фінансове забезпечення шкіл стає більш прозорим. Кожен навчальний заклад муситиме оприлюднювати інформацію про надходження всіх коштів, а також їх призначення на своїх сайтах або на сайтах місцевих управлінь освіти. Саме з цією метою була впроваджена в багатьох містах України Єдина система відкритих бюджетів шкіл OpenSchoolinUA.

Ця система дає змогу активно залучати батьків до наповнення та реалізації системи в цілому. Батьки відтепер не будуть тільки пасивними спостерігачами за звітною інформацією. Ця програма забезпечує прозорість, дозволяючи батькам вивчати стан фінансування та витрати школи. Знаючи потреби класу НУШ батьки можуть надати пропозиції для внесення їх у програму. Це дасть можливість залучати небайдужих людей до вирішення шкільних потреб. Участь батьків у програмі сприятиме

підвищенню рівня довіри між учасниками освітнього процесу. Батьки бачитимуть, скільки та на що витрачає коштів держава, та зможуть контролювати використання своїх благодійних внесків.

Крім того, новий закон дозволяє цілеспрямовані благодійні внески на користь певної школи.

2.5. Батьки як учасники освітнього процесу

Одним із пріоритетних напрямків НУШ є формування здорового способу життя. Дуже важливо формувати розуміння значення занять спортом для майбутньої життя. Для того, щоб допомогти школі зберегти фізичне, психічне здоров'я дітей, не потрібно організувати нічого неймовірного. Їм необхідні рухові хвилини, які дозволяють відпочити і розслабитися, принести користь своєму організму.

Під час позаурочної діяльності школах проводяться веселі старты, змагання, ігри, спортивні свята. Цікаво проходять спільні свята, екскурсії, спортивні заходи. Участь батьків дає можливість більш поглибленої всебічної і систематичної роботи з формування здорового способу життя. Спільна гра зміцнює і фізичне, і духовне здоров'я дитини.

Усвідомлюючи, що запорукою успіху нової школи є тісна співпраця школи з батьками, громадами і підтримка з їхнього боку, батьківська спільнота має можливості для втілення у життя спільних проєктів. Які покращують матеріальну базу навчального закладу. (Додаток 1)

Усе більше батьків беруть участь в освітніх хакатонах. Хакатон – це захід, під час якого команди вирішують певну проблему в обмежений період часу.

Стрімкий розвиток держави дає можливість батькам брати участь у різноманітних конкурсах. Одним з таких конкурсів є Всеукраїнський конкурс «#HealthySchoolsUA: заради здорових та радісних школярів». У цьому конкурсі взяли участь близько 500 шкіл України. Протягом року діти, батьки та педагоги реалізують різноманітні активності. Ці заходи сприяють залученню дітей до занять спортом, вживанню корисної їжі, здоровому харчуванню та облаштуванню дитячого середовища.

Батьківська громадськість має можливість залучатися до участі в :

- освітньому хакатоні;
- творчих конкурсах;
- різнотематичних проєктах;
- спортивних змаганнях;
- педагогічних радах;
- створенні відеороликів соціального спрямування.

Співпрацювати з батьками в інтернет-середовищі за допомогою програм Google, Viber, Telegram.

Спілкуватись з батьками класів у соціальній мережі:

- Створення спільнот
- Обмін інформацією
- Фотозони
- Одержання консультацій (акцент на професійну діяльність).

Створити блог «Школа відповідального батьківства», задіяти електронну сторінку психолога (запаролена, як електронний щоденник з конфіденційною інформацією для батьків), увести в дію скайп-бесіду «Жива розмова» з попереднім запитом та за згодою сторін. Практикувати вебінари для батьків.

2.6. Батьківські збори

Батьки разом з учителями та адміністрацією школи мають спільну мету – щаслива і успішна дитина. Тому стосунки між цими 3-ма категоріями побудовані насамперед на співпраці, взаєморозумінні й бажанні разом йти до мети. Роботу з батьками необхідно планувати та організовувати в умовах НУШ у новому форматі: через систему тренінгів, яка дає певні результати, особливо під час проведення батьківських зборів, які теж набувають нового обрамлення. У НУШ пропонують відійти від традиції публічного обговорення успішності учнів на батьківських зборах. Навчальні результати – тема індивідуальних консультацій з батьками, а на загальних зборах вирішуються важливі для класу і школи питання. Або така форма роботи, як тренінг – це можливість ефективної взаємодії класовода і батьків, продуктивна форма їхнього спілкування. Під час тренінгу, у якому активними учасниками є всі батьки, тому можуть ділитися й обмінюватися між собою своїми ідеями та думками.

Тренінг – це форма групової роботи, яка забезпечує активну участь і творчу взаємодію учасників між собою і з учителем.

Батьки школярів можуть брати участь у батьківській або піклувальній раді. Однак повноваження батьківської ради наразі не деталізовані і мають визначитися окремим законом та статутом школи. Водночас у законі описані повноваження піклувальних рад. Піклувальна рада може брати участь у визначенні стратегії розвитку школи та контролювати її виконання, залучати додаткове фінансування, контролювати кошторис, вносити рекомендації, які директор зобов'язаний розглянути, а також вносити засновнику школи подання про заохочення або відкликання керівника.

Учасники цієї ради також зможуть брати участь у роботі колегіальних органів (основний з них – педагогічна рада) з правом дорядкового голосу та у призначенні керівника школи – вони мають бути

членами конкурсної комісії, яка обиратиме директора.

2.7. Батьки як помічники вчителя

Вочевидь, роль батьків як волонтерів є найбільш звичною у наш час – час, коли не вистачає ресурсів, особливо фінансових і матеріальних. Керівники шкіл і вчителі вже звикли, що батьки допомагають у проведенні ремонту класних приміщень, придбанні необхідних матеріалів тощо. Проте, батьки можуть надавати й іншу, не менш цінну допомогу в усіх аспектах шкільного життя, як наприклад:

- Помічник учителя в роботі з дітьми – батьки або інші члени родини можуть допомагати вчителю в організації та проведенні навчальних занять, підготовці навчальних матеріалів.

- Помічник учителя в роботі з іншими батьками – допомога вчителю в контактуванні з іншими батьками для поширення важливої інформації, ознайомленні нових батьків з особливостями життя класу тощо.

Коли в класі є додаткова доросла людина, у вчителя збільшуються можливості організації роботи в малих групах. Помічник учителя може допомогти в різних видах діяльності – читати книгу, слухати розповіді дітей, допомагати дітям виконувати мистецькі роботи. За рішенням учителя вони можуть надавати індивідуальну допомогу учням. Дітям дуже подобається бачити власних батьків у ролі вчителів, а для інших дітей – це ще один приклад моделі поведінки дорослих людей. Зважаючи на зайнятість сучасних батьків, учитель може запросити до співпраці інших членів родини – бабусь та дідусів, які часто із задоволенням візьмуть участь у цьому процесі.

Батьки також повинні знати, що Нова українська школа передбачає декілька форм навчання вдома

- **дистанційне** (коли учень учиться в школі через інтернет),
- **екстернатне** (коли школяр самостійно оволодіває навчальним матеріалом),
- **сімейне** або домашнє навчання (коли освіту забезпечують батьки),
- **педагогічний патронаж** (якщо дитина за станом здоров'я не може відвідувати заняття в школі, то за нею закріплюють вчителя, який навчає її вдома).

- Ці форми освіти дозволяють дитині вчитись або вдома (самостійно, з батьками чи дистанційно в школі), або з репетиторами чи тьюторами, або в альтернативній школі. Та в будь-якому випадку **учень має пройти оцінювання**, аби перейти в наступний клас. Як саме це буде реалізовано, ще має визначити МОН.

III. Висновки

Шкільна система навчання, котра десятками років розвивалася (чи то, либонь, не розвивалася), нарешті відходить у минуле. Навзамін у Міністерстві освіти та науки нам презентували «Нову українську школу» – школу, куди приємно ходити дітям.

Стрімкий розвиток держави дає можливість батькам брати участь у формуванні освітнього середовища. Тісна співпраця з учителями уможливорює взаєморозуміння й бажання разом йти до мети – щаслива та успішна дитина. Батьки – помічники учителя в роботі з дітьми можуть брати участь у визначенні стратегії розвитку школи та контролювати її виконання, залучати додаткове фінансування, контролювати кошторис. Батьківська спільнота має можливості для втілення у життя спільних проєктів, які покращують матеріальну базу навчального закладу.

Батьки перестають бути пасивними спостерігачами, вони стають співтворцями Нової української школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нова українська школа. Порадник для вчителя. Навчально-методичні матеріали. Київ, 2017.
2. Концепція Нової української школи.
3. Державний стандарт України
4. osvita.ua
5. Єдина система відкритих бюджетів шкіл OpenSchoolinUA
6. <http://life.pravda.com.ua/society/2017/07/19/225401/>.

Головченко В. М.

УРОК БІОЛОГІЇ (9 клас)

Тема: Стабільність екосистем та причини їх порушень

Мета: ознайомити учнів із причинами порушення різних екосистем; сформувані знання про взаємодії різних живих організмів в екосистемах; ознайомити з поняттям «сукцесії»; учити порівнювати й узагальнювати інформацію, робити висновки; розвивати критичне мислення, пам'ять, увагу, формувати екологічне мислення; виховувати дбайливе ставлення до природи, інтерес до предмета.

Обладнання та матеріали: підручник: Задорожний К. М., зошити, фотографії екологічних проблем.

Базові поняття і терміни: сукцесія, антропогенний фактор, екологічна криза.

Тип уроку: комбінований урок.

Компетентності, які формуються в учнів: уміння вчитися, спілкуватися державною мовою, комунікативна, загальнокультурна, здоров'язбережувальна, науково-природнича, екологічна грамотність.

Епіграф уроку:

*«Чим більше ми пізнаємо закони природи,
тим усе більше неймовірними стають для нас дива»
Чарльз Дарвін*

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Вправа «Похвали себе».

Привітання, налаштування позитивного настрою. Учням пропонується завершити фразу «Я все зрозумію, тому що ... », «У мене все вийде, тому що ... », «Я отримаю гарну оцінку, тому що ... ».

Сьогодні ми збагатимо ваші знання, а методи використані на уроці будуть розвивати вашу пізнавальну активність та екологічну грамотність. Я розраховую на вашу зацікавленість, уважність та активність.

II. Актуалізація опорних знань.

1. Біологічний диктант.

1. Наука про взаємозв'язки організмів з навколишнім середовищем – (екологія).

2. Фактори навколишнього середовища, що впливають на організм – (екологічні).

3. Фактори неживої природи – (абіотичні).

4. Фактори живої природи – (біотичні).

5. Фактори людської діяльності – (антропогенні).

6. Сукупність організмів різних видів, які взаємодіють між собою та навколишнім середовищем – (екосистема).

7. Види організмів, пов'язаних між собою харчовими відносинами у певній послідовності – (ланцюг живлення).

8. Трофічна сітка забезпечує – (стійкість екосистеми).

9. Глобальна екологічна система, межі якої зумовлені життєдіяльністю організмів – (біосфера).

10. Межі біосфери формують (атмосфера, гідросфера, літосфера).

2. Робота біля дошки:

– Накреслити та охарактеризувати схему коло обігу Карбону.

– Накреслити та охарактеризувати схему колообігу Оксигену.

III. Мотивація навчальної та пізнавальної діяльності.

Повідомлення теми і мети уроку.

1. Розповідь учителя.

Почнемо з казки: коли Життя народжувалося, воно поставило собі відоме гамлетовське запитання: «Бродити чи не бродити?» Реакція бродіння проста, не потребує багато енергії. Але те, що просто, не завжди

геніально, бо, у такому випадку, Життя на Землі дуже швидко б зникло. І коли Життя побачило цю безодню, воно злякалося... Життя зрозуміло, що жити довго можна лише за умови творчого існування, і це так добре у нього вийшло, що згодом утворився той єдиний склад повітря, який потрібний для розвитку життя. Атмосфера – це той дім, який побудувало для себе на Землі Життя. Але зараз домівці загрожує біда:

... За рік в атмосферу Землі викидається 200 млн. т. CO, понад 20 млрд. т. CO₂, 150 млн. т. SO₂, 53 млн. т. оксиду азоту, 250 млн. т. пилу, 120 млн. т. золи і понад 50 млн. т. вуглеводнів...

... Кожна машина з бензиновим двигуном, яка пройшла 15 тис. км, викидає в атмосферу 250 кг CO₂, 530 кг CO, 93 кг вуглеводнів, 28 кг оксиду азоту...

... «Мені шкода дітей всього світу, які з незахищеною головою бігають під літнім дощем», – казав академік О. Берг.

З усіх цих фактів виникають такі запитання:

– Що сталося з нашою планетою і нами?

– Що робити?

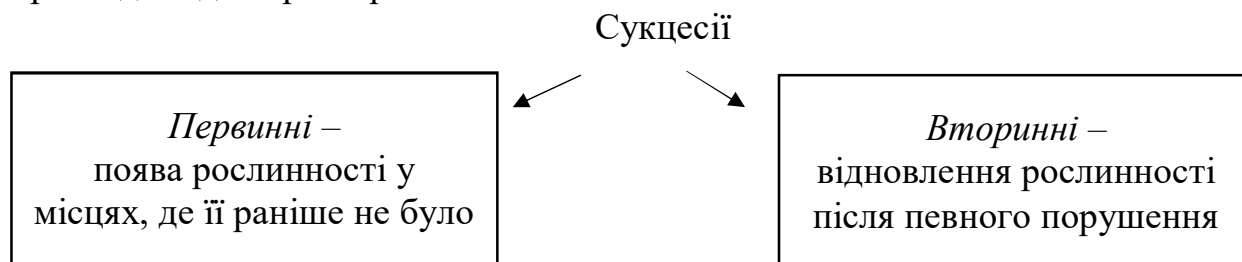
Спробуємо розібратися на сьогоднішньому уроці.

IV. Засвоєння нового матеріалу.

1. Розповідь учителя із складанням опорного конспекту. (Причини змін екосистеми)

Екосистема може нормально функціонувати за відносно стабільних умов зовнішнього середовища. Екосистеми здатні підтримувати гомеостаз, проте в них можуть відбуватися зміни.

Сукцесія – послідовні зміни угруповань організмів, які з часом призводять до перетворення екосистем.

2. Розповідь учителя з розв'язуванням ситуаційних задач. (Вплив діяльності людини на стан біосфери)

Унаслідок антропогенного впливу виникають такі екологічні проблеми:

- урбанізація;
- зміна клімату та стану атмосфери;
- нераціональне використання енергетичних ресурсів;
- забруднення вод Світового океану;
- ерозія та забруднення ґрунтів;
- знищення лісів;

– знищення біологічного різноманіття.

Спробуємо розібратися, до яких наслідків можуть призвести дані проблеми, розв'язавши ситуаційні задачі.

Задача 1. За добу людина вдихає приблизно 25 кг повітря. Під час роботи двигуна внутрішнього згорання автомобіля витрачається 1825 кг кисню на 100 км шляху. Скільки часу може дихати людина цим киснем?

Задача 2. Концентрація CO₂ в атмосфері в порівнянні з ХІХ ст підвищилася на 11%, а температура приземних шарів атмосфери – на 1%. У недалекому майбутньому вміст CO₂ в атмосфері може зрости в 10 раз. Розрахуйте на скільки градусів підвищиться температура повітря?

Головні проблеми забруднення атмосфери (повідомлення учнів):

- Парниковий ефект;
- Озонові діри;
- Кислотні дощі;
- Смог.

Задача 3. Після розпаду ізотопу йоду -131,6 в результаті аварії на Чорнобильській АЕС певна ділянка біосфери була забруднена радіоактивним цезієм масою 2 кг. Визначте масу цезію, що не розпався через 52 роки, якщо його період розпаду складає 26 років.

Задача 4. Визначте, скільки грамів кобальту розпадеться за 216 діб, якщо його період розпаду 72 доби. А загальна кількість його складає 10 грам.

3. Розповідь учителя.

У серпні 1945 р. на японській землі піднялися до неба два «гриба» атомних вибухів. Свідок цієї події, американський журналіст залишив такий запис: «Над землею піднявся вогневий стовп висотою в 3000 метрів. Від його верхівки відокремилася вируюча хмара, яка досягла висоти 15 км. Люди миттєво перетворилися в пухирці газу. Від тих, які стояли трохи далі, залишилася невелика жирна пляма». Але це був тільки початок... Зараз загальна потужність ядерних арсеналів світу складає біля 12 тис. мегатонн. Це в мільйон разів більше потужності бомби в Хіросімі.

4. Повідомлення учнів:

- Шляхи потрапляння радіонуклідів до організму людини і їх виведення;
- Наслідки Чорнобильської катастрофи.

Задача 5. За добу кожна людина вживає близько 4 л води. Який об'єм води потрібен на добу місту з населенням 80 тис. чоловік?

5. Розповідь учителя.

Загальносвітове споживання води сягає 3500 км³. На планеті через відсутність чистої води помирає 25 тис. чоловік на рік. Близько мільярда людей страждають від нестачі води, 60% всієї поверхні Землі – зони, що страждають від нестачі прісної води.

У Греції вода дорожча за вино; в Голландію та Норвегію ввозять

чисту воду десятками тисяч тонн, а що казати про країни Азії та Африки...

6. Повідомлення учнів:

- Очищення стічних вод;
- Охорона вод Світового океану.

V. Узагальнення і систематизація знань.

Заповнити графу «Заходи по усуненню забруднення»

Середовище	Забрудники	Заходи щодо усунення забруднення
Повітря	Пил, зола, сажа, оксиди азоту, озон, свинець, ртуть, ванадій, оксиди вуглецю, сірководень, аміак	
Вода	Фізичні, хімічні, біологічні та радіаційні забруднення, нафтопродукти	
Ґрунт	Оксиди фосфору, пил добрив, нітрати, добрива, пестициди	

VI. Рефлексія. Підсумки уроку.

Метод «Незакінчене речення».

Наш урок добіг кінця, і мені цікава ваша думка стосовно уроку.

Оцініть свою роботу:

- «Мені було цікаво, тому що...»
- «Мені було не цікаво, тому що...»
- «Ці знання мені знадобляться в житті ...»

VII. Домашнє завдання.

Вивчити § 50 (підручник К. М. Задорожний); підготувати проєкт «Виявлення рівня антропогенного та техногенного впливу в екосистемах своєї місцевості».

Горьова О. І.

**КОНСПЕКТ ЗАНЯТТЯ З ХУДОЖНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ДЛЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ВІКУ ІЗ ООП ЗА ТЕМОЮ «ГЛЕЧИК»
(декоративне малювання за мотивами опішнянської кераміки)**

Програмовий зміст: учити дітей декорувати плаский фігурний предмет, використовуючи знайомі елементи опішнянських візерунків (прямі лінії, кола, листя, дуги), учити вводити у візерунок новий елемент «кривульки», розташовувати візерунок у залежності від форми виробу;

Формувати знання дітей про український керамічний посуд, його використання в побуті; закріпити знання про особливості оздоблення опішнянського посуду.

Формувати естетичний смак, виховувати повагу до праці народних майстрів, стимулювати інтерес до декоративного малювання.

Словник:

Іменники: глечик, тарілка, миска, кухлик, макітра.

Прикметники: блискучий, великий, маленький, коричневий, глиняний, гарний.

Дієслова: наливати, насипати.

Попередня робота: перегляд презентації «Опішнянська кераміка», відеоролика «Посуд на гончарному крузі», перегляд казки «Лисичка та глечик» (на фланелеграфі), розглядання ілюстрацій, екскурсія до Дружківського історико-художнього музею, заняття з малювання з тем: «Півник», «Коник», «Кахлі», ліплення з тем: «Кухлик», «Тарілка», вивчення привітання, віршів, фізхвилинки.

Обладнання: оформлена Світлиця (вікно, рушники, керамічний посуд), ширма, іграшка Лисичка, маленький керамічний глечик, картки із зображенням напоїв та страв, дитяча мапа України, ілюстрація гончар, обладнання для малювання.

Хід заняття

1. Вихователь пропонує дітям утворити півколо, привітатися.

Хвилинка вітання

Доброго ранку сонечку ясному!

Доброго ранку садочку прекрасному!

Доброго ранку, птахи голосливі!

Доброго ранку, люди щасливі!

2. Вихователь: «Діти, сьогодні я запрошую вас на екскурсію до Світлиці, щоб ми побачили український керамічний посуд.

3. Розглядання посуду.

Гра-визначення «Що про посуд знаємо?»

Відгадайте загадку: «У відро завжди пірнаю, коли воду набираю, з мене радісно всі п'ють. Як мене всі звать?» **Кухлик**

Назвіть, який посуд вам знайомий? (**Глечик**) Для чого він потрібен? (У глечик **наливають** напої – сік, молоко, компот, узвар, воду, квас).

Це теж глечик. Чим вони різняться (підвести до різниці в будові)

Це – **тарілка** (У тарілку насипають їжу та їдять)

Ще в який посуд можна насипати їжу та їсти з неї (в **миску**). Що можна їсти з миски? (Перші страви – суп, борщ, а також вареники)

Це – **макітра**. У ній господині замішували тісто на хліб та пироги, заквашували капусту, солили помідори та огірки.

Дидактична гра «Розклади їжу в посуд» (діти розкладають картки із зображенням напоїв та страв у керамічний посуд)

4. Мовленнєва вправа «Добери слова?»

Що ж ми побачили сьогодні у Світлиці, назвіть усе одним словом (Це посуд). Посуд, який виготовлено в Україні. Який? (Український) Із

чого зроблений український посуд? (з глини) – глиняний. Так, це український глиняний посуд. Хто ж виготовляє посуд з глини? (Гончар).

«Глина в кого ожива?

Творить з нею хто дива?

В кого посуд ніби жар?

Ну, звичайно ж, **це гончар** (звернути увагу на малюнок)

5. Театральна хвилинка «Казкові гості»

(Звуки стуку у двері, з-за ширми, з'являється лисичка з глечиком.)

Лиска: «Доброго ранку, діти! Завітавши до вас на гостини, я приготувала казковий подарунок. Ось він.

Вихователь: Що це діти? (Глечик)

(Звернути увагу на розмір, колір, орнамент). Діти, для чого потрібен такий малесенький глечик? (Підвести до розуміння, що іграшковий – для гри? Запропонувати поставити його до іграшкового куточку лялькам). Дякуємо тобі, лисичко.

6. Діти, ви пам'ятаєте, яка пригода трапилась з Лисичкою?

Руханка «Лисичка та глечик» (діти виконують імітаційні рухи під відео супровід)

Ішла лисонька лужком (ідуть плавною ходою навшпиньках, зображуючи лисичку).

Бачить глечик з молоком (зупинились, дивляться під ноги).

Молоко – це дуже мило (плескають у долоні).

Писок лиска свій встромила (нахил тулуба вперед максимально низько, не згинаючи ніг).

Та назад ніяк – ОВВА! (випрямляються).

Не пролазить голова! (енергійно крутять головою).

Лисонька перелякалась, стрімголов вперед помчалась (легкий біг із хаотичними енергійними рухами руками).

Та об дуб з розгону – БАХ! (зупиняються, кладуть руки на чоло).

Де тоді й подівся страх (розводять руки в сторони).

А чому він десь подівся (здивований вираз).

Бо об дуба глек розбився (плеснути в долоні).

Тре синця руда кумася (потирають лоба).

Оце, друзі, напилася! (хитають головою, долоні на щоках).

7. Мініекскурс до мінімузею групи «Завітай до нашої світлиці!»

Лисичка: «Діти, оце була я сьогодні на ярмарку й придбала там нові глечики, щоб зберігати мед, молоко та узвар. Я дивлюсь, що у вашій світлиці є такий гарний розмальований посуд, а особливо мені сподобалися великий глечик та тарілка».

Вихователь: «Звичайно, лисичко, він дуже гарний бо його розмалювали справжні майстри із українського селища Опішня, що на Полтавщині».

Послухай віршик про опішнянських майстрів (*дитина читає вірш*).

У Опішні пісня лється,

В ритмі з нею серце б'ється.

Це народні гончарі

Вже творити почали.

Наробили ці майстри посуду для дітвори.

Покажемо лисці Опішню на мапі України.

Лисичка: «Діти, я помітила на ваших столах фарби та пензлі, то, мабуть, ви вмієте добре малювати? Діти, прикрасьте, будь ласка, мої глечики опішнянським розписом. Бо мені дуже сподобався візерунковий посуд!»

8. Вправа «Назви візерунок»

Діти, подивіться, які елементи використовують опішнянські майстри, щоб прикрасити посуд? Такий візерунок начебто робить його казковим, загадковим! (Розглянути на глечичку візерунки: квіти, ягоди, листя, лінії) А кольори? (якого кольору глечик? Світло-коричневий, а візерунок – червоний, зелений, блакитний, білий, коричневий, чорний).

Ми вже малювали елементи – виноград. Сьогодні ми навчимося перетворювати виноград на квітку.

9. Гра– обстеження. Розглядання зразка (Ось така квітка, стебло та листячко. Де вона намальована? (Усередині глечика). Що розташовано вгорі? Що намальовано внизу? (прямі лінії, кола, крапки).

А це – незнайомий нам елемент «кривулька». Що вам нагадує?

Підготуємо наші ручки.

Пальчикова гімнастика «Розмальовки»

«Я гладущик розмалюю (у повітрі малюють глечик),

Гарну квітку намалюю (долоньки з'єднати, пальчики розкрити),

Ще і листячко зелене (розкрити долоньку зсунути по руці, пальці з'єднати)

Ось такий гладущик в мене (плескання у долоні).

10. Художня хвилинка «Вправний пензлик» (показ прийомів малювання).

11. Робота дітей з наданням індивідуальної допомоги.

12. Дарування глечиків лисичці.

13. Пригощання узваром із опішнянського глечика та керамічних стаканів.

Грудніна Г. Г.

ПЛАН-КОНСПЕКТ УРОКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ФУТБОЛУ ДЛЯ УЧНІВ 3 КЛАСУ

Тема уроку: «Вправи для опанування навичками володіння м'ячем – елементи футболу»

Тип уроку: навчально-тренувальний.

Завдання уроку:

- навчати веденню м'яча поштовхом ноги та передачі м'яча ударом внутрішньою стороною стопи, учити орієнтуватись;
- повторити техніку зупинки м'яча подошвою;
- розвивати спритність, швидкісні якості, координацію рухів, увагу.
- виховувати дисциплінованість, почуття колективізму, позитивне ставлення до здорового способу життя.

Інвентар: футбольні м'ячі, фішки, секундомір, свисток, ноутбук, колонки.

Місце проведення: спортивна зала.

Зміст навчального матеріалу	Дозування	Організаційно-методичні вказівки
Підготовча частина (12-13 хв.)		
1. Шикування в одну шеренгу, привітання, повідомлення завдань уроку.	1 хв.	Перевірити зовнішній вигляд, звернути увагу на самопочуття учнів.
2. Правила поведінки та безпеки на уроці.	30 с.	Фронтальний метод.
3. Організаційні вправи на місці: повороти ліворуч, праворуч, кругом, стрибком-кругом.	30 с.	Слідкувати за правильністю виконання.
4. Вимір ЧСС за 6 с.	30 с.	ЧСС не > 9
5. Різновиди ходьби з м'ячем у руках: - на носках – м'яч перед собою; - на п'ятках – м'яч за голову; - перекатом з п'ятки на носок – м'яч вперед; - перекатом з п'ятки на носок з підскоком - м'яч вгору.	1 хв.	Поточний метод. Слідкувати за технікою виконання та дистанцією.
6. Різновиди бігу з м'ячем у руках: - звичайний; - із приставним кроком правим і лівим боком – м'яч перед собою; - із стрибками на правій і лівій нозі – м'яч перед собою; - із високим підніманням стегна – м'яч вперед; - із закиданням гомілок назад – м'яч вперед;	4 хв.	Поточний метод. Слідкувати за технікою виконання бігу, за правильністю дихання, за дистанцією.

<p>- із прискоренням.</p> <p>7. Перешикування з однієї шеренги – у три шеренги уступами.</p> <p>8. Комплекс ритмічної гімнастики під музику з м'ячами:</p> <p>8.1 В. п. – стійка ноги разом, м'яч перед собою. Ходьба на носках на місці.</p> <p>8.2 Ходьба на носках на місці, м'яч перед собою. 1,3 – м'яч вперед; 2,4 – м'яч вгору.</p> <p>8.3 В. п. – стійка ноги разом, м'яч перед собою. Стрибки на носках на місці.</p> <p>8.4 Стрибки на носках на місці з почерговою зміною ніг, м'яч перед собою.</p> <p>8.5 Стрибки на носках на місці з почерговою зміною ніг та підкиданням м'яча вгору.</p> <p>8.6 В. п. – стійка ноги разом, м'яч за голову. 1 – поворот тулуба праворуч; 2, 4 – В. п.; 3 – поворот тулуба ліворуч.</p> <p>8.7 В. п. – стійка ноги разом, м'яч за голову. 1 – нахил тулуба вправо; 2, 4 – В. п.; 3 – нахил тулуба вліво.</p> <p>8.8 Біг з високим підніманням стегна на місці, м'яч вперед-вниз, торкання коліном м'яча.</p>	<p>30 с.</p> <p>4-5 хв.</p>	<p>Фронтальний метод.</p> <p>Слідкувати за правильністю виконання та самопочуттям учнів. Спина пряма.</p> <p>Руки випрямляти повністю.</p> <p>Спина пряма.</p> <p>Ритмічно виконувати вправу.</p> <p>М'яч не втрачати з рук.</p> <p>Лікті розвести, спина пряма.</p> <p>Лікті розвести, голову не нахиляти.</p> <p>Коліно виносити під кутом приблизно 90</p>
---	-----------------------------	---

<p>8.9 В. п. – стійка ноги разом, м'яч перед собою. 1-8 Колові оберти тулуба вправо. Те ж саме вліво.</p> <p>8.10 В. п. – стійка ноги разом, м'яч на підлозі. Стрибки на місці з ноги на ногу з почерговим торканням м'яча підшвоюю.</p> <p>8.11 В. п. – стійка ноги разом, м'яч на підлозі. Стрибки на місці з ноги на ногу з почерговим торканням м'яча внутрішньою частиною підошви.</p> <p>8.12 В. п. – стійка ноги разом, м'яч у правій руці. 1-2 Руки вгору – вдих; 3-4 руки опустити – видих.</p> <p>9. Вимір ЧСС за 6 с.</p>		<p>градусів</p> <p>Спину не округляти.</p> <p>Дотримуватись техніки безпеки.</p> <p>Спина пряма.</p> <p>Дихання спокійне.</p> <p>ЧСС не > 15</p>
Основна частина (22 - 23 хв.)		
<p>Вивчення техніки передачі м'яча внутрішньою частиною стопи. Щоб правильно виконати цей удар, треба поставити злегка зігнуту в коліні опорну ногу в 10-15 см від м'яча і трохи збоку. Носок опорної ноги повинен точно співпадати з напрямом передбачуваного удару. Стопа зігнутою в коліні ноги що б'є сильно розгортається назовні. У момент удару середина стопи стикається з серединою м'яча, а тулуб одночасно нахиляється над м'ячем. Передача м'яча внутрішньою частиною стопи в парах, зупинка м'яча підшвоюю.</p>	5 хв.	<p>Під час показу – фронтальний метод, далі учні працюють в парах. Звернути увагу на правильність виконання.</p>
<p>Вивчення техніки ведення м'яча поштовхом. За допомогою ведення здійснюються переміщення гравців з м'ячем. Положення</p>	5 хв.	<p>Під час показу – фронтальний метод, далі учні працюють</p>

<p>ноги при веденні таке ж саме як і під час удару. М'яч при веденні повинен перебувати близько до ноги, і бажано щоб при кожному кроці нога торкалася м'яча.</p> <p>Гра-естафета «Злови м'яч.» Команди шикуються у колони по одному. Навпроти кожної колони на відстані 5-7 м. стоїть ведучий з м'ячем. За сигналом ведучий виконує передачу внутрішньою частиною стопи з місця першому зі своєї команди, а той зупиняє м'яч підшвою, відбиває його ведучому у той самий спосіб і біжить в кінець колони. Ведучі по чергово змінюються.</p> <p>Гра-естафета «М'яч у коло». Учні стоять у колі, а один – у центрі. За сигналом учителя центральний учень дає пас внутрішньою частиною стопи кожному гравцеві по черзі, які відбивають м'яч назад на нього. Зупинка м'яча виконується підшвою.</p> <p>Вимір ЧСС за 6 с.</p>	<p>6 хв.</p> <p>7 хв.</p>	<p>потокотом в дві колони по одному. Звернути увагу на правильність виконання.</p> <p>Команди шикуються у дві колони по одному. Слідкувати за правильністю виконання техніки передачі та зупинки м'яча.</p> <p>Учні шикуються в коло. Слідкувати за правильністю виконання техніки передачі та зупинки м'яча. ЧСС не > 17</p>
<p>Заключна частина (4 хв.)</p>		
<p>Ходьба у повільному темпі. Відновлення дихання. Підбиття підсумків уроку. Самомасаж. Вимір ЧСС за 6 с. Організований вихід із спортивної зали.</p>	<p>1 хв.</p> <p>2 хв.</p> <p>1 хв.</p>	<p>Поточний метод.</p> <p>Фронтальний метод. Дихання спокійне. ЧСС не > 9</p>

Денченко О. В.

НАКРИВАЄМО СВЯТКОВИЙ СТІЛ (англійська мова, 7 клас)

Мета: формування предметних компетентностей: увести та активізувати нові лексичні одиниці, допомогти здобувачам освіти засвоїти новий граматичний матеріал (a little / a few with countable and uncountable nouns), сприяти удосконаленню навичок аудіювання, письма й усного мовлення; продовжувати роботу над формуванням правил етикету, доброзичливого ставлення до співрозмовника;

формування ключових компетентностей:

– **Спілкування іноземною мовою** (прищеплювати інтерес до вивчення іноземних мов через гру, діалогічне та монологічне мовлення).

– **Уміння вчитися впродовж життя** (уміння організовувати власну освітню діяльність, знаходити й аналізувати одержану інформацію, поповнювати власний словниковий запас, здійснювати самооцінку власної діяльності під час уроку).

– **Соціальні та громадянські компетентності** (уміння аргументовано і грамотно висловлювати власну думку, ефективно взаємодіяти разом у групах, парах).

Тип уроку: комбінований.

Навчальні ресурси: підручники (Оксана Карпюк, 7 клас, 2015 р.), зошити, словники, «снігова куля», картки, аркуші, маркери, мультимедійна презентація.

Перебіг уроку

I. Підготовка до сприйняття іншомовного мовлення

1. Привітання.

T: Good morning, pupils! How are you today? Let's turn to each other and present everyone our smiles. And now we are ready to start our lesson in a great mood.

2. Уведення в іншомовну атмосферу.

Фонетична розминка. Повторення скоромовки за вчителем

She cheats with cheap chips in a fish-and-chips shop.

3. Актуалізація компетентностей

«Snowball game» (Гра в сніжки)

1. What do you eat soup with?
2. What do you eat meat (fish) with?
3. What do you cut bread with?
4. What dish do you usually cook yourself?
5. What do you put on the table for breakfast?
6. What do you drink water with?
7. What do you clean your hands and lips during a meal with?
8. What are three things you eat with? (a knife...)
9. What 2 things can you find on a restaurant table? (salt and...)
10. What can you eat from a bowl?

4. Повідомлення теми та мети уроку. Мотивація освітньої діяльності.

Look at the picture on the screen. What can you see? Yes, this is a festive table. Look, how beautiful is it! You know that holidays are coming soon. Our topic for today is “**Setting the festive table**”. And by the end of the lesson you will know:

- how to set the festive table;
- how to ask your friend for help;
- what words to use with countable and uncountable nouns.

I believe you will enjoy the lesson. So, let's write down the date and classwork into your exercise books.

II. Основна частина уроку

1. Формування компетентностей

1.1. Розвиток умінь аудіювання

1) Етап підготовки до аудіювання

Пояснення нових ЛО

Silverware – столові прибори

Placemat – серветка для столових приборів

2) Етап аудіювання

Перегляд відео

<https://www.youtube.com/watch?v=63Ywoi0sUMw>

3) Етап перевірки розуміння тексту

True or false. Робота з картками

1. You shouldn't put a placemat on the table. F

2. You will need three different plates. T

3. You should place a dinner plate in the centre of your placemat. T

4. You shouldn't add a napkin. F

5. Forks are usually put on the right. F

6. Knives and spoons are put on the right side. T

1.3. Розвиток умінь мовлення

Робота в парах. Складання діалогів за зразком

T: I see that you've learned the theory. But can you explain it to your friend? We will see it. Let's unite in pairs. Each of you should take one card and find your partner. Make short dialogues. You have the examples on your desks.

– Hey, Alex! I need your help! My mother asked me to lay the festive table, but I can't do it!

Ok, I will help you. First, you should put a ... Then ...

– Where should I place the knives and forks?

– Put the ... at the right and ... at the left side.

– Should I put a cup or a glass for water?

– Of course/ Sure/ Yes, you should. And don't forget about...

– Ok. Thank you! / Thank you for our help./ Now I...

– You are welcome! / Anytime! / I am glad to help you!

Фізкультхвилинка

1.3. Уведення граматичного матеріалу

1) Пояснення вчителя щодо злічуваних та незлічуваних іменників

Some nouns are countable. These nouns can be singular or plural.

Слайд

One apple Some apples

An egg a few eggs

Some nouns are uncountable.

Some milk

A little cheese

2) Гра «Board race»

Робота в групах

Unite in two teams according to the colours on your desks. Each member should go to the blackboard and write:

Team 1: Countable nouns

Team 2: Uncountable nouns.

You have 1 minute! The winner will be a team who has less mistakes. Ready, steady, go!

3) Робота з підручником

Open your books on page 74 and read the rules. Using “a little” and “a few” with countable and uncountable nouns.

3. Закріплення компетентностей

Розвиток умінь письма.

Ex. 1 p. 74 – самостійна робота

Ex. 2 p. 74 – (резервна вправа)

III. Заключна частина уроку

1. Підсумки уроку

– *Today you were very active and I am very proud of you! You are very intelligent and tolerant. Now you know how to set a festive table. And I want to hear your thoughts after the lesson.*

2. Рефлексія

«Незакінчені речення»

The lesson was ... for me.

I worked ...

My friends worked ...

After the lesson I can...

Students' answers

3. Підбиття підсумків і оцінювання результатів роботи.

4. Домашнє завдання.

1) to learn grammar rules on page 74;

2) ex. 4 p. 75 – to complete the dialogues with “a few” or “a little”.

Душенко А. В., Кабацька Т. О.

«ДО ПРИРОДИ – НЕ НЕСИ ШКОДИ» (виховний захід)

Все на Землі, все треба берегти:

І птаха, й звіра, і оту рослинку,

Не треба думати, що цар природи ти,

Бо врешті, ти лише її частинка!

Мета. Поглибити знання дітей про багатогранність і цінність природи; розширювати пізнавальну активність, спостережливість, виховувати бережливе ставлення до природних багатств землі, усвідомлення того, що Земля – наш загальний дім.

Хід виховного заходу

I. Повідомлення теми і мети.

Учитель. Сьогодні ми проведемо виховний захід, тема якого «До природи – не неси шкоди».

Мета цього заходу багатозначуща. Але скажу дуже просто: хочу навчити вас розуміти красу природи, робити для неї добро, любити її.

1-й учень.

Довкілля наше неповторне,
Довкілля наше чарівне.
То сонечко тебе пригорне,
То злегка вітерець дихне.
То дощик рясно землю вмие,
А то веселка зацвіте.
То небо знову заясніє,
З землі зернятко проросте.
Наш світ живий і розмаїтий,
Довкілля наше чарівне.
Он на лугах розквітли квіти
І все це радує мене!

II. Основна частина

Ведучий 1. Нема у світі кращої землі, ніж наша Україна. Ми любимо її родючу землю, води Чорного моря, зелені верховини Карпат, розлогі ниви, озера, річки, темні діброви. Любимо тебе, Україно, наш тихий земний рай.

2-й учень.

Струмок серед гаю, як стрічечка,
На квітці метелик, як свічечка.
Хвилюють, мають, квітують поля!
Добридень тобі, Україно моя!

3-й учень.

Буває, часом сліпну від краси,
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво.
Оці степи, це небо, ці ліси,
Усе так гарно, чисто, незрадливо;
Усе як є – дорога, явори.
Усе моє, все зветься Україна.
І така краса, висока і нетлінна,
Що хоч спинись, і з Богом говори...

Учитель. Так, діти, наша матінка – Земля дуже гарна. Ваблять око розкішні густі ліси, на луках цвіте безліч барвистих квітів, у чистому блакитному небі літають птахи, на дитячих майданчиках граються діти. Але, чи справді все так чудово? Чи дійсно наша земля щаслива? Чи легко їй?

(Виходить дівчинка-Земля)

Земля.

Ой, тяжко, діточки мої!
Болить серденько у мене
Не тільки за ліси, поля і води,
За птахів, риб і за усю Природу.
Деревце, травичка, птахи, квіти
Не зуміють себе захистити.
Якщо будуть знищені вони,
На планеті ви залишитесь одні.

Ведучий 2.

Прокиньтесь, люди!
Опам'ятайтесь, люди!
Земля жива кричить од болю!
Рятуйте Землю.
Планету. Зону. Землі не буде,
і нас не буде!

Ведучий 1. Сьогодні ці тривожні рядки звучать для кожного з нас як сполох, як заклик, як наказ і нинішнім поколінням, і майбутнім, і всьому людству. Поняття Земля для всіх нас нерозривно пов'язане з її природою. Туманний ранок і осінній день, гречане поле і літній степ, солов'їний гай і вишневий садок, озера і океани, пустелі і джунглі – усе це зливається в єдиний образ Землі – наш спільний дім.

Учитель. Земля – наш дім. Можливо, це єдина планета, на якій існує життя у Всесвіті. Хіба не заслуговує вона нашої любові? Але на сьогодні ми маємо значну кількість свідчень про те, що людина не є бережливим господарем, а є самовпевненим землевласником.

4-й учень.

Усіх людей ми закликаєм:
Нащадкам збережіть природу.
Її степи, ліси, джерельну воду,
Дерева не рубайте, не вбивайте звіра,
І у природи буде хай довіра,
Що не заподієте ви зла їй,
Своїй колисці, матері своїй.

Ведучий 2. Щоб зберегти природу, потрібно її знати і любити. Будь до природи уважним, і вона обов'язково тобі віддячить! Пам'ятай! Людина – частина Природи. Знищуємо природу – знищуємо самих себе.

Ведучий 1. Людина тісно пов'язана з природою. Адже говорять, що й людиною вона стала тоді, коли побачила різнобарв'я природи, коли почула спів жайворонка, тьохкання солов'я, коли відчула запахи квітів, а серед буйноцвіття дерев почула музику березового гаю.

5-й учень.

Вірш «Берізонька».

Берізонько, берізонько, ти, мавко лісова.

Зелені твої кіски вітрисько розвіва.

Стоїш ти при дорозі у травах і кущах.

І білі твої ноги все миєш на дощах.

Прошу вас, із берези ви соку не точить.

Ви краще їй сестричку зелену посадить.

Ви краще їй шпаківню поставте на гілках,

Щоб прилетів до неї друг лісу, добрий птах.

Ведучий 2. У лісі живуть «брати наші менші» – птахи та тварини.

Птахи – це пісня і політ. Птахи – діти повітря, які можуть піднятися вище хмар. Птахи – діти веселки, пір'я їх переливається всіма кольорами райдуги. Вони несуть радість, сповіщають про прихід весни. Птахи – це таємниця і краса, друзі нашого дитинства.

Ведучий 1. А зараз пропоную вам пограти в гру «Поміркуй і розгадай».

У нас є набір малюнків та фотографій пташок чи тварин і вірші – загадки про них. Серед зображень потрібно знайти про кого йдеться у вірші і прикріпити до потрібного зображення.

Ведучий 2.

Стрімко вибігли на гору

Дві подружки білокорі.

Дощик їм полоще кіски.

Звуть цих подружок..... (берізки)

Ведучий 1.

У вінку зеленолистім,

У червоному намисті,

Видивляється у воду.

На свою хорошу вроду. (калина)

Ведучий 2.

Цвіте синьо, лист зелений, квітник прикрашає,

Хоч мороз усе побив – його не займає. (барвінок)

Ведучий 1.

Це королева квітника,

Гарна і красива.

На стеблах має колючки,

В них захист її й сила. (троянда)

Ведучий 2.

На подвір'ї ходить птах

І співає по складах. (півень)

Ведучий 1.

Хоч мала сама на зріст,

Та великий має хвіст,
Пухова руденька шуба,
Із сосни стриба на дуба. (білка)

Ведучий 2.

Цілий день працюю в гаї,
Діловито дзьобом б`ю.
Я не цвяхи забиваю,
А комашок дістаю. (дятел)

Ведучий 1.

Птах великий і красивий,
Чорний або сніжно-білий,
Гострий дзьоб, тоненькі ноги,
Вернувся із далекої дороги.
Майстер цей з`явився рано,
На даху помудрував,
І без цегли, і без крана
Дім собі побудував. (лелека)

6-й учень

Ліс любити, синку, треба
Не лише за тінь, росу.
Не тому, що він для тебе
Дарував свою красу.
Ліс – багатство, слава краю.
Він могутній, він живий.
Він од посух заступає
Лан широкий степовий...
Ліс – то сила для людини,
Ліс – окраса всіх країн...
Ліс безсмертний!

Але ж люди берегти повинні ліс!

Ведучий 2. Природа, як поранений птах, прохає нас допомогти. Дехто вважає: «Нічого не трапиться, якщо я зламаю лише одну гілочку, зірву одну квіточку, роздушу метелика». Ні! Природі буде гірше! Бо кожна зламана гілочка, кожен розорений мурашник – це маленька ранка, яку зробили природі.

Запам'ятайте: якщо ти щось взяв від Землі – віддай їй. Посади дерево, вичисти джерельце, підгодуй птахів. Тільки тоді Земля залишиться неповторно красивою.

Ведучий 1. Перший космонавт Юрій Гагарін не міг стримати свого захвату, коли вперше побачив рідну планету з високої космічної орбіти, і вигукнув: «Яка прекрасна наша Земля!» Земля, як коштовний діамант сяє на фоні чорного вакууму Космосу.

Ведучий 2. Але цьому діаманту загрожує небезпека. Часто люди, не

замислюючись, своїми діями забруднюють повітря. Викиди диму з труб фабрик і заводів, вихлопні гази автомобілів, спалювання опалого листя з дерев приводить до забруднення повітря.

Ведучий 1. На землі багато води, але більша частина води – це солоні моря і океани. На 100л солоної води припадає 2л прісної. І тому їй треба берегти.

Ведучий 2. Наші предки дуже шанували воду. Вважалося великим гріхом кинути в річку сміття чи каміння. Люди вірили, що вода має велику цілющу силу і любили молитися біля неї. Навіть найменше джерельце розчищали, окладали камінням.

7-й учень.

Ми чистих вод майже не зберегли,
Оскільки були жадні і жорстокі.
І божий дар – дар матінки-землі,
Перетворили у брудні потоки...

Ведучий 1. Україна – одна з найменш забезпечених водою регіонів Європи. У той же час, у водойми скидається велика кількість забруднених стічних вод.

Ведучий 2. Вирубання великих лісових ділянок, розорювання заплавл, осушування боліт призводить до пересихання річок.

8-й учень.

Ще назва є, а річки вже немає,
Усохли верби, висохли рови,
І дика качка тоскно обминає
Рудиментарні залишки багви.
Куди ти ділась, річенько? Воскресни!
У берегів потріскались вуста,
Барвистих лук не знають твої весни,
І світить спека ребрами моста.
Стоять мости над мертвими річками,
Лелека зробить декілька кругів,
Очерети із чорними свічками
Ідуть уздовж колишніх берегів.

Ведучий 1. Одним із основних засобів поповнення малих річок водними запасами є розчищення джерел. Джерело – це дарунок природи. Нема чистішої і смачнішої води, ніж вода джерельна. Не скаламуть і ти джерела! Охороняй його чистоту!

9-й учень.

Джерельце висохло, струмок ослаб,
А ми із крану – крап, крап, крап...
Міліють ріки і моря,
Не витрачай води дарма,
Бо пройде небагато літ –

загине без води весь світ.

Ведучий 2. Необхідною умовою життя на Землі є ґрунт. Без ґрунту не можуть жити рослини. Але верхній родючий шар ґрунту, який дає життя рослинам і годує все живе на землі, сам зростає дуже і дуже повільно. А при невмілому чи недбайливому господарюванні, родючий ґрунт може загинути швидко і безповоротно.

Ведучий 1. Збереження природи рідного краю є обов'язком кожного з нас. Усім нам потрібно берегти її неповторну красу. Пам'ятайте завжди, чого неможна робити, щоб не зашкодити природі.

10-й учень.

До вас, мої рідні, звертаюся я – найменший у нашій сім'ї:

Стоїть на узліссі ялинка моя – не зрубайте її!

На озері плаває пташка моя – не убийте її!

Яскріє на небі зірка моя – не згасить її!

Ведучий 2.

Пам'ятай:

- Не ламай гілки дерев і кущів.
- Не руйнуй мурашники.
- Не рви квітів – вони потрібні рослинам.
- Не руйнуй пташині гнізда.
- Не можна виливати горючі речовини і запалювати їх у лісі. Це

може призвести до пожежі.

- Не можна палити вогонь у лісі.
- Не викидай сміття в лісі
- Не ображай тварин

Учитель. Сьогодні ми говорили про цінність природи, про бережливе ставлення до природних багатств землі, усвідомили, що Земля – наш загальний дім.

Діти! Ви повинні завжди пам'ятати такі слова: «Я зірвав квітку, і вона загинула. Я спіймав метелика, і він помер у мене на долоні. І тоді я зрозумів, що торкатися Краси можна тільки Серцем».

11-й учень.

Вмійте природу любити,

Кожній стеблині радійте.

В полі, у лісі, над яром –

Квіти, дерева та трави...

Оберігайте ж повсюди

Кожну травиночку в гаї,

Все те окрасою буде

Нашого рідного краю.

Ведучий. Природі і людям зичимо здоров'я. Бажаємо усім добра і щастя, злагоди і тепла!

Казьонних О. П.

КОЗАЦЬКИЙ КВК (колективне свято)

Ведучий: Кажуть, ранок – найкраща пора доби, весна – року, а дитинство – життя.

Втім, дитинство – не лише яскрава, а й дуже важлива, дуже відповідальна пора. У дитячі роки складається характер людини. Чимало рис характеру, набутих у дитинстві, людина проносить через усе своє життя.

Ось чому з малечку треба намагатися бути добрим, чесним і сміливим – ці якості можна назвати головними.

Яким би багатим не було все наступне життя, спогади дитинства, ігри з ровесниками не можна порівняти ні з чим.

Усі ми так чи інакше у спогадах повертаємося в дитячі роки, намагаємось віднайти джерела наших чеснот і недоліків.

Хід заходу

(У залі знаходяться учні-вболівальники. Дві команди учасників конкурсу на чолі з «курінним» в українських костюмах заходять до зали під звуки пісні «Гей ви, стрільці січовії»).

Учень. Ми любимо небо і квіти,

І сонце нам шле свій привіт.

Ми роду козацького діти,

Землі української цвіт.

Ведучий. Сьогодні ми зібралися в цій залі, щоб пригадати славні традиції запорозьких козаків. Запорозькі козаки не тільки вміли захищати рідний край, показуючи свою відвагу, сміливість, витримку. У вільний час запорозькі козаки змістовно розважалися, граючи у різні ігри та забави. У різні складні ситуації потрапляли козаки, але вони завжди знаходили вихід зі скрутного становища.

За шляхами, за дорогами,

За Дніпровськими порогами,

За лісами за високими

Наші прадіди були.

Мали Січ козацьку сильную,

Цінували волю сильную

І Україну свою рідную

Як зіницю берегли.

Козаки!

Хто ж це такі?

Ви нас запитаєте.

Відповідь у віршах на це маєте!

Дівчина 1. К- Козак – герой народу України.

Козакувати – справа не проста.

Коли державу відбудуємо незалежно,
Красою слава запалає золота.

Дівчина 2. О – Острів Хортиця – республіка козацька,
Ось де слава розквітала буйноцвіттям!
Ой, як боронили наші предки хвацько
Острів, Україну, наше довголіття.

Дівчина 1. З – Запорожець завше знає,
Звідки ворог зазіхає.
Зможуть легко перемогти
Запорожці – козаки.

Дівчина 2. А – А слово, люди, всі прочитайте.
А потім славу козацьку згадайте,
Аби не забути історію роду,
Аби бути гідними дітьми народу.

Дівчина 1. К – Козаки – це вільні люди!
Козаки – безстрашні люди!
Козаки – борці за волю,
За народну щасливу долю!

Ведуча. Діти, я отримала ось такого листа (*на грамоті*).

«Добрий день, діти!

Щиро запрошуємо вас у гості ми, запорозькі козаки, на Січ. Але перш, ніж потрапити на Січ, вам доведеться подолати багато перешкод, виконавши завдання. Показати себе дужими, розумними.

Чекаємо на вас! Козаки».

1 учень. Ми є діти українські –
Український славний рід!
Дбаємо, щоб про нас маленьких
Добра слава йшла у світ!

2 учень. Все, що рідне – хай нам буде
Найдорожче і святе!
Рідна віра, рідна мова,
Рідний край нам над усе!

3 учень. Ось стою я, перед вами,
Чим, скажіть, я не козак?
Я козак у мами й тата,
То й у вас хай буде так!

4 учень. Не біда, що безвусий,
Оселедця нема,
Запорожцем зовуся,
Друзі, я не дарма!

5 учень. Ллється сталь промениста,
Хто зварив її так?
Я – козак запорозький!

Запорозький козак.

6 учень. Проти чорного війська

Буду в першій з атак!

Я – козак запорозький!

Запорозький козак.

(Виходить хлопчик – гетьман).

Гетьман. Сини мої, козаки! Я, гетьман козацького війська, наказую провести змагання двох куренів, щоб підняти бойовий дух і мудрість нашого козацтва.

I. Привітання.

1. Отаман *(командує)*. Курінь «Козацька шабля»! рівняйсь, струнко!

Наш девіз *(усі)*: «Степ та воля – козацька доля!»

Привітання суперникам:

«Нехай знає рідна мати – вільна Україна:

Козаки ми ще маленькі, зате гідна зміна».

2. Отаман другого куреня *(командує)*. Курінь «Сивий коник»! рівняйсь! Струнко!

Наш девіз: *(усі)*: «Степ широкий – то мій сват, сивий коник – то мій брат».

Привітання суперникам:

«Душу й тіло ми положим

За нашу свободу,

І покажем, що ми браття, козацького роду».

(Звучить Гімн України, всі стоять струнко).

II. Гра «Розминка».

(запитання командам ставляться по черзі).

1. Назвіть відомого гетьмана України. (Б. Хмельницький)

2. Як називали хатки, у яких жили козаки? (Курені)

3. Як називалися козацькі човни? (чайки)

4. Як називалося козацьке військо? (Кош)

5. Як голосували козаки: підносили руки вгору, чи як ми, чи якось по-іншому? (Підкидали шапки)

6. Як була укріплена Запорозька Січ?

7. Як називався козацький ватажок? (Отаман, кошовий)

8. Якого кольору був стяг у Запорозької Січі? (Малиновий)

9. Для чого козаки випалювали в степу високу траву? (Щоб не було де ховатись ворогам)

10. Яким чином козаки повідомляли на далеку відстань про небезпеку? (Запалювали смоляні бочки)

11. Яку зброю носили козаки? (Пістолі, рушниці, списи, шаблі)

12. Як козаки могли перечекаати небезпеку де-небудь при березі чи в плавнях? (Брали в рот очеретинку і дихали через неї, занурившись у воду)

13. Який одяг носили козаки? (Шапки з китицею, червоні або сині шаровари, жупан, барвистий пояс)

14. Як козаки голили собі голову? (Залишали чуб на оселедець)

– Отже, випробування скінчилося. Послухаємо журі. А зараз проведемо новий конкурс.

1. Гра «Хто сильніший не розумом, а руками?»

1. Рукоборство.

Обирається з кожної команди по учаснику, які сідають один проти одного, ставлять лікті на стіл, зчіплюють руки і намагаються пересилити один одного і тим самим покласти руку суперника на поверхню столу.

2. Гра «Тягни бука»

У грі беруть участь два хлопці. Учасники сідають на підлогу або на землю, впираються підшвами один до одного, беруться за міцну палицю і тягнуть її. Кожен намагається відірвати суперника від землі (підлоги), аби не випустити палицю з рук.

3. Хто далі жбурне повітряну кульку.

4. Хто більше візьме горіхів.

За 30 секунд кожній команді потрібно зібрати якнайбільше горіхів. Яка команда збере більше – та перемагає.

5. Качання пресу.

У грі беруть участь по два хлопці від команди. Один учасник з команди лягає на підлогу або на землю, а другий підтримує його за ноги. Перемагає та команда, у якій кожен з учасників швидше зробить по 10 підйомів.

6. Присідання на одній нозі.

(Підбиття підсумків)

2. Конкурс «Не побігаєш – не пообідаєш».

Передача гетьману козацького листа.

Естафета.

3. Конкурс «Де кисіль, там я й сів, де пиріг – там я й ліг»

➤ Нагодуй товариша.

Дві або три пари сідають на стільці один навпроти одного. Одному з цієї пари очі щільно зав'язуються хусткою, він не повинен бачити нічого навколо себе. Саме ця дитина буде годувати свого напарника або напарницю. Для цього їм в одну руку видаються тарілки з козацькою кашею, а в другу руку вкладається ложка.

Перемагає той, хто швидше з'їсть кашу.

➤ Звари вареники.

Діти діляться на команди хлопців та дівчат. Кожній команді потрібно наліпити вареників. У кого вийдуть вареники кращі той і переміг.

Гетьман. Козаку найперше – воля!

Козаку найперше – честь!

Всі. Вдаримо ж об землю лихом-журбою,

Щоб стало всім веселіше,

Поки недоля нас не спіткала

В гурті козацьким рідненьким.

(Гетьман у центрі з піднятою булавою).

Гетьман. Будьмо!

Всі. Гей!

Гетьман. Будьмо!

Всі. Гей!

Гетьман. Будьмо!

Всі. Гей! Гей! Гей!

4. Конкурс «Козацький гопак».

Перемагає той, хто краще затанцює.

5. Конкурс співу.

Перемагає той, хто краще заспіває.

Підсумок свята підводить голова журі.

Гетьман. Я, гетьман усіх вільних земель українських і всієї держави, даною мені владою і всією волею повеліваю: привітати найсміливіших, найдружніших козаків.

Зі святом вас!

Карась І. О.

УПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФІЛАКТИЦІ ШКІДЛИВИХ ЗВИЧОК ПІДЛІТКІВ

Людина приходить у цей світ не тільки для свого комфортного існування та особистого щастя. Її розум, досвід, усе її життя необхідні дітям, суспільству, майбутнім поколінням. Гідне існування людини на землі допомагає зберегти здоров'я, духовне і фізичне, яке є її головним надбанням. І це є справою не тільки особистою, а й суспільною.

Відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту» одним із пріоритетних завдань загальної середньої школи є свідоме ставлення учнів до свого здоров'я та здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психологічного здоров'я.

Отже, одним із провідних напрямків діяльності педагогічного та учнівського колективів школи є формування здорового способу життя та виховання позитивного ставлення до власного здоров'я, що починається з молодшого шкільного віку.

Робота вихователя показує, що процес формування свідомого ставлення до власного здоров'я потребує обов'язкового поєднання ключових компетентностей, інформаційного, мотиваційного компонентів, практичної діяльності учнів, що сприятиме оволодінню дітьми необхідними здоров'язберігаючими вміннями і навичками, а також удосконалення форм і методів формування здорового способу життя молоді.

Головною метою є:

- формування навичок здорового способу життя;
- моніторинг і корекції стану здоров'я;

– створювання у здобувачів освіти негативного ставлення до шкідливих звичок, механізми подолання залежностей від них;

– надати телефон довіри;

– робота з батьками.

Саме тому моя діяльність повинна бути орієнтована на формування в дітей стійкої позиції, що передбачає визначення цінності здоров'я, почуття відповідальності за збереження й зміцнення власного здоров'я, поглиблення знань, умінь та навичок, пов'язаних з усіма складовими здоров'я.

Існують різні підходи, форми організації профілактичної роботи щодо виявлення шкідливих звичок. На мою думку, найбільш поширеними формами, якими я користуюсь, є бесіди. Бесіда, сприяє активізації розумової діяльності дітей, змушує їх замислитися над проблемами, учить правильно оцінювати вчинки людей. Так з дітьми проводилися різноманітні бесіди про здоровий спосіб життя, про шкідливі звички та їх вплив на здоров'я людини. Проводилися бесіди з батьками та круглі столи «Вихователь – учні – батьки», де діти та батьки розігрували різні ситуації та знаходили різноманітні виходи з них.

Окрім бесіди, я користуюсь іншими методами педагогічного впливу, такими, як ігри-подорожі, круглі столи, розповідь, кінолекція, перегляд і обговорення документальних короткометражних фільмів тощо. Проводилася мною також відео-вікторина «Корисні та шкідливі звички, їх вплив на майбутнє людини», у якій учням були представлені коротенькі відео з різними ситуаціями, наприклад, вживання їжі о 00.00 годині ночі... Займання ранковою зарядкою та ін. Учні з цікавістю відповідали на дані ситуації та коментували їх, що правильно і корисно, а що навпаки.

Як правило, більшість людей, що палять, вживають алкогольні напої чи наркотики, розуміють можливість шкідливих наслідків, однак не можуть знайти в собі сили позбутися цих пагубних звичок. Тому в осіб даної категорії домінанта здоров'я та високої працездатності схиляється в бік індивідуальних чинників ризику, що належать до сфери способу життя.

Попередження наркозалежності, алкоголізму, табакопаління учнів має важливе значення для досягнення оптимально здорового суспільства: діти – батьки покоління майбутнього.

Тому велику увагу необхідно приділяти не лише профілактиці, а й виявленню дітей, схильних до залежності вживання шкідливих речовин на ранніх стадіях.

Варто зазначити, що підлітки знають про шкоду шкідливих звичок, проте, друзі в компанії, батьки, що палять, вплив реклами сприяють широкому поширенню шкідливих звичок серед учнівської молоді.

За даними статистики, перше знайомство учнів із сигаретою відбувається у віці 5–7 років, починають палити в 9–12 років, більшість старшокласників є активними курцями. Також спостерігається стійка тенденція поширення паління серед дівчат.

Успіх виховного процесу залежить від відносин між учителем, вихователем, і учнем, які повинні будуватися на основі співдружності, співробітництва і ділового партнерства. Учитель, вихователь і учень рівноправні суб'єкти навчально-виховної діяльності. Тому варто більше уваги приділяти стимулюванню внутрішньої і зовнішньої активності учнів, їх оптимальній участі в суспільній діяльності у справі виховання. Підвищенню результативності виховної роботи сприяє вдосконалення нових форм роботи, пошук нових систем виховання, впровадження розвиваючих технологій, а також ключових компетентностей.

Сьогодні важко уявити наше життя без комп'ютерних технологій. Вони швидко ввійшли у всі сфери нашого життя. Мабуть всі вихователі, учителі, читаючи лекцію про шкоду шкідливих звичок, правила дорожнього руху, тощо, бачили в очах дітей не цікавість, а сонливість і питання: «Коли це закінчиться?». З'являється запитання: «Як змусити сучасну молодь слухати, вивчати та запам'ятовувати, якщо просто слухати, читати книжки, писати конспекти їм стало не цікаво». Використання новітніх технологій у моїй виховній роботі надає широкі можливості для реалізації різних проєктів.

Основними «плюсами» є: наочність, можливість отримати великий об'єм інформації за малий проміжок часу, доступність.

Комп'ютер став помічником в організації моєї роботи як вихователя, розширив можливості виховного процесу. З'явилася можливість створення видовищних комп'ютерних засобів виховання з елементами відео, графіки, звуку, аудіо ефектів. Так, за допомогою новітніх технологій я з учнями створювали різноманітні відео-ролики, наприклад, до тижня «16 днів проти насилля», у якому діти розповідали, куди потрібно звернутися, та що робити, якщо вас цькують, ображають тощо. У відеоролику, який теж робила з дітьми до всесвітнього дня боротьби зі СНІДом, ще раз нагадала, що відбувається на фоні надмірного психоемоційного навантаження, зловживання алкоголем, паління, безпечних статевих стосунків, нераціональне харчування, та інших складових нездорового способу життя.

Використання інформаційних технологій дозволило видозмінити зміст, методи і форми виховання.

Отже, впровадження здоров'язберігаючих технологій у школі створює безпечні умови для перебування, навчання та праці, розв'язує завдання ефективної у плані збереження здоров'я організації навчально-виховного процесу і полягає у системному підході до розв'язання проблеми здоров'я дитини та профілактики шкідливих звичок.

Психопрофілактика – уміння володіти своїми емоціями, виховання духовно, психічно, емоційно, соціально, інтелектуально здорової особистості.

Кедь Т. В., Лук'янець Т. В.

СИЛА ХУДОЖНЬОГО СЛОВА

Мета: *удосконалити* знання з української літератури, популяризувати читання української літератури, формувати щоденну потребу в книзі; *учити* користуватися книгою і знаходити потрібну інформацію; *розвивати* критичне мислення, мовлення; *виховувати* любов до читання, самостійність, заохочувати до роботи в команді; *підвищувати* в учнів ефективну конкурентноспроможність задля підняття власної самооцінки, виховання патріотичного духу.

Завдання: у день проведення заходу класні кімнати перетворюються на локації квесту, де на учасників гри чекають координатори (вчителі) із завданнями. Команда отримує пакет із завданням, розв'язує його, отримує підказку та рухається до іншої локації, назву якої дізнаються під час виконання попереднього завдання. До виконання завдання команда приступає лише тоді, коли всі її члени будуть присутніми на зупинці. Квест вважається пройденим, якщо учасники якомога швидше зібрали всі елементи підсумкового пазла та дісталися фінішу.

Обладнання: листи із завданнями, ПК, смартфон.

Учасники: діти віком 12-14 років

Форма проведення: комбінований квест.

Час проходження квесту: протягом дня.

Місце проведення: класні кімнати.

ОПИС КВЕСТУ

Організаційний момент.

Гра починається в бібліотеці. Учасники команди дізнаються про правила та мету квесту. Координатор дає перше завдання. Коли учасники виконують завдання, вони знаходять підказку до іншої локації. Тобто, кожне завдання переходить в інше. Після проходження всіх завдань, учасники повинні зібрати всі пазли воедино.

(Додаток 12).

Локація 1

Координатор пропонує учасникам квесту частку пазла з QR кодом.

(Додаток 1)

Учасники відгадують слова, шукають наступну підказку в збірці «Кобзар».

Локація 2

Після того, як знайшли і відгадали ребус (Додаток 2), розгадали підказку «каб.304».

Локація 3

Учасники називають координатору ім'я письменника, якому належать вірші. Координатор надає учасникам наступний пазл «Танцюючі чоловічки». (Додаток 3). Дешифрують назву вірша та називають його координатору, він надає пазл із завданням (Додаток 4).

Локація 4

Знаходять вірш в інтернеті, розшифровують його. Після отримання кодового слова прямують до каб. інформатики.

Локація 5

Координатору називають кодову фразу й отримують пазл із кросвордом (Додаток 5). Розгадують ключову фразу і за підказкою переходять за наступним завданням до каб. музики.

Локація 6

Координатору називають ключову фразу й отримують пазл з QR – кодом (Додаток 6).

Локація 7

Наступну підказку знаходять у книзі І. Франка «Захар Беркут» та розв'язують завдання, перейшовши за QR – кодом (Додаток 7). За наступною підказкою переходять до каб. математики.

Локація 8

У каб. математики отримують від координатора наступний пазл із завданням «Шпигун» (Додаток 8). Переходять за наступним завданням в каб. мови.

Локація 9

Координатору називають розгадану фразу та отримують наступний пазл з двійковим кодом (Додаток 9), з якого впливає підказка – каб. історії.

Локація 10

Координатору називають ім'я письменника та отримують питання. Переходять до бібліотеки.

Локація 11

У бібліотеці після відповідей на питання, отримують останній пазл. Збирають картинку.

Підсумки квесту.

Бібліотекар підводить підсумки квесту. Учасники діляться враженнями. Відбувається нагородження (сертифікати, призи).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Иван Франко. Сочинения в 10 томах, т.1. Редактор А. Деев. Оформление художника В. Селенгинского. Худож. Редактор Г. Кудрявцев. Техн. Редактор Г. Архангельская. Корректор В. Седова. 1956 г.

2. Леся Українка. Зібрання творів у 12 т. К.: Наукова думка, 1975 р., т. 1, с. 97- 98.

3. Франко І. Я. Захар Беркут; Перехресні стежки; Оповідання: Повісті, оповідання: Для серед.та ст.шк. віку/ Передм. Т.І. Гундорової; [Упоряд. О.О. Лисенко; Обкл. В.І. Касіяна; Мал. Г.В. Якутовича]. К.: Веселка, 2006. 607с. (Шк.б-ка).

4. Шевченко Т.Г. Кобзар / Вступ. ст. О. Гончара. Приміт. Л. Кодацької. К.: Дніпро, 1987. 639с., 1л.портр.

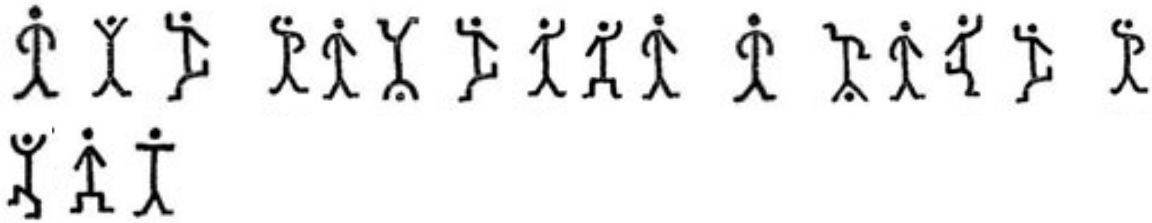
5. <https://ukrclassic.com.ua/katalog/sh/shevchenko-taras/2346-taras-shevchenko-biografiya-skorochno> Бібліотека української літератури © ukrclassic.com.ua

6. <https://ukrclassic.com.ua/katalog/f/franko-ivan/2337-ivan-franko-biografiya-skorocheno> Бібліотека української літератури © ukrclassic.com.ua
 7. <https://ukrclassic.com.ua/katalog/u/ukrajinka-lesya/2324-lesya-ukrajinka-biografiya-skorocheno> Бібліотека української літератури © ukrclassic.com.ua
 8. <https://wordwall.net/ru/resource/13462270/> зашифроване-питання
 9. <https://wordwall.net/ru/resource/13746366/> анаграма
 10. <https://learningapps.org/view 18824480>

Додаток 3

Шифри

Розшифруйте назву вірша

А	Б	В	Г	Д	Е	Ж	З	І	К	Л	М
Н	О	П	Р	С	Т	У	Х	Ч	Ш	Я	

Додаток 4

Зашифрований вірш

Розгадай слово, використовуючи шифр

Перша цифра – номер строки зверху.

Друга цифра – порядковий номер слова на цьому рядку.

Третя цифра – буква в обраному слові.

1 – 5 – 2

11 – 5 – 2

14 – 2 – 3

16 – 3 – 7

2 – 4 – 5

12 – 3 – 7

?

2 – 3 – 3

8 – 2 – 9

11 – 5 – 2

14 – 2 – 3

16 – 3 – 7

2 – 4 – 5

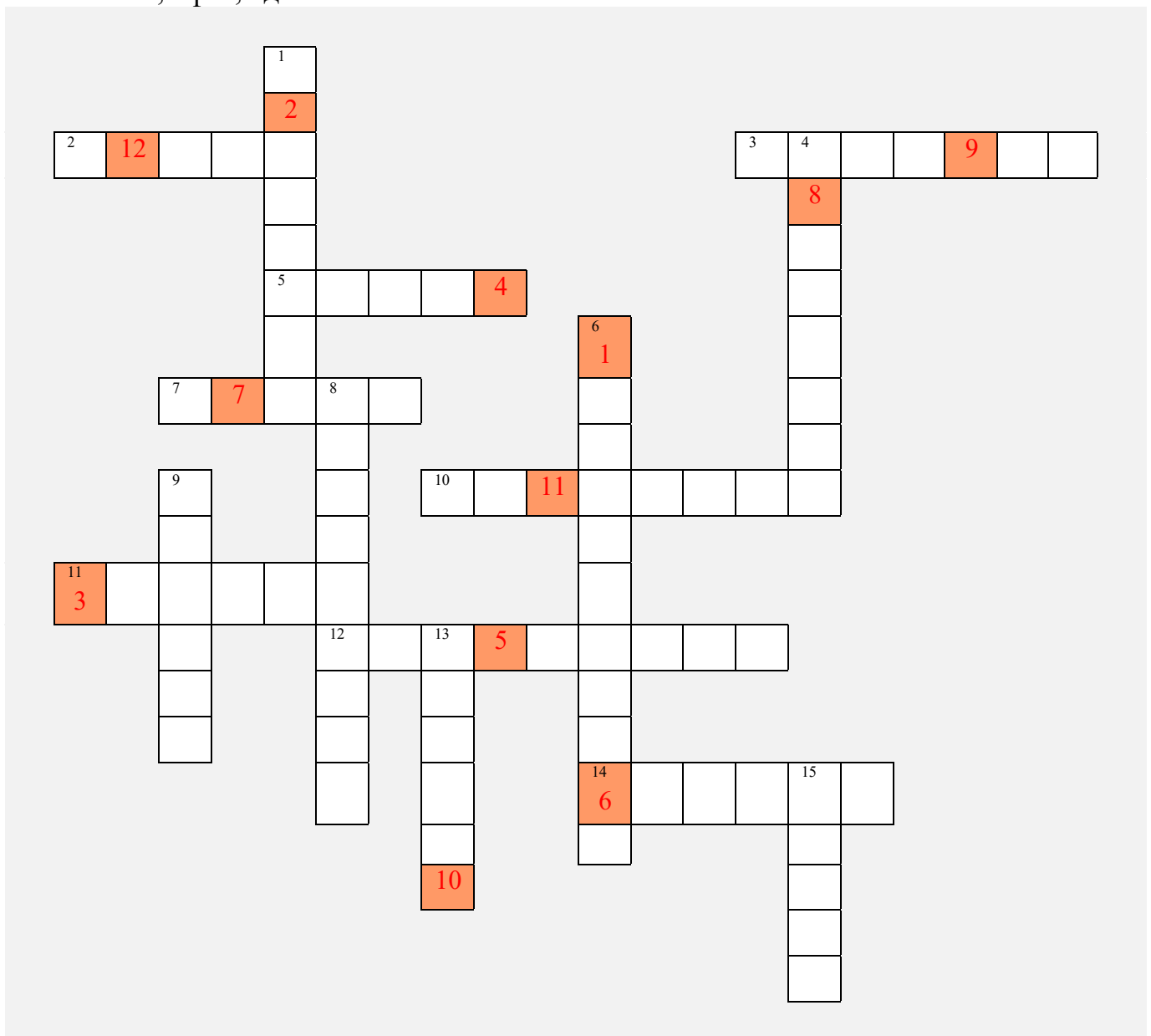
12 – 3 – 7

- ?
- 7 – 3 – 1
- 15 – 2 – 2
- 5 – 4 – 4
- 10 – 3 – 5
- 14 – 4 – 1
- 6 – 2 – 5
- 13 – 3 – 1
- 9 – 3 – 4

Додаток 5

Кросворд

Розгадайте кросворд та відповідь надайте вчителю, який має чарівні ключі “соль”, “фа”, “до”.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

По горизонталі:

2. На честь якого українського письменника назвав свого сина Франко?
3. Назва країни, у якої жовто-блакитний прапор.
5. Хто розповів Анні про повернення Михайла («Украдене щастя»).
7. Ім'я вітчима І. Франка.
10. Що плели дівчата на вечорницях у творі Івана Франка?
11. Знаряддя вбивства Михайла.
12. В якому селі народився Франко?
14. Батько Івана Франка за професією був...

По вертикалі:

1. Перший цикл збірки «З вершин і низин» Івана Франка має назву...
4. Відомий вірш Івана Франка?
6. Назва кладовища, на якому поховали І. Франка?
8. Як називається село, в якому відбувалися події твору «Украдене щастя».
9. Ім'я чоловіка Анни.
13. Прізвище Михайла.
15. У якому місті похований Іван Франко.

Додаток 6

Додаток 7

Додаток 8

Шпигун

Розшифруйте ім'я відомого письменника, що зашифровано в десятинному коді.

144443144625144725144633144726144625201444421446461447261446251
447322014
464214462514462614432814464514463014472720144644144646144627144
633

Додаток 9

Переведіть двійковий код в десятинний.

110001 ____ 10101 ____ 101011 ____

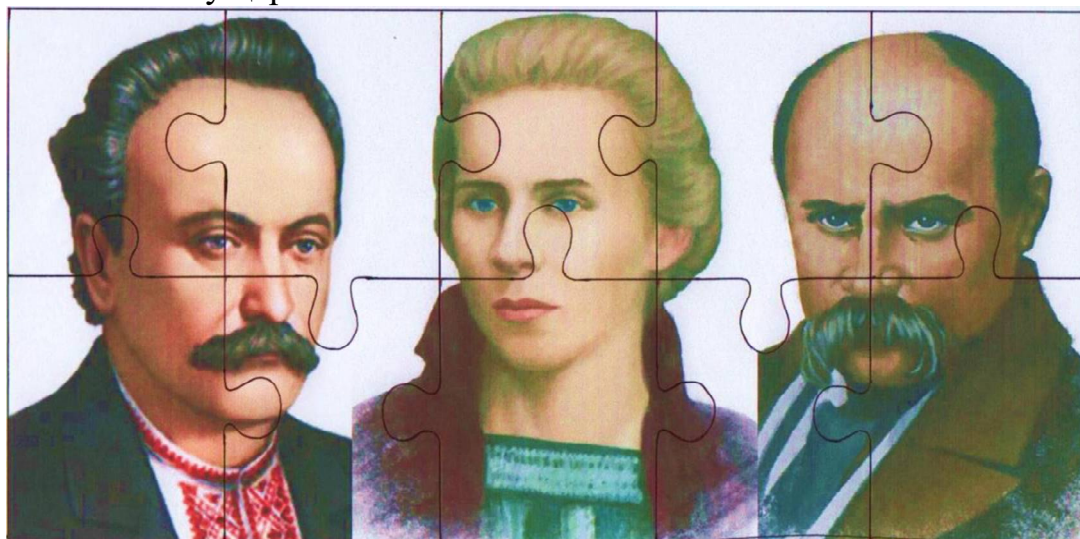
Та дізнайтесь, хто з письменників там народився? Зіставте відповідь завдання з кабінетом? Надайте відповідь координатору для отримання наступного завдання.

Додаток 10

**У місті Дружківці є споруда, що має назву
видатного українського письменника
(одного з тих, що ви сьогодні згадали).
Заклад вам підкаже наступну локацію.**

Додаток 11

1. У якому році народився Тарас Шевченко ?
2. У якому році Карл Брюллов та Василь Жуковський викупили молодого поета з кріпацтва.
3. У якому році Тарас Шевченко повернувся в Україну?
4. У якому році Іван Франко став студентом філософського факультету Львівського університету.
5. У якому році Леся Українка та Климент Квітка офіційно оформили шлюб у церкві?

Розгадай ребус

Розшифруйте назви віршів. Якому письменнику вони належать?

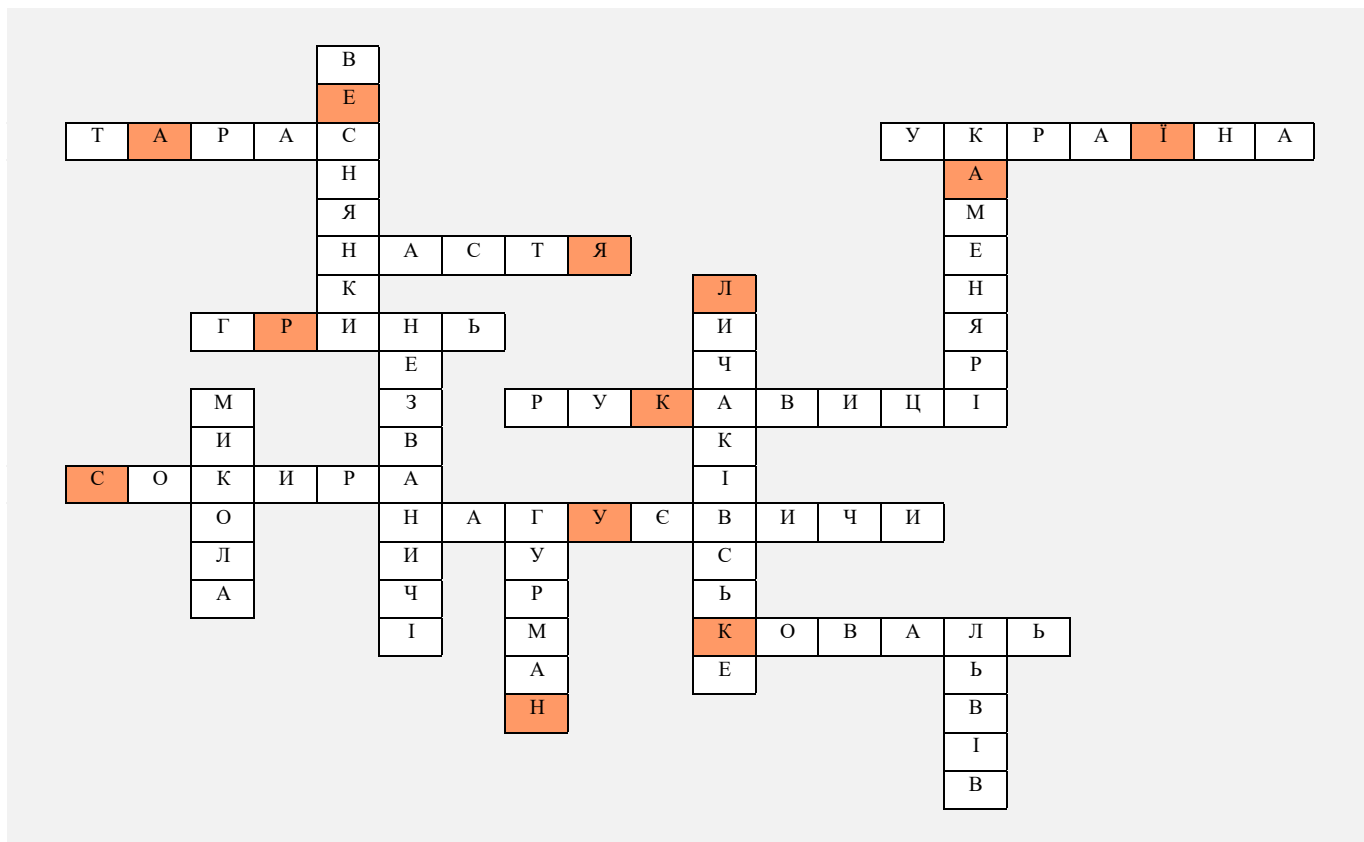
ВІДПОВІДІ

1. Тарас Шевченко збірка «Кобзар», бібліотека.
2. «Мені тринадцятий минало»
«Заповіт»
«Думи мої, думи...»
«Мені однаково чи буду...»
- Вірші Шевченка 4; кабінет 304
3. «Вже сонечко в море сідає»
4. Іван Франко;
5. інформатика
6. «Захар Беркут», підказка в книзі.
7. Кабінет математики.

8. Лариса Косач, кабінет мови.

9. Нагуєвичи, кабінет історії.

10. Бібліотека ім. Лесі Українки; шкільна бібліотека.

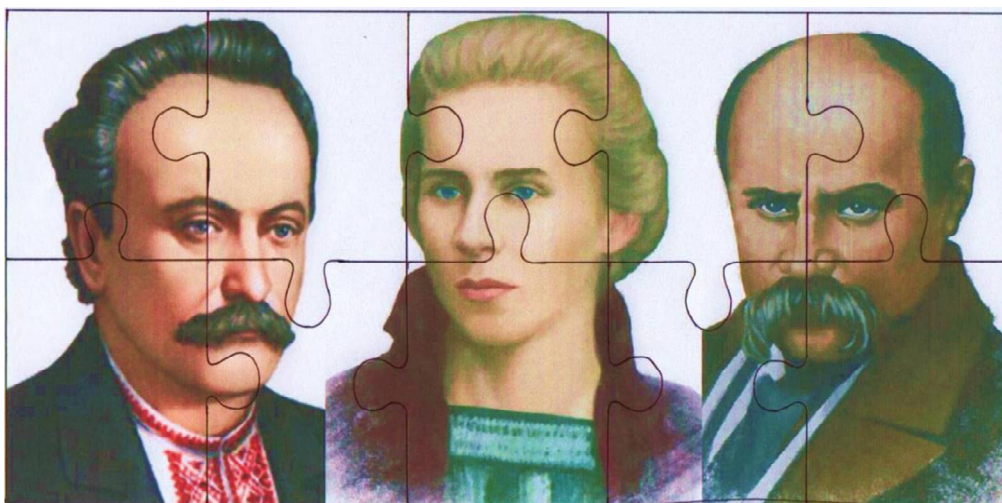
Л Е С Я У К Р А Ї Н К А

11.

1) 1814; 3) 1859; 5) 1907.

2) 1838; 4) 1875;

3)

ЕЛЕКТРИЧНИЙ СТРУМ У МЕТАЛАХ (урок з фізики)

Мета уроку:

Навчальна. З'ясувати фізичну природу електричного струму в металах, переконатись, що опір металів залежить від температури, увести поняття надпровідності металів.

Розвивальна. Розвивати логічне мислення учнів та показати практичну значущість отриманих знань.

Виховна. Формування таких якостей особистості, як відповідність, організованість, дисциплінованість, обов'язок.

Учні повинні знати: природу електричного струму в металах.

Учні повинні вміти: користуватися вимірювальними приладами для визначення сили струму, напруги, опору.

Тип уроку: комбінований урок.

Обладнання: джерела струму, спіраль, демонстраційний амперметр, пальник.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП

II. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ

Перевірка виконання завдання № 4 із вправи № 35 – усно.

Перевірка виконання завдань № 2, 4 вправи № 34 здійснюється письмово.

Два учня записують розв'язання на дошці й коментують.

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

Ми вже знаємо, що...

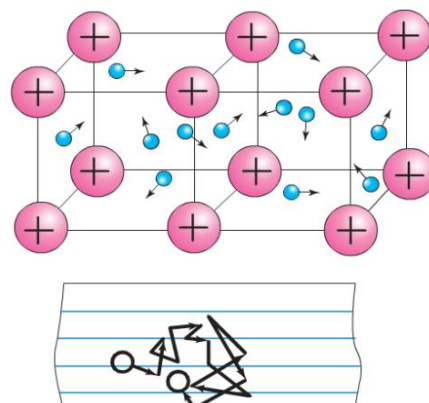
Електричний струм – це напрямлений рух заряджених частинок.

Зазвичай метали – це речовини в твердому стані. Назвіть особливості будови металів, руху і взаємодії частинок, з яких вони складаються.

За яких умов починає існувати та підтримується певний час електричний струм у провіднику?

Які це частинки в металах, рідинах, газах?

На сьогоднішньому уроці ми розглянемо, що таке електричний струм у металах.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Електричний струм у металах

Розглянемо внутрішню будову металевих провідників.

У будь-якому металі частина електронів покидає свої місця в атомі, у результаті чого атом перетворюється на позитивний йон. Позитивні йонита нейтральні атоми в металах розміщуються в строгому порядку, утворюючи так звані кристалічні ґратки.

За відсутності електричного поля вільні електрони всередині металевого провідника рухаються хаотично у вигляді електронного газу.

Негативний заряд усіх вільних електронів за абсолютним значенням дорівнює позитивному заряду всіх йонів кристалічних ґраток. Тому за звичайних умов металевий провідник електрично нейтральний.

Питання до класу

• Які електричні заряди рухаються під дією електричного поля в металевих провідниках?

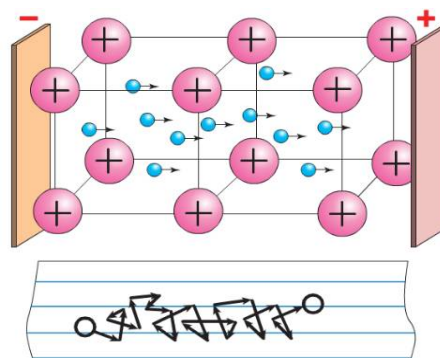
У 1899 р. німецький фізик-експериментатор Карл Рікке на трамвайній підстанції у Штутгарті вмикав у головний провід, яким подавалося живлення трамвайним лініям, послідовно три металевих циліндри, тісно притиснутих один до одного торцями: два крайніх – мідних, а середній – алюмінієвий. Через ці циліндри понад рік проходив електричний струм. У результаті точного зважування до експерименту та після експерименту виявилось, що дифузія в металах не відбулася: у мідних циліндрах не було атомів алюмінію і навпаки.

Отже, Рікке довів, що *під час проходження провідником електричного струму йони не переміщуються, а в різних металах переміщуються лише електрони.*

Питання до класу

• Як рухаються вільні електрони?

За відсутності у провіднику електричного поля електрони рухаються хаотично, подібно до того, як рухаються молекули газів або рідин. У будь-який момент часу швидкості руху різних електронів відрізняються значенням і напрямком. За наявності у провіднику електричного поля електрони, зберігаючи свій хаотичний рух, починають зміщуватися в напрямку позитивного полюса джерела.

Разом з безладним рухом електронів виникає і їх упорядкований рух.

Електричний струм у металах – це напрямлений рух електронів під дією електричного поля.

Метод «Критичне читання тексту»

Учні самостійно знайомляться з матеріалом, викладеним на с. 195 підручника, а саме з описанням досліду Мандельштама – Папалексі щодо експериментального встановлення природи струму в металах.

Запитання до учнів:

1. Якою була мета проведення досліду?

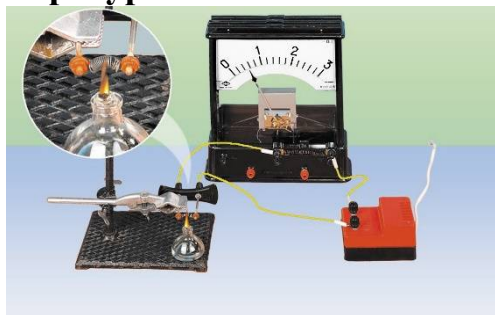
2. Опишіть дослідну установку.
3. Якого висновку дійшли вчені?
4. Які вчені удосконалили методику данного досліджу?

У 1916 р. американський фізик Р. Толмен і шотландський фізик Б. Стюарт. Вони розкручували до великої швидкості котушку з мідного тонкого дроту навколо її осі, потім різко гальмували її і при цьому реєстрували в колі короткочасний електричний струм, зумовлений інерцією носіїв заряду, якими виявилися саме електрони.

2. Залежність опору металів від температури

Проведемо дослід

З'єднаємо сталеву спіраль із джерелом струму й підігріватимемо її в полум'ї спиртівки. Напругу будемо підтримувати незмінною. Дослід демонструє: у міру нагрівання спіралі сила струму в ній зменшується, а це означає, що опір спіралі зростає. Якщо провести подібні дослід з спіралями, виготовленими з інших речовин, можна переконаватися, що зі збільшенням температури опір цих спіралей також збільшується, але зміна опору кожного разу буде іншою.

Опір металевого провідника збільшується в разі підвищення температури та зменшується в разі її зниження.

Зміна опору залежить від матеріалу, з якого виготовлений провідник.

Знаючи, як залежить опір металевого провідника від температури, можна, вимірявши опір провідника, визначити його температуру. Цей факт покладено в основу роботи так званих термометрів опору.

3. Надпровідність

Питання до класу

- Чи можна зробити так, щоб електричний струм у провіднику протікав без втрат?

У 1911 р. нідерландський учений Г. Камерлінг-Оннес, досліджуючи, як поводить ртуть за температур, близьких до абсолютного нуля (-273°C), помітив дивне явище: у разі зниження температури ртуті до $4,15\text{ K}$ (-269°C) її питомий опір стрибком падає до нуля. Подібне відбувалося з оловом, свинцем та іншими металами. Це явище назвали *надпровідністю*.

Надпровідність – властивість багатьох провідників, що полягає в тому, що їх електричний опір стрибком падає до нуля при охолодженні нижче певної критичної температури.

Практичне застосування цього явища, навести цікаві факти про надпровідність.

Надпровідність неможливо пояснити з погляду елементарної електронної провідності металів. У 1957 р. група американських учених і

незалежно від них радянський учений М. М. Боголюбов розробили квантову теорію надпровідності.

V. ПЕРВИННЕ ОСМИСЛЕНЕ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Метод «Ланцюжок»

Учні відповідають на контрольні запитання № 1–3, 5 після п. 36.

VI. ЗАКРІПЛЕННЯ ОТРИМАНИХ ЗНАНЬ

Розв'язування задач:

1. Які частинки є вільними носіями заряду в металах?
2. Чи є всередині металів електричне поле, коли по них іде струм?
3. Як відомо, електричний струм – впорядкований рух заряджених частинок. Чи означає це, що під час протікання електричного струму в металах електрони перестали брати участь у хаотичному русі?

VII. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

Бесіда за питаннями

1. Яка будова металевого провідника?
2. Чому за звичайних умов будь-який шматок металу є електрично нейтральним?
3. Як довести, що електричний струм у металах виникає внаслідок руху електронів, а не руху йонів? Опишіть відповідний дослід.
4. Як рухаються електрони у провіднику за відсутності в ньому електричного поля і за наявності його?
5. Що являє собою електричний струм у металах?
6. Чи залежить опір металів від температури? Якщо залежить, то як?
7. У чому полягає явище надпровідності?

VIII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вивчити § 36, Вправа № 36 (1–3).

Кладієва Г. А.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПРАКТИКУМ СУПРОВОДУ ІСПИТІВ, КОНКУРСІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Іспити, як і більшість явищ життя, – явище перехідне. Коли вони закінчуються, з'являється відчуття свободи, забуваються сльози, нервування, повертається спокійний сон. Але ж можна скласти іспити із меншими витратами для власного здоров'я, отримати добрі оцінки та чекати наступного іспиту без страху та безсонних ночей.

Іспит можна оцінити як:

- «перетравлювання» значного обсягу інформації, яке пов'язано з великим навантаженням на мозок;
- серйозне емоційне напруження та навантаження на нервову систему;
- оцінювання не лише знань дитини, а й її особистості.

I. Підготовча робота

Страх, що виникає у дитини перед іспитом, пояснюється тим, що вона боїться не лише отримати низький бал, а й осоромитися слабкою, невпевненою поведінкою. Щоб зменшити рівень тривожності та занепокоєння перед іспитами, необхідно серйозно готуватися протягом тривалого часу.

Підготовка приміщення.

Перш ніж розпочати підготовку до іспитів, необхідно обладнати місце для занять: прибрати зайві речі, зручно розташувати потрібні підручники, посібники, зошити, папір тощо. Бажано ввести до інтер'єру жовтий та фіолетовий кольори, оскільки вони підвищують інтелектуальну активність.

Складання плану

Приступаючи готуватися до іспитів, корисно скласти план. Спочатку визначитися, хто ви – «сова» чи «жайворонок», і в залежності від цього максимально завантажити ранкові чи, навпаки, вечірні години. Складаючи план підготовки на кожний день, треба викинути зі свого лексикону фразу на кшталт «Трохи позаймаюся», а доцільно чітко визначити, що саме сьогодні ви будете вивчати (розділ, тема, питання тощо). При підготовці до іспитів із будь-якої дисципліни доцільно також структурувати матеріал за допомогою планів, схем, причому робити це в письмовому вигляді. Досить часто буває так: вам здається, що ви все знаєте, пам'ятаєте, а починаєте відповідати – і ваша відповідь виходить уривчастою, фрагментарною. Записуючи план відповіді, ви стаєте в позицію людини, яка передає свої знання іншим, тобто робить те, що треба робити, відповідаючи на екзамені.

Організація когнітивної діяльності учнів

Спочатку варто переглянути весь матеріал і розподілити його таким чином: якщо треба вивчити 100 питань за 4 дні, то в перші 2 дні вивчається 70 % інформації, третього дня – решта, а четвертого дня повторюють вивчене. При цьому складні теми можна чергувати з простими, не обов'язково вивчати всі питання поспіль.

Є й деякі психологічні особливості, які необхідно враховувати при вивченні матеріалу.

1. «Ефект краю». Найкраще запам'ятовується інформація, вкладена на початку й наприкінці тексту. Тому під час запам'ятовування краще напружувати свої пізнавальні здібності саме при вивченні середини.

2. Повторювати матеріал теж треба вдумливо, оскільки після «завантаження в мозок» не повторити цю інформацію, 20–30 % її втрачається впродовж перших 10 годин. Щоб цього не сталося, необхідно працювати з текстом так: спочатку прочитати його, потім повторити вдруге, через 20 хвилин – утретє, а через 8–10 годин – учетверте, і ще раз –

через добу.

3. Наявність власної стратегії та пошуку відбору інформації, свого інтелектуального стилю полегшує вивчення. Так, знаючи особливості своєї пам'яті, можна вивчати матеріал зорovo, можна проговорювати його вголос, або переказувати комусь, а іноді допомагає потрібна річ – шпаргалка.

4. Аутогенне тренування та власні формули заспокоєння налаштують учнів на впевнений лад та оптимізм.

5. Підтримка батьків – один із чинників успіху.

II. Психологічні техніки підготовки

1. Мнемо-техніки (для кращого запам'ятовування)

Магічна сімка.

Ви не замислювалися, чому в давнину число «сім» було популярним та оточеним таємничим ореолом? Чому, перш ніж відрізати, треба сім разів відміряти? А ще було сім давньогрецьких мудреців, «сім чудес світу».

Психологи розкрили секрет «магічної сімки». Сім – такій у середньому обсяг нашої пам'яті. Ось що писав з цього приводу американський психолог Міллер, який відкрив це явище: «Це схоже на те, коли б вам довелося носити ваші гроші в гаманці, який може вмістити тільки сім монет. Гаманцеві байдуже, чи будуть ці монети пенсами чи срібними доларами».

За умови одночасного сприймання пам'ять здатна утримати і потім відтворити в середньому сім об'єктів. Причому сім літер запам'ятовуються не легше, ніж сім слів, фраз чи формул. Тому, якщо обсяг матеріалу, котрий треба запам'ятати, дуже великий, краще поділити його на змістові уривки, прагнучи, щоб їх було біля семи.

Шукайте зв'язки.

Не варто поспішати, щоб там не було – запам'ятати складний текст, не розібравшись в його внутрішніх зв'язках, не зрозумівши хід міркувань автора.

У матеріалі можуть бути такі зв'язки:

- **Змістові:** текст, у якому одна думка логічно визначає іншу, що йде за нею, запам'ятовується порівняно легко. Через те з самого початку постарайтеся зрозуміти логічні зв'язки між абзацами, параграфами, розділами;

- **Структурні:** психологічні експерименти показали, що під час запам'ятовування логічно не пов'язаних між собою слів (термінів, іноземних слів) важливе значення має їх розміщення на аркуші, об'єднання в групи, якісь фігури (наприклад цифри у номері телефону). Підкреслюйте, обводьте потрібне, робіть скорочення, групуйте слова, які починаються з однієї літери.

Прийоми довільного запам'ятовування можна поділити на дві групи:

- Побудовані на виявленні внутрішніх зв'язків, які є в матеріалі, що запам'ятовується;
- Побудовані на внесенні ззовні в матеріал, що запам'ятовується, штучних зв'язків.

Це метод локальної прив'язки і словесних посередників. Він полягає в побудові для кількох об'єктів, що запам'ятовуються, другого ряду – опорного, який складається з добре знайомих об'єктів або таких, що легко запам'ятовуються. На практиці таким опорним рядом може бути послідовність кімнат у квартирі, будинків на вулиці. Людина спочатку завчає опорний ряд, а потім використовує його елементи, щоб зіставити з ними елементи ряду, який треба запам'ятати.

Отже, якщо в матеріалі, що завчається, мало внутрішніх зв'язків – подивіться навколо. Уявивши в пам'яті обстановку, у якій Ви вчили матеріал, Ви пригадаєте його, оскільки одержані враження мають властивість відновлювати одне одного.

Як повторювати?

Краще – ще раз прочитати текст, чи спробувати переказати його своїми словами?

В одному експерименті, присвяченому вивченню пам'яті, студентів поділили на дві групи. У першій групі уривок тексту читали двічі і двічі переказували, у другій – тільки раз і тричі переказували. Зміст тексту найкраще запам'ятали студенти другої групи, найгірше – першої.

Отже, переказ тексту своїми словами сприяє кращому його запам'ятовуванню, ніж багаторазове читання, оскільки це активна організована робота.

Взагалі, будь-яка аналітична робота з текстом сприяє кращому запам'ятовуванню. Це може бути перекомпонування матеріалу, знаходження парадоксальних формулювань для нього, залучення контрастного фону чи матеріалу тощо

2. Технології настройки

Якщо перед входом до аудиторії ви сильно нервуєте, знайдіть можливість змочити холодною водою зап'ястя, скроні, внутрішній бік ліктьового суглобу (місця, де близько до поверхні шкіри проходять артерії та вени). А також, випийте склянку звичайної води або іншого напою, який потрібно принести з собою.

Від чудового викладача Людмили Булигіної: «Ми ще іноді робимо перед виступами рекогносцировку на місцевості: постукати по столу, переставити стілець, розкласти ручки, позначити, що це «своє» – відчуття «свого місця», де б ти не був, дає можливість доступу до ресурсу».

Стабілізація

- Позбутися хвилювання у перші хвилини випробувань допоможе глибоке дихання: зробіть вдих, потім повільний видих, уявляючи при цьому, що вдихаєте цілющий кисень, енергію, а видихаєте хвилювання, невпевненість.
- Обертайте очима, намагаючись якомога більше побачити навколо себе. Шість разів за годинниковою стрілкою, шість разів – проти, і очі швидко «скинути» втому.
- Сидячи за столом, притисніть витягнуті руки одну до одної.
- Сядьте прямо, покладіть руки на потилицю. Зробивши глибокий вдих, якомога міцніше притисніть голову до долонь і відпустіть.
- Продовжуючи сидіти прямо, візьміться руками за сидіння стільця і підніміть плечі якомога вище. Затримайтесь на декілька секунд і опустіть плечі.
- Поставте лікті на стіл, покладіть підборіддя на долоні, глибоко вдихніть і, зберігаючи шийну прямою, міцно притисніть підборіддя до долонь.
- Сидячи на стільці, піднімайте поперемінно прямі ноги з витягнутими пальцями.

3. Звернення до учня

Під час іспиту май вигляд впевненої в собі людини. Спрямуй розмову в потрібне русло. Не втрачай самовладання, якщо не знаєте питання. Веди із викладачем діалог. Змінюй перебіг думок, перебудовуй розмову у сприятливому напрямі. Вдягнись на іспит охайно. Говори неголосно, але чітко й упевнено, усміхайся. Налаштуйся на неодмінний успіх, особливо на першому іспиті. Продумай поведінку і стиль розмови з викладачем. Будь спокійним, і зосередженим на змісті відповіді. Забудь про образи на вчителів, батьків, узагалі відсторонися од усього непотрібного. Заспокой себе тим, що завтра буде день без іспиту, тому сьогодні варто себе показати якнайкраще.

Після випробувань, конкурсу важливо дати собі можливість видихнути. Це нормально, якщо хтось після розплачеться, у когось, можливо, буде спалах гніву, хтось засне, комусь потрібно буде зайнятися спортом – у всіх людей своя здатність справлятися зі стресом.

Пам'ятай: перемога не завжди приходить до найсильнішого чи найспритнішого, але рано чи пізно вона приходить до того, хто вірить у себе.

Колесник Л. О., Харківська Н. П.

СВЯТО УКРАЇНСЬКОГО ВАРЕНИКА (музично-театралізований захід)

Мета: учити шанувати українські обряди; розвивати світогляд, широту думки; збагачувати словниковий запас дітей; розвивати пізнавальний інтерес до українських традицій, культури і мови, творчі та артистичні здібності; прищеплювати любов до української культури та народних традицій; виховувати почуття національної гідності.

Дійові особи. Кухар 1, Кухар 2, Вареник, учні.

Хід свята

Слайд 1

Музична заставка (Наталя Багмут «Варенички»)

Кухар 1

Гостей дорогих ми вітаємо щиро,

Кухар 2

Стрічаємо з хлібом, любов'ю і миром.

Дівчинка (зхлібом)

Хліб ясниться в хаті, сяють очі щирі,

Щоб жилось по правді! Щоб жилося в мирі!

Кухар 1

Добрий день, кажу я всім:

І дорослим, і малим!

Добрий день, любі друзі!

Кухар 2

Яке чудове привітання: «Добрий день». Це означає, що у нас гарний настрій, хороше на серці. Добрий день – це означає, що всі ми бажаємо один одному добра. Треба дружно привітатись: «Добрий день!»

Діти разом: Добрий день!

Кухар 1

Ви знаєте, хто ми? Ми – вправні кухарі. Прийшли ми до вас із смачним сюрпризом. А з яким – спробуйте відгадати!

Слайд 2

Кухар 2

Місили, місили, ліпили, ліпили, а тоді – хіп, та в окріп!

В масло та сметану. Хто зуміє відгадати, того будемо частувати.

Про що мова?

Діти разом: Про вареники.

Музична заставка. Виходить вареник. «Що у світі найсмачніше?»

Вареник

Що у світі найсмачніше? Може, краби чи ікра?

Може, ще щось, найдивніше? Є багато різних страв.
В українську теплу хату завітай, будь ласка, ти.
Тільки в хаті українській покуштуєш диво з див:
Ось півмісяці у мисці. А над ними в'ється дим,
Бо гарячі – масло тане... Чи ж ви знаєте, що це?
Це – вареники в сметані. Найсмачніші над усе!

Слайд 3

Учень 1

Українці! Пригадаймо,
З чим вареники в нас є?
Знає кожна господиня,
Що до столу подає.
З сиром ось жовтіють в мисці,
І з картоплею киплять...
Полюбляють українці
За столом поласувать.

Слайд 4

Учень 2

Ще з капустою наварим,
Та з грибами – пахнуть як!
Поласуємо ми з вами,
Поласуємо – ще й як!
Ще ж і з вишнями не їли,
З полуницями беріть!
Ми вареників зварили –
Оце диво на весь світ!

Учень 3

З м'ясом, з рибою, з горохом,
Ось ще з маком та пшоном.
Ще посидьте з нами трохи,
В нашій хаті за столом.

Слайд 5

Кухар 1

В Україні дуже люблять вареники. Ця страва з борошна та начинки є традиційною в українській національній кухні. Слово *вареники* походить від дієслова «варити». Вареник має вигляд маленького конвертика з тіста, у який загортається найрізноманітніша начинка.

Кухар 2

У давнину ця страва наділялася певними магичними властивостями. Оскільки вареник за формою нагадує Місяць, йому в народі приписували властивості Місяця – сприяти добробуту і зміцненню здоров'я людини.

Уривок із кінофільму «Ніч перед Різдом» (Пацюк їсть вареники)

Слайд 6

Кухар 1

У меню українського селянина вареники траплялися не часто. Їх подавали на свята, на весіллях, хрестинах. Особливо полюбили вареники чоловіки.

Ми вам зараз і сценку про вареники покажемо.

Слайд 7 Музична заставка

Їдці

(Дівчина сидить на стільці з каструлею в руках, щось там розмішує.

Поряд – хлопець із мискою)

– Ой, жінко, нездужаю. Якби ти мені зварила вареників... Та не вари 40, бо не з'їм, а звари 39 та великих!!

– Ох, старий! Як я молодою бувала, то 40 вареників з'їдала, а тепер хамелю-хамелю – насилу 50 умелю.

Слайд 8

Послухайте жартівливу українську народну пісню «Навари, милая» у виконанні учнів.

Слайд 9

Вареник

В Україні так люблять вареник, що в місті Черкаси йому навіть створили пам'ятник

Слайд 10

Вареник

А зараз давайте довідаємось, що вище знаєте про мене?

Учень

Тісто для вареників готують з пшеничного борошна, додають молоко або воду, яйця, цукор і сіль. Воду треба брати холодною, навіть крижану, тоді тісто довго не висихає і добре склеюється.

Учень

Технологія приготування тіста така. У борошно, що просіюємо, влити молоко, ввести яйця, сіль, цукор, розтоплене вершкове масло і замісити тісто.

Відео. Музичний кліп «Вареники»

Учень

Картопля – найрозповсюдженіша начинка для вареників, особливо в нашому краї. Картоплю відварити, пропустити через м'ясорубку, додати смажену цибулю. Все гарно перемішати. Начинка готова.

Учень

А я люблю вареники із сиром. Вони займали важливе місце в українських обрядах. Вважалося, що ними можна задобрити духів: добрих – щоб допомагали, злих – щоб не шкодили.

Учень

Варять вареники 5–6 хвилин. Після цього їх потрібно вийняти з води, укласти в друшляк, дати стекти воді, перекласти в макітру, полити

розтопленим вершковим маслом і злегка потрясти, щоб вони покрилися жиром і не прилипали один до одного.

Вареник

Дякую, дітки, за ваші розповіді.

Музична заставка

Я знаю, що ви не тільки розумні, а ще й як справжні українці – веселі. Після важкої праці у нас весела перерва. Запрошуємо майбутніх господинь на сцену.

Слайд 12 Частівки «Господиня»

Замісила тісто. Добула сметани.
Позичила сиру я у куми Тетяні.
Запашнее тісто сиром напихаю.
Сама пішла до сусідки, поради питаю.
Ой сусідонько моя, Дай же мені раду.
Бо з варениками я навіки пропаду,
Поки я в сусідки поради питалась.
А собака влізла в хату, наробила шкоди.
Влізла капосна на стіл. Всю сметану з'їла,
А вареники мої під стіл полетіли.
А я ті варенички під столом збирала.
А на мене з борошном виварка упала.
Борошно на голові. Виварка на шиї,
А варенички мої полетіли у вирій.
А я тії варенички знов ліпити взялася.
Бо я така господиня – у свій рід вдалася.

Вареник

Дітки, а хочете погратися з моїми друзями? Під музику будемо передавати вареники по рядах. У кого вареник залишиться в руках, коли закінчиться музика, той виходить до мене і танцюємо Гопачок.

Мелодія «Гопак»

Слайд 13

Танок під пісню «Варенички у сметані» у виконанні учнів

Слайд 14

Кухар 1

Є вареники у хаті – В Україні все гаразд:
Всі – щасливі і багаті. Щедре сонце світить в нас!

Кухар 2

Слава хаті українській. Слава нашій всій землі,
І вареникам у мисці, що на нашому столі!

Пісня «Українські вареники» у виконанні учнів

Вареник

Любі друзі! Ось і закінчилось наше веселе свято! Ми впевнені, що ви тепер знаєте багато чого про українську страву – вареники. Бажаємо вам здоров'я та щастя! Дякуємо за увагу! Запрошуємо до шкільної їдальні

поласувати вареничками!

Музична заставка.

Костевко Н. Г.

«ЗАХИСТИМО ПРИРОДУ – РІДНИЙ ДІМ!»
(усний журнал для учнів 7–9 класів)

*Який багатий світ навколишній!
Яка моя уява бідна!
Тому готовий стать навколішки
Перед тобою, земле рідна!*

Мета заходу: Продовжити інформувати учнів про важливість охорони природи, формувати бережливе ставлення до навколишнього середовища, розвивати кругозір учнів, виховувати відповідальне ставлення до природоохоронних акцій.

Учитель. Щиро вітаю вас на нашому заході. Я хочу розпочати наш усний журнал із слів Джеральда Дарелла:

«Ми отримали в спадок невимовно прекрасний і багатообразний сад, але біда наша в тому, що ми погані садівники, що не засвоїли найпростіших правил садівництва. Із зневагою ставлячись до цього саду, ми робимо це з благодушним самозадоволенням неповнолітнього ідіота, який шматує ножицями картину Рембрандта».

Подивіться, якою прекрасною є наша земля. Але її обличчя під впливом діяльності людини постійно змінюється. В останні десятиріччя ця проблема стала всесвітньою. Світова спільнота стурбована погіршенням стану навколишнього середовища. З метою привернути увагу людей до екологічних проблем сьогодення було впроваджено низку Міжнародних Свят. Одне з них – День Землі. Пропоную вашій увазі відео про Святкування Дня Землі.

Перегляд відео «День Землі 22 квітня».

Учень 1. Охорона флори. Рослинний світ, дуже чутливо реагує на зміни екологічних факторів і є чітким показником обсягу антропогенного впливу на природу. Рослини – найбільш беззахисні перед діяльністю людини, й урахуванням сучасного стану біосфери, її охорона стала нині важливим комплексним міжнародним завданням. У 1948 році при ООН було створено спеціальну Комісію з охорони зникаючих видів рослин і тварин, а згодом – Міжнародну Червону книгу, куди заносять усі рослини та тварини, яким загрожує вимирання. У 1982 році Закон про «Червону книгу» прийнято і в Україні. Сьогодні до неї занесено понад 800 видів рослин і тварин з метою їх охорони і збереження, оскільки їм серйозно загрожує вимирання або знищення через людську діяльність.

«Червона книга»... Ідея створення належить відомому англійському

зоологу професору Пітеру Скотту. «Червона книга» – це зібрання фактів про унікальних представників флори і фауни нашої планети, над якими нависла загроза зникнення.

Нині на земній кулі близько 20–25 тис. видів рослин знаходиться на грані зникнення.

Природні умови в Україні сприяли розвитку дуже багатой та різноманітної флори. Тут зростає близько 5 тис. видів рослин природної флори та близько 1000 видів культурної та заносної флори. Найбагатшою є флора Карпат та Криму.

200 років тому життєдайні ліси вкривали більше половини всієї площі України, сьогодні – лише 14 %. Незважаючи на величезне економічне значення лісу й прийняття постанов і законів щодо його охорони, у Поліссі та Карпатах ліси, як і раніше, хижацько знищується, а відтворення лісового фонду здійснюється дуже повільно й недостатньо. Варто зазначити, що останнім часом ліси через перевантаження відпочиваючими, з їх дикунським ставленням до природи, винищення рідкісних лікарських рослин, ягід, грибів, вирубання дерев, спричинені людськими пожежами.

Учень 2. За даними ООН, щорічно на планеті вирубується понад 3 млрд. м куб. лісу. Особливо тривожить доля Амазонських і Сибірських лісів, що відіграють найважливішу роль в очищенні атмосфери Землі.

Охорона фауни. Нині налічується близько 2 млн. видів тварин. Найчисельнішою групою є безхребетні, які становлять приблизно 99% біомаси тварин на Землі.

Руйнування людиною місць мешкання тварин, як і рослин, сьогодні стає надто небезпечним. Сьогодні під загрозою знищення опинилися близько 600 видів птахів, близько 20 видів ссавців, багато риби, земноводних, молюсків, комах.

За останні тисячі років з лиця Землі зникло понад 100 видів звірів, 140 видів птахів, на великих ділянках світового океану через деградацію середовища й хижацький вилов риби майже зовсім зникло 25 видів найцінніших промислових риб, під загрозою вимирання перебувають кити й дельфіни.

Таке ж становище характерне й для України. Через велику щільність населення тут ще в 16 ст. Були винищені кулани, у 18 – 19 ст. – сайгаки, тури, тарпани, степові орли, дрофи, олені. Дуже рідкісними стали лебеді, кажани, корсаки, соколи, деякі види риб і раків. У той же час ученим вдалося переселити в Україну зубра, лань, муфлону, куріпку-пеклика, деякі види риб.

Учень 3. За остання 100 років діяльність людини завдала великої шкоди тваринному і рослинному світові України. У «Червону книгу України» сьогодні занесено більше 800 видів рослин і тварин, яким загрожує вимирання або знищення.

На конференції ООН «Навколишнє середовище й розвиток» в Ріо-де-Женейро Україною підписано конвенцію щодо збереження біологічної різноманітності. Виконання вимог цієї конвенції значною мірою сприятиме Закон України «Про охорону природного навколишнього середовища».

Охорона окремих видів тварин і рослин – найважливіша складова частина охорони навколишнього середовища. Важко відділити охорону рослин і тварин або, у широкому розумінні, генофонду природної флори і фауни, від проблем охорони довкілля.

При Міністерстві природи України постійно діє комісія з «Червоної книги», яка, враховуючи пропозиції фахівців, вносить зміни про довкілля.

Розроблено і затверджено Верховною Радою України «Положення про Червону книгу України».

Учитель. Птахи і звірі, квіти і дерева звертаються до людини: збережи і допоможи, де стоїш, де живеш, на відстані погляду і голосу, хоч би на відстані витягнутої руки. І твій особистий активний простір, збільшений у мільйон разів, стане простором улюбленої, рідної Вітчизни, що охороняється законом.

Пам'ятаймо, що ми всі несемо моральну відповідальність перед своїми внуками і правнуками та здоров'я і долю нашої планети – Земля.

Наш усний журнал я хочу закінчити словами Ліни Костенко:

Не знаю я, що буде після нас,

В які природа обереться шати.

Єдиний, хто не втомлюється – час,

А ми живі, нам треба поспішати.

Зробити щось, лишити по собі,

А ми, нічого – пройдемо, як тіні,

Щоб тільки неба очі голубі

Цю землю завжди бачили в цвітінні.

Виготовлення колажу «**Вони не повинні зникнути**»

(Звучить пісня «Кольорова Планета»).

Кубрак Л. В., Фер К. І.

СЦЕНАРІЙ МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛІЗОВАНОГО ЗАХОДУ «ХЕЛЛОУІН»

СЦЕНА 1. У КЛАСІ

Голос за кадром: 2018 рік, місто Трансильванія, школа імені Святого Патрика, урок напередодні Хеллоуїна.

Учителька: Триста років потому за нашим містом у дрімучому магічному лісі, у трухлявому будинку, жили три сестри Сандерс, дуже страшні відмачки. Протягом багатьох років вони тримали в страху все

місто... але в мешканців терпець урвався. Усім містом схопили їх і повісили.

Діти: О-о-о-о-о

Учителька: Отже, мешканці Трансильванії втратили сестер Сандерс, але перед стратою старша сестра Вінні встигла прочитати заклинання з магічної книги. У ньому йшлося про таке: якщо хтось перед Хеллоуїном увійде в їхній старий будинок і запалить чорну свічку, вони оживуть. *(Кидає дітям чорну стрічку)*

Макс: Ви тут, у Трансильванії, вірите в чорних кішок, відьом та іншу маячню.

Учителька: Аха, новачок обізвався. Схоже, не всі схильні нам вірити. І що ж думають із цього приводу в безтурботній Каліфорнії, містер Деннісон?

Макс: Відомо, що Хеллоуїн вигадали й усе влаштували кондитерські компанії.

Елісон: Хеллоуїн бере початок від стародавнього свята всіх святих. Це єдиний день, коли душі померлих можуть повернутися на землю. *(Клас аплодує)*

Учителька: Молодець, Елісон!

(Макс пише на аркуші номер телефону, підходить до дівчинки)

Макс: Якщо вночі зустрінеш духа мого дідуся, подзвони! *(Лунає дзвоник)*

Однокласник: Макс, у тебе жодних шансів...

СЦЕНА 2. УДОМА *(Макс удома. Лягає на ліжко, мрійливо).*

Макс: Ах, Елісон....Така гарна, так і хочеться ...

Енні: Бухххх! Злякався! Я Елісон! Поцілуй мене! Здається, хтось закохався?

Макс: Батьки заборонили тобі сюди заходити.

Енні: Не будь такою букою! Я з тобою йду колядувати. *(Стрибає на ліжку)*

Макс: Тільки не сьогодні! Іди сама.

Енні: Noway! Я не знаю міста, заблукаю десь. Уся нечисть повилазить. Максе, Common, припини видавати себе за крутого тінейджера! Пліз! Ходімо! Ми ж раніше так круто веселилися під час Хеллоуїну, забув? Згадаємо старі часи.

СЦЕНА 3. НА ВУЛИЦІ

Енні: Я не можу зрозуміти, кого ти зображаєш? Дуже схоже на шпигуна.

Макс: Репера! Йоу! *(Зустрічають Елісон)*

Елісон: Макс Денісон? Ти ж ніби не віриш у Хеллоуїн?

Макс: Елісон? *(Ховає пакет)* Не вірю. Вивів на прогулянку молодшу сестру.

Елісон: Nice!

Макс: Ми завжди разом. *(Обнімає сестру)*

Елісон: А я вірю у відьом.

Енні: Я теж, нам у школі розповідали про трьох сестер.

Елісон: Сестер Сандерс? Я про них багато знаю. Моя мама доглядала за їх будинком, що був музеєм. Його закрили. Там такі жахіття відбувалися.

Макс: Давайте сходимо туди! Змусь мене повірити в уся цю маячню!

Елісон: ОК. *(Дівчата захитали головами)*

СЦЕНА 4. У БУДИНКУ СЕСТЕР САНДЕРС

Елісон: Темрява єгипетська... Де ж тут вмикач? *(Вмикає світло)*

Енні: Вау! Це їх справжній казанок. Cool!

Елісон: А це книга заклинань Вінні Сандерс. Їй доручив її сам диявол. Книга виконана з людської шкіри та містить у собі найсильніші закляття.

Макс: А це що? *(Розглядає свічку)*

Елісон: Свічка з чорним полум'ям. Вона виготовлена з жиру повішеного. Якщо хтось запалить її напередодні Хеллоуіна опівночі, усі мерці повстануть із трун.

Макс: А давайте запалимо й подивимося на цих старушенцій! *(Запалює свічку)*

Дівчата: Максе, по! *(Поява відьом, танець)*

Вінні: О, We are at home! Яка солодка помста, sisters, моє закляття спрацювало.

Мері: Ти сама бездоганність, Вінні!

Сара: Мій щасливий щурячий хвостик. Там же, де й лежав.

Вінні: Але хто запалив свічку з чорним полум'ям? *(Бачить книгу й радіє)* О, wakeup! Прокидайся, соню! Я сумувала за тобою, а ти за мною?

Мері: Вінні, я чую дітей. Схопити їх! *(Нюхає)* Це дівчинка років семи-восьми.

Сара: Де ви, дітки? Я вас поведу в землю, де немає... *(Вінні закриває їй рота)*

Вінні: Виходь, дитинко, ми тебе не образимо.

Мері: Ми любимо дітей! *(Плескає в долоні, дівчинка з'являється)*

Енні: Hello, sisters! Я думала, ви не прийдете...

Вінні: Вітаємо тебе, крихітко! Яка чудова дівчинка!

Мері: Яка пухленька. *(Щипає її, бере під руку)* Скажи, пончику, який зараз рік?

Енні: 2018

Вінні: Sisters! Нас не було 300 років. Швидко минає час.

Сара: Особливо, коли ти в труні *(Сміються, переводять погляд на дзеркало)*

Відьми: O my God! Які ми старі!

Сара: Армагедон! У мене зморшки на обличчі!

Мері: У мене немає зубів! Як я буду їсти відбивну з цієї крихітки?

Вінні: Ми не будемо її їсти! У мене є план! Я читала в моїй чарівній книжці...*(Гортає її)* Знайшла! Це спасіння. Омолоджуюче зілля є в графа Дракули. Хто приведе йому найчарівнішу молодицю, тому воно й дістанеться. Як варіант?

Сара: Та вона ж зовсім дитина, куди ж її до цього жахливого кровожерливого Дракули. Мені її дуже шкода. Що ж ми нелюди?

Мері: Пропоную її з'їсти! Давайте! *(Енні кричить, приходять Елісон і Макс)*

Макс: Не чіпайте її!

Вінні: Sisters! Сьогодні наш день! Подивіться, яка гарнюня! *(Викрали Елісон)*

Сара: Та за таку красу граф Дракула бонусом ще й крем від зморшок дасть.

Енні: Максе!

Макс: Що відбулося? Де Елісон?

Енні: Вони її потягли до якогось графа Дракули.

Макс: Що ж робити? Треба її рятувати! Але куди йти?

Енні: У тебе що – струс мозку? Звісно, до Дракули! Я туди не піду: дуже боюся!

Макс: Як же його знайти?

Енні: Поглянь, здається, книга нам хоче щось сказати.

Книга: Колись, дуже давно, Дракула був найдобрішим графом у Трансильванії. Він був закоханий у дівчину, яка теж його кохала. Але її також любив сильний і злий маг, який перетворив Дракулу на злого вампіра й викрав його наречену.

Макс: І як же до нього дістатися?

Книга: Він живе в місті Хеллоуін. Щоб туди дістатися, треба пройти крізь три кола пекла. Але попереджаю, що подолати графа неможливо: він безсмертний.

Енні: Ходімо додому! Ти ж чув, його не подолати. Знайдеш собі іншу Елісон.

Макс: Ні, Енні, я мушу її рятувати!

Енні: Тобі ж книга сказала – без варіантів!

Книга: *(кашляє)* Варіант є. Графа можна розчаклувати. Щоб це зробити, вам потрібно зібрати три інгредієнти для чарівного зілля. На першому колі вам потрібно здобути порошок із кігтя чорного філіна. На другому колі – перо золотої пташки. І на третьому колі – мертву квітку. Ці інгредієнти треба з'єднати лише сьогодні, у святу ніч Хеллоуїна, до сходу сонця.

Макс: А як же ми знайдемо шлях?

Книга: Цей чарівний клубок допоможе вам.

СЦЕНА 5. У ГРАФА (Пісня Дракули, у кінці з'являються сестри Сандерс)

Дракула: Хто наважився потурбувати мене? Хто смерті не боїться?

Сара: А він нічогенький, навіть симпатичний.

Дракула: Геть, старушенці, я в смутку! Чого приперлися?

Вінні: О, володарю, наймогутніший. Ми до тебе з бізнес-пропозицією.

Дракула: Який бізнес у мене може бути з купкою старих бабусь? Якщо вас турбує питання з підвищення пенсії, то приймальний день – четвер.

Вінні: Ми сюди омолоджуватися прийшли. Вельмишановний графе, до нас дійшли чутки, що ти шукаєш собі наречену, і за неї готовий віддати нагороду.

Дракула: Ти вирішила, що мені хтось із вас може сподобатися? (Сміється)

(Відьми показують дівчину. Граф роздивляється).

Дракула: Ну, це інша справа. І що ви бажаєте за таку красу?

Вінні: Одну дрібничку. Омолоджуюче зілля.

Дракула: Згода! Ну що, душа моя, ходімо готуватися до весілля!

(Віддає зілля, сестри уходять. Дракула уводить Елісон)

СЦЕНА 6. У ТИКВ (Місто Хеллоуїн. Клубок викотився і зупинився)

Енні: Здається, ми підійшли до першого кола. (Танець тикв)

Тиква 1: У нас гості, хтось хоче нам заколядувати?

Тиква 2: Welcome to our party!

Енні: Так! Так! Давай заколядуємо їм, може отримаємо цукерки?

Макс: Енні, ми сюди прийшли не за цукерками!

Тиква 3: А що ж вам потрібно?

Макс: Порошок кігтя чорного філіна.

Тиква 1: Нічого собі прогрес! Сучасна молодь замість цукерок кігті збирає!

Енні: Так, кіготь або життя?

Тиква 2: Яка спритна дівчинка!

Тиква 3: Та нехай беруть, у нас цих кігтів багато!

Тиква 1: Ну тримайте! Цукерки цілішими будуть. (Музика, заставка)

СЦЕНА 7. ЗОМБІ (На сцені – пташка. Викотився клубок)

Енні: О, яка гарна пташка!

Макс: Енні, ти як сорока. Тебе приваблює все, що блищить.

Енні: У тебе від кохання дах зовсім знесло? Пташка яка? (сміється) Золота...

Макс: Ааааа, золоте перо!

Енні: Бінго!

Пташка: Дітки, у вас що, по 9 життів? Біжіть звідси! Вони зараз з'являться!

Енні: Хто? Хто з'явиться? У тебе що, платівку зажувало?

Пташка: Біжіть! Біжіть! Вони наближаються!

Макс: Та хто?

Пташка: Зомбі! *(Танець Зомбі. Енні краде перо й вони тікають)*

Енні: Нічого собі екземпляри! Як уночі наснитися...

СЦЕНА 8. СКЕЛЕТИ

Макс: Енні, знається ми дісталися до третього кола. А це що за гербарій?

Енні: Ховаймося, хтось іде! *(Герої йдуть до квітки, їх помічають скелети)*

Скелет 1: Не чіпати! Хто посягнувся на нашу квіточку?

Макс: Нам вона дуже потрібна.

Скелет 2: Навіщо вона вам?

Енні: Ми хочемо зробити чарівне зілля для розчаклування.

Скелет 3: Кого зібрались розчакловувати?

Енні: Найстрашнішого та найкровожерливішого вампіра – Дракулу.

Скелет 1: Двоє дітей проти могутнього вампіра – це смішно. *(Усі сміються)*

Макс: Нам не до жартів, про зілля розповіла чарівна книга сестер Сандерс.

Енні: У нас навіть два інгредієнти вже є. Не вистачає лише вашої квітки.

Скелет 2: Брати, здається, у нас з'явився шанс помолодшати років на 200–300.

Скелет 3: Тут і мозок не потрібен, щоб зрозуміти: якщо графа розчаклувати, розчаклується все місто Хеллоуїн, і ми разом із ним! *(віддають квітку)*

Макс: Енні, у нас є всі інгредієнти, ходімо готувати зілля!

СЦЕНА 9. БАЛ У ДРАКУЛИ (Дракула на троні)

Дракула: Що за жінки? Я стільки справ зробив: гостей запросив, прикрасив усе, пташку притягли. Вона зібратися не може. Нудно! Що з моєю нареченою?

Сестри: Буде готова через декілька хвилин.

Дракула: Нудота! Заспівай, пташко, не соромся! Давай мою улюблену!

(Виконується танець і пісня (Опера). Сестри виводять Елісон)

Мері: Здається, у нас гості! *(Нюхає)*

Сара: Звісно, нечисть зібралася на весілля нашого найвеличнішого володаря.

Мері: Ні, ні, ні! Це живі діти!

(Виходять діти, дують зіллям на Дракулу, починається пісня)

Everybody)

Енні: Навіть не віриться, що ми це зробили!

Дракула: Усе можливо в чарівну ніч напередодні Хеллоуіна.

Елісон: Ну, що Максе, усе ще вважаєш, що Хеллоуін – це маячня?

Макс: О, ні!

Кулик Т. І.

ІНТЕРАКТИВНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

*Учитись важко, а учить ще важче.
Але не мусиш зупинятись ти.
Як дітям віддаси усе найкраще,
Що й сам сягнеш нової висоти...*

М. Сингаївський

Сучасний етап розвитку нашої держави вимагає від підростаючого покоління гнучкості, комунікабельності, швидкої адаптації до різноманітних життєвих ситуацій, критичного мислення та вміння співпрацювати. Сьогоднішні учні – це завтрашнє покоління дорослих, а тому якісне навчання – це навчання, «орієнтоване на завтра».

Сучасний стан міжнародних зв'язків України, вихід її до Європейського та світового простору зумовлюють необхідність розглядати іноземну мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Володіння навичками іншомовної компетенції розглядається як засіб соціалізації, засіб, що об'єднує держави і народи. Саме тому сьогодні необхідно приділяти серйозну увагу ефективності та якості процесу навчання іноземних мов.

Головним завданням навчання іноземної мови в сучасній школі є розвиток особистості школяра, здатного використовувати іноземну мову як засіб спілкування в діалозі культур. Одним з найважливіших принципів, на яких базуються нові програми для середніх загальноосвітніх навчальних закладів з англійської мови, є принцип інтерактивності. Саме тому останніми роками все частіше піднімається питання про застосування нових інформаційних технологій у школі. Це стосується не лише нових технічних засобів, але й застосування нових форм і методів викладання в процесі навчання. Оскільки основною метою навчання іноземних мов є формування та розвиток комунікативної культури учнів, навчання практичного оволодіння іноземною мовою, учитель має створити сприятливі умови для кожного учня, вибрати такі методи навчання, що дозволили б усім без винятку виявити свою активність та творчість.

Отже, враховуючи сучасні вимоги до процесу навчання іноземної мови, я працюю над темою: «Використання інтерактивних методів

навчання на уроках англійської мови як засіб підвищення ефективності вивчення англійської мови». На мою думку, актуальність даної проблеми зумовлена необхідністю навчати дітей вчитися. Це найважливіше завдання сучасної системи освіти передбачає створення таких умов, які дають можливість сучасному школяреві брати активну участь у володінні знаннями, творчо застосовувати ці знання на практиці. З цією метою я застосовую на практиці різні сучасні технології і методики. Головне завдання для мене полягає в тому, щоб зробити кожен урок цікавим, захоплюючим і домагатися того, щоб він розвивав пізнавальний інтерес, спонукав учнів до активної участі в навчальному процесі.

Сьогодні англійська мова є найпоширенішою мовою у світі. Англійська мова – це мова телебачення, комп'ютерів, Інтернету, наукових новинок, це можливість розширення свого кругозору. Англійська мова – це ключ до успішного майбутнього. В умовах сучасної школи вивчення англійської мови не повинно бути звичайним та буденним. На мою думку, головне – викликати у дітей зацікавленість з першого уроку і намагатися підтримувати її протягом усього курсу навчання.

Інтерактивні та проєктні технології ефективно сприяють формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співробітництва і взаємодії. Завдяки таким сучасним технологіям, учні вчаться бути демократичними, критично мислити, приймати продумані рішення, а отже, відбувається постійна співпраця всіх учнів класу у ході уроку. При цьому учень і вчитель – рівноправні.

Тож, урок не може існувати без сучасних інноваційних технологій. Тому на своїх уроках я використовую різні інтерактивні форми і методи роботи. Інтерактивне навчання – діалогове навчання, у ході якого здійснюється взаємодія вчителя і учня. Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Суть інтерактивного навчання у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів.

Переваги інтерактивного навчання перед традиційним:

- у роботі задіяні всі учні класу;
- учні навчаються працювати в команді;
- формується доброзичливе ставлення до опонента;
- кожна дитина має можливість пропонувати свою думку;
- створюється «ситуація успіху»;
- за короткий час опановується велика кількість матеріалу;
- формуються навички толерантного спілкування;
- вміння аргументувати свій погляд, знаходити альтернативне рішення проблеми.

Призначення інтерактивного навчання – передати знання і

усвідомити цінність інших людей. Основними формами інтерактивної роботи є навчальна взаємодія учнів у парах і мікрогрупах. Оптимальний склад групи – 4–6 осіб. Риси інтерактивного навчання:

- двобічний характер;
- спільна діяльність учителя й учнів;
- керівництво процесу вчителем;
- спеціальна організація та різноманітність форм;
- цілісність та єдність;
- мотивація та зв'язок з реальним життям;
- виховання та розвиток особистості учнів одночасно з процесом засвоєння нових знань.

Принципи інтерактивного навчання:

- активності;
- відкритого зворотнього зв'язку;
- експериментування;
- рівності позицій;
- довіри у спілкуванні.

Організація інтерактивного навчання передбачає використання дидактичних і рольових ігор, моделювання життєвих ситуацій, створення проблемних ситуацій.

Л. В. Пироженко та О. І. Пометун визначають умовну класифікацію інтерактивних технологій за формами навчання, у яких реалізуються інтерактивні методи. Їх розподіляють на чотири групи залежно від мети заняття та форм організації діяльності учнів:

- інтерактивні технології кооперативного навчання;
- інтерактивні технології колективно-групового навчання;
- технології ситуативного моделювання;
- технології опрацювання дискусійних питань.

Застосування інтерактивного навчання здійснюється шляхом використання фронтальних та кооперативних форм організації навчальної діяльності учнів, інтерактивних ігор та методів, що сприяють навчанню вміння дискутувати. Найбільш уживаними стали:

- при фронтальній формі роботи такі технології: мікрофон, «мозковий штурм», «асоціативний куш»; «незакінчене речення»;
- при кооперативній формі: робота в парах («Обличчя до обличчя», «Один – удвох – усі разом»), робота в малих групах, ажурна пилка, акваріум;
- інтерактивні ігри: «Рольова гра», «Драматизація», «Спрощене судове слухання»;
- технології навчання в дискусії: метод «Прес», «Обери позицію».

Застосування інтерактивних технологій висуває певні вимоги до структури уроків, яка, за О. Пометун, складається з п'яти елементів:

- мотивація;

- оголошення, представлення теми і очікуваних результатів;
- надання необхідної інформації для розв'язання завдань;
- інтерактивна вправа;
- підбиття підсумків, оцінювання результатів уроку.

Я намагаюся будувати урок так, щоб максимально надати учням можливість розмовляти іноземною мовою, створити такі умови, за яких говоріння за заданою темою було б природно мотивованим, можливість висловлювати думки та обговорювати їх. Вважаю, що на уроці важливо створити атмосферу загальної релаксації і взаємної довіри. У невимушеній атмосфері учень відчуває себе вільним і рівноправним партнером, учні не повинні відчувати страх за неправильність сказаного. Недаремно слово «інтерактив» (пер. з англійської «inter» – «взаємний», «act» – діяти) означає взаємодіяти. За умови використання інтерактивних технологій на уроці підвищується результативність навчання, стимулюється вивчення мови, розумова та творча активність учнів, підвищується цікавість до вивчення іноземної мови тощо.

Свою роботу я починаю з простих інтерактивних технологій: робота в парах, малих групах – і переходжу до більш складних. Коли в учителя й учнів з'явиться досвід подібної роботи, то уроки проходитимуть набагато легше, цікавіше, а підготовка до них не забиратиме багато часу.

Загалом інтерактивне навчання дає змогу наблизити викладання до нового, особистісно-зорієнтованого рівня.

На кожному з етапів уроку використовую різноманітні інтерактивні технології та вправи такі, як:

Мотивація – «Незакінчені речення», «Мікрофон», «Мозковий штурм», «Асоціативний куш».

Надання необхідної інформації – «Мікрофон», «Гронування», робота в парах та малих групах.

Інтерактивна вправа (центральна частина) – «Ажурна пилка», «Займи позицію», «Ситуативне моделювання», метод «Прес», «Два-чотири-усі разом», «Акваріум», «Навчаючи вчуся», «Дискусія», навчальна гра, робота в парах та малих групах.

Підбиття підсумків – «Мікрофон», «Мозковий штурм», Метод «Прес», «Дерево рішень», «Займи позицію».

Власний досвід доводить, що використання інтерактивних технологій дає змогу:

- зробити навчання цікавим;
- навчати формулювати власну думку;
- моделювати різноманітні соціальні ситуації;
- будувати стосунки в групі;
- навчати поважати альтернативну думку;
- збагачувати соціальний досвід учнів;
- розвивати навички самостійної творчої роботи;
- вміти шукати компроміси.

Багаточисленні прийоми інтерактивного навчання забезпечують можливість вибору для вчителя. Проте, варто підкреслити необхідність ретельної підготовки до кожного уроку, на якому використовуються інтерактивні види робіт. Адже необхідно, по-перше, чергувати їх з традиційними завданнями і, таким чином, передбачити та уникнути стомлюваності учнів, а, по-друге, треба, щоб інноваційні завдання допомагали створити ситуації успіху для кожного школяра.

Отже, використання інтерактивних технологій вимагає детального аналізу діяльності учня та вчителя, з одного боку, та ретельного планування уроку, з іншого.

Під час уроку англійської мови я використовую різні види інтерактивної діяльності.

Урок-мандрівка

Тема: Interesting information about countries.

Цікава інформація про країни (вибір учнів).

Мета: Розвиток навичок / умінь складати зв'язне висловлювання

Завдання:

1. Освітнє: навчитися складати власне висловлювання.
2. Виховне: виховання інтересу до навчання, а пізнання світу через подорож.
3. Розвиваюче: розвиток критичного мислення.

Тип уроку: комбінований

Технології: критичне мислення, системно діяльнісної навчання, комунікативно-орієнтоване навчання, використання ІКТ.

ХІД УРОКУ

I. Орг. момент.

II. Вступне слово вчителя.

Dear students? Today we're having an interesting chance to get more information about the countries you have chosen for our project. I'm sure this material will be useful at different lessons: history, geography, literature, etc. I'm like you to get pleasure from your own work and your friends' projects.

Презентації проєктів.

The first country we'll listen to about is Great Britain. I think, Emma will add the information we know about this country.

1) 1 учень.

– Lera has chosen Italy for description. She advises us to travel with her.

2) 2 учень.

– We know a lot about France. And you study French at school. I wish you to visit this beautiful romantic country.

3) 3 учень.

– Ann and Vlad invite us to Greece. They are admire do fit and believe we'll like it too.

4) 4 та 5 учні.

– From Europe we're flying to Canada. If you don't know enough about

this country, Stas will help you.

5) 6 учень.

– Yulia has recently visited Hungary and she can tell us a lot about its sights.

6) 7 учень.

– Brazil is the warmest country. I'd like to watch Brazilian carnival some day, are n't you? Ann invites us to attend virtual carnival.

7) 8 учень.

– One of the nearest country is Georgia. Tamuna was born in this country and likes it and knows a lot about it.

8) 9 учень

– We're landing to our Motherland and visit some places in Ukraine. Nastya, you're welcome.

9) 10 учень

Підсумок. Оцінювання.

– So, dear, I've got a real pleasure listening to and watching your projects. Thank you very much. Your marks for the mare ...

ЛІТЕРАТУРА

1. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. *Іноземні мови в навчальних закладах. Педагогічна преса*, 2003. С. 4–10.

2. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.

3. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід, метод: посібник. Київ: А.Н.П., 2002. 136 с.

4. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2005. 192 с.

5. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови. *Рідна школа*. 2011. № 8–9. С. 28–36.

6. Тарнавський В. Г. Підвищення ефективності навчання англійської мови шляхом використання інтерактивних технологій: навчально-методичний посібник. Віньківці, 2014. 48 с.

Лугова В. М.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНКИ. БУЛІНГ, СТРАТЕГІЯ БОРОТЬБИ З НИМ (основи християнської етики)

Мета та завдання:

➤ допомогти учням зрозуміти, що відповідальність є виявом самостійності.

➤ формувати в учнів нетерпимість до проявів агресії, відповідальність за свої вчинки перед Богом та перед ближніми.

➤ розвивати співчутливе ставлення до жертв насилля, навички надання та отримання допомоги.

Ключові вірші:

«Усе мені можна, та не все на пожиток. Усе мені можна, але мною ніщо володіти не повинно» (1 Кор. 6.12).

«Так і ви, коли зробите все вам наказане, то кажіть: Ми нікчемні раби, бо зробили лиш те, що повинні зробити були!» (Лк. 17.10).

Біблійний уривок – притча «про кукіль»:

Ще одну притчу подав він їм, промовляючи: “Царство Небесне подібне до чоловіка, що був посіяв добре зерно на своїм полі. Та коли люди спали, прийшов його ворог і посіяв кукіль поміж пшеницю та й пішов. Коли виростило збіжжя і вигнало колосся, тоді й кукіль появився. Прийшли слуги господаря і кажуть до нього: Пане, хіба не добре зерно ти посіяв на твоїм полі? Звідки ж узявся кукіль? Він і відповів їм: Ворог-чоловік зробив це. А слуги йому кажуть: Хочеш, ми підемо, його виполемо? Ні! – каже, щоб, виконуючи кукіль, ви часом не повіривали разом з ним пшениці. Лишіть, нехай росте до жнив одне й друге разом. А під час жнив я женцям скажу: Зберіть перше кукіль та зв’яжіть його в снопи, щоб його спалити; пшеницю ж складіть у мою клуню. ... Тоді він відіслав народ і прийшов додому. І підійшли до нього його учні та й кажуть: “Виясни нам притчу про кукіль, що на полі”. А він у відповідь сказав їм: “Той, хто сіє добре зерно – це Син Чоловічий; поле – це світ; добре зерно – це сини Царства; а кукіль – це сини лукавого; ворог, що його посіяв – це диявол; жнива – це кінець світу; женці – це ангели» (Мт. 13.24-30; 36-39).

Допоміжні матеріали: плакати з надписом ключового вірша кольоровою крейдою: завдання для учнів, на аркушиках, фліпчарт і фломастери, цінники, комп’ютер, доступ до інтернету, мультимедійний проєктор.

Міжпредметні зв’язки: українська мова та література, психологія.

Словник термінів та понять:

«добро» благо, усе, що є чесним та корисним для формування особи;

«зло» – недобре, негативне, вороже, лихе;

«ворог» – той, хто вороже ставиться до людини, бажає їй зла;

«кукіль» – бур’ян, який найчастіше виростає серед пшениці: стебла кукілю і стебла пшениці практично відрізнити дуже важко, аж поки не наповняться зернята пшениці і кукілю.

Хід уроку

На класній дошці виразно записано назву теми уроку, а вчитель зосереджує увагу учнів на ілюстрації «Сіяч сіє зерно»: Людина сама відповідає за свій життєвий вибір, за кожне слово, за кожний негідний вчинок перед Богом і перед ближніми.

Завдання для учнів – на аркушах:

1) Підібрати синоніми

до слова «відповідальність»;

до слова «заздрість».

Які існують шляхи подолання зла?

2) Минулого уроку ми з вами роздумували над гріхом гордості: пригадаймо спільно, у якій саме притчі Ісус Христос говорив про гордість?

3) Якими є наслідки гордості?

4) Звертаємо увагу дітей на ключові вірші: 1Кор. 6.12: Лк. 17.10.

5) Хто може бути для вас прикладом для наслідування?

Сам Ісус Христос дає нам приклад вільного вибору, коли говорить про те, що немає ніхто більшої любові, як той, хто віддає своє життя за ближнього.

Ознайомлення учнів з притчею: Учитель або ж хтось з учнів зачитує біблійний уривок вголос: Мт.13.24-30 і Мт.13.36-39. Відтак, учні обговорюють притчу за допомогою навідних запитань:

✓ Що посіяв сіяч?

✓ Чому господар заборонив виполоти кукіль?

✓ Що станеться при кінці світу з грішниками і праведниками?

Висновок: Притчею про кукіль Ісус Христос навчає нас, що за свої вчинки ми будемо відповідати перед Господом, заздрість негативно впливає на стосунки людей. Тому, відповідальне ставлення до вчинків у житті вказує на приналежність кожного з нас до «пшениці» на полі нашого Творця.

«Сьогодні поговоримо і про таке явище, як булінг, і розробимо стратегію боротьби з ним».

Слово вчительки: «Одна вчителька вирішила пояснити дітям, чому не можна ображати інших. Кожна людина повинна відповідати за свої вчинки. Ось що вона розповіла:

«Одного разу перед початком уроків я купила в магазині 2 яблука. Вони були майже однакові за кольором і розміром. На початку класної години я запитала в дітей: «Чим відрізняються ці яблука?» Вони лише знизали плечима, адже суттєвої відмінності між ними не було. Тоді я взяла одне яблуко і, звертаючись до нього, сказала: «Ти таке погане, огидне яблуко!» – і кинула його на підлогу. Учні подивилися на мене як на божевільну. Я підняла яблуко і запропонувала одному з учнів: «Знайди в цьому яблуці щось погане, скажи про це і теж кинь його на підлогу». Учень слухняно виконав прохання. Я запропонувала зробити те саме іншим дітям. Учні легко знаходили в яблуці якісь недоліки: «Мені не подобається твій хвостик! У тебе противна шкірка!» – казали вони і щоразу кидали яблуко на підлогу. Коли фрукт повернувся до мене, я ще раз запитала, чи бачать діти якусь відмінність між цим яблуком і тим, що ввесь цей час лежало на столі. Вони знову не знали, що відповісти, адже попри те, що ми добряче «познущалися» над яблуком, значних зовнішніх

ушкоджень у нього не було. Тоді я розрізала обидва яблука. Те, що лежало на столі, всередині було білим, а друге – коричневим, вкритим «синцями» від ударів об підлогу. Я сказала: «Діти, але це ж ми його таким зробили! Це наша провина!» У класі запала мертва тиша. Я продовжила: «Те саме відбувається і з людьми, яких ми ображаємо чи обзиваємо. Зовні не бачимо, як це на них позначається, але ми завдаємо їм величезну кількість внутрішніх ран!»

Запитання для обговорення:

• Як почуваються ті, кого обзивають і цькують однолітки? (Ображеними, пригнобленими, вони можуть вважати себе винними, часто плачуть.)

• Як це позначається на їхньому навчанні? (Не хочуть ходити до школи, втрачають інтерес до навчання, пропускають заняття.)

• Що вони думають про тих, хто їх ображає? (Вважають їх жорстокими і безсердечними.)

• Чому деякі люди ображають інших? (Хочуть ствердитися за рахунок іншого; можливо, їх самих раніше ображали, і вони думають, що це нормально, вони роблять це за компанію з друзями.)

Підсумок: «Булінгу може зазнати будь-яка дитина у школі, але жодна не заслуговує на таке ставлення».

«Булінг суттєво відрізняється від типових конфліктів і непорозумінь між друзями або однокласниками.

Булінг (від англ. *bully* – хуліган, задирака, грубіян, «*tobully*» – задиратися, знущатися) – тривалий процес свідомого жорстокого ставлення, агресивної поведінки з метою заподіяти шкоду, викликати страх, тривогу або ж створити негативне середовище для людини.

Форми булінгу

• фізичний – нанесення ударів, штовхання, пошкодження або крадіжка власності;

• словесний – обзивання, глузування;

• соціальний – виключення із групи (ізоляція);

• електронний (кібербулінг) – булінг із використанням технічних та електронних засобів (комп'ютер, мобільний телефон, електронна пошта і сайти соціальних мереж).

Якщо ви стали свідком булінгу або кібербулінгу треба:

• виступити проти кривдника, дати зрозуміти, що він не має рації;

• підтримати того, кого ображають;

• повідомити дорослим (учителю, психологові, директору школи) про факт такої поведінки.

Булінг – це якщо:

• людині завдали болю, принизили фізично або словесно;

• така поведінка повторюється, хоча може статися й один раз;

• це було зроблено навмисно;

- людина, якій заподіяли шкоду, не може сама захистити себе;
- людина, яка вчинила булінг, має переваги (старша, фізично сильніша, у неї вищий авторитет у групі)».

Гра «Камінь – ножиці – папір»

1. Об'єднайте в пари учнів, які сидять поруч.

2. Гра «Камінь – ножиці – папір».

- Поясніть учням, що в цій грі існує складна система стосунків між трьома персонажами: каменем, ножицями і папером. Ножиці ріжуть папір, папір може накрити камінь, а камінь – зламати ножиці.

Пропонується парам стиснути одну руку в кулак і, одночасно вимовляючи «Ю-Зе-Фа» (або «Раз-Два-Три»), на останньому складі показати рукою один із трьох знаків: камінь (кулак), ножиці («V» двома пальцями) або папір (відкрита долоня). Той, хто виграв, отримує один бал. Переможцем стане той, хто перший набере 3 бали.

- Якщо учні не знайомі з цією грою, можна намалювати схему на дошці.

Демонструється відео «Камінь – ножиці – папір»
<http://autta.org.ua/ua/materials/material/V-deo--Kam-n--nozhits---pap-r/>

Запитання для обговорення:

- Як почувався Папірець, коли вперше прийшов до школи? (Злякався, бо побачив групу ножиць, які сильніші за нього).
- Що він відчув, коли зустрів папірців? (Зрадів).
- Як його зустріли папірці? (Почали ображати, штовхати).
- Хто доміг Папірцеві? Як він це зробив? (Папірцеві допомогли одні із Ножиць, відігнавши кривдників і подавши йому руку).
- Що побачили Папірець і Ножиці, коли йшли зі школи? (Як двоє камінців ображають маленького Камінчика).
- Що зробили Ножиці? (Сховалися за стовпом, бо боялися камінців).
- Хто допоміг Камінчикові захиститися від кривдників? (Папірець прогнав кривдників і подав Камінцю рюкзак).
- Що Камінчик зробив для Ножиць? (Усміхнувся Ножицям і подарував квітку).
- Який висновок можна зробити з цієї історії? (Сильніший завжди має захищати слабших).

Слово вчителя: «Розглянемо, як це буває в реальному житті серед ваших однолітків».

<http://autta.org.ua/ua/materials/material/Antibul-ng/>

Підсумки: «Підтримка та взаємодопомога дуже важливі для людини, що зазнає насилля, булінгу. Якщо ви стали свідком такої ситуації, не можна бути байдужим, треба намагатися припинити насилля, за потреби покликати на допомогу».

Вправа «Рука допомоги» (розробляють стратегії боротьби з

булінгом)

Слово вчителя: «За даними різних досліджень, майже кожен третій учень в Україні так чи інакше зазнавав булінгу в школі, потерпав від принижень і насмішок. Жертви булінгу переживають важкі емоції – почуття приниження та сором, страх, розпач і злість. Такі учні іноді просто бояться ходити до школи. Допомогти жертві булінгу інколи досить просто. Перше, що ти можеш зробити, – не підтримувати тих, хто знущається. Твоє ставлення має бути таким, щоб ініціатори булінгу відчули, що ти не погоджуєшся з тим, що відбувається. Якщо бачиш, що з когось насміхаються, допоможи йому вийти з цієї ситуації, покажи свою підтримку, скажи, що він чи вона не заслуговує на таке ставлення. Люди, яких ображають, часто почуваються самотніми – допоможи їм відчути, що вони не одні».

- Запропоновується учням виконати завдання, написавши на кожному пальці, які способи боротьби з булінгом вони можуть запропонувати (вітатися з жертвою булінгу, звернутися до старших по допомогу, не поширювати пліток, не підтримувати тих, хто ображає інших).

Напиши на кожному пальці «Руки допомоги» свої способи боротьби з булінгом.

Підсумки: «Наша підтримка дуже важлива для людини, яка зазнає булінгу».

Мозковий штурм «До кого звертатися у разі булінгу» (розповісти про допомогу жертвам булінгу)

Слово вчителя: «Ми знаємо, що робити і до кого звертатися, якщо раптом заболить зуб чи захворіємо на грип. А як бути, коли ситуація булінгу не вирішується на рівні однолітків?»

- Запропонуйте учням за правилом піднятої руки назвати, до кого можна звернутися, якщо ви стали свідком або жертвою булінгу. Запишіть на дошці всі ідеї.

Орієнтовні варіанти відповідей:

- батьки;
- старший брат або сестра;
- друг (друзі) зі старших класів;
- друг (друзі) не зі школи;
- класний керівник;
- директор школи;
- батьки кривдника;
- поліція;
- шкільний психолог;
- «гаряча лінія» з питань насильства та захисту прав дітей 0 800 500 225.

Примітка: можна роздати учням цінники і запропонувати обрати,

до кого вони звернулися б, потрапивши в таку ситуацію.

Підсумок: «Не треба соромитися зізнатися іншим у виникненні ситуації булінгу. Найкраще сказати про це дорослим, яким ви довіряєте. Пам'ятайте, що коли кривдника не зупинити, можуть постраждати інші діти».

Підсумкові завдання (закріпити набуті знання)

1. Зачитайте висновки:

- Тривале образливе ставлення, яке має на меті заподіяти шкоду, викликати страх, тривогу або створити негативне середовище в школі для певної людини, називають булінгом.

- Важливо розрізняти дружнє піддражнювання і булінг. Булінг – це агресивна поведінка, що повторюється, а піддражнювання є поодиноким випадком і не ставить за мету заподіяти людині шкоду.

- Якщо ти став свідком булінгу чи його жертвою, обов'язково постарайся припинити це, а коли не виходить – повідом дорослих.

2. Завершальна вправа.

- Роздаються учням «серця доброти»

Слово вчителя: «Було б набагато ліпше, якби люди замість булінгу робили щось добре один для одного».

- Пропонується учням написати на серці те, що може допомогти іншій людині, зігріти їй душу (поділитися парасолькою під час дощу, притримати для когось двері). Зберіть усі «серця», перемішайте їх, відтак запропонуйте кожному витягнути навмання одне серце та впродовж наступного тижня зробити те, що написано на його серці доброти, для когось іншого.

Малишева О. А.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У сучасному вищому навчальному закладі самостійна робота для студентів є засобом оволодіння глибокими знаннями, формування активності, самостійності та розвитку розумових здібностей. Тому основне завдання викладача – навчити студентів самостійно здобувати та застосовувати на практиці знання.

Самостійність – одна з властивостей особистості, що характеризується сукупністю знань, умінь та навичок, якими володіє особистість та ставлення особистості до процесу діяльності, її результатів та умов здійснення.

Розвиток самостійності та ініціативи студентів під час навчання сприяє глибокому засвоєнню матеріалу і формування вміння самостійно працювати.

Окрім практичної важливості, самостійна робота має велике виховне значення: вона формує самостійність не тільки як сукупність визначених умінь і навичок, але і як рису характеру, що відіграє суттєву роль у структурі особистості студента.

Найбільш поширеними формами самостійної роботи з економічних дисциплін є: написання доповідей та рефератів, вивчення нормативних документів, розв'язання тестів, робота з підручником, розв'язування задач та ситуацій.

Необхідно привчати студентів до самостійних узагальнень окремих питань у письмовому вигляді. Одним із методів вироблення таких навичок є написання рефератів, що являють собою проблеми або аналіз змісту кількох досліджень з однієї проблеми, та виступи з ними перед групою.

У процесі написання реферату студенти зіставляють вивчений на заняттях матеріал з конкретними умовами підприємства та здійснюють узагальнення і викладають їх у письмовій формі.

Після виступу студентів з рефератами перед групою організовується обговорення його змісту або найбільш актуальних питань. Студенти висловлюють своє розуміння проблеми, викладаючи стисло і розуміло її суть та підходи до вирішення, а викладач робить узагальнення.

Робота над рефератами та доповідями активізує не лише самостійну пізнавальну діяльність з теми, але й навчає здійснювати пошук, збирати та узагальнювати матеріал, розвиває вміння коротко, чітко та аргументовано висловлювати свої думки.

Самостійна робота студентів з нормативними документами є найбільш ефективним методом навчання майбутніх спеціалістів працювати з нормативною базою. Результатом вивчення нормативних документів може бути складання предметного покажчика, який сприяє виробленню навичок виділяти найбільш головні, ключові питання, систематизувати їх, комплексно підходити до вивчення нормативного акту.

Самостійна робота студента з підручником має важливе значення навіть у випадку блискучого розкриття будь-якої теми лектором.

У набутті вміння працювати з книгою суттєву роль відіграє знання структури пізнавальної діяльності.

Для викладання економічних дисциплін велике значення має правильний вибір підручників.

Виховання в студентів вміння працювати з підручником можна почати з окремих бесід з ними, у яких необхідно конкретно пояснити послідовність роботи.

Завдання для самостійної роботи з підручником передбачають формування таких умінь: визначати головну думку, найпростіше у матеріалі, що вивчається; виявляти характерні ознаки предметів і явищ; поділяти текст на логічно закінчені частини; порівнювати, зіставляти висвітлення одних і тих же фрагментів матеріалу в різних джерелах;

встановлювати зв'язки різного характеру; узагальнювати, відводити фактам певне місце в системі.

Великого значення в процесі організації самостійної роботи набуває вміння студентів конспектувати матеріал.

Робота з підручником і конспектом лекцій доповнюється аналізом конспекту-схеми.

Одним з найважливіших видів роботи над текстом підручника – складання тез, яке передбачає ґрунтовне логічне опрацювання матеріалу, потребує великого напруження думки.

Також важливо виробити в студентів вміння порівнювати висвітлення одних і тих же питань у різних джерелах, знаходити відмінності, зіставляти різні точки зору з принципових питань, формулювати і відстоювати власну думку.

В організації самостійної роботи студентів велике значення мають практичні заняття, на яких викладач ставить завдання, пояснює його, але виконання роботи студенти повинні здійснювати самостійно. Самостійне оформлення документів, проведення розрахунків дають студентам уяву про зміст робіт на підприємстві.

Підготовлені викладачем за кожною темою проблемні і практичні завдання передбачають подальшу пізнавальну діяльність студентів, глибоке засвоєння ними матеріалу.

Вибір форми самостійної роботи залежить від багатьох факторів і покладений на викладача.

Детально плануючи самостійну роботу, викладач зобов'язаний створити умови для її належного виконання. Для цього потрібен підвищений рівень мотивації виконання роботи, чітке визначення їх зв'язку з майбутньою практичною діяльністю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економіки: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 1998. 280 с.

2. Крамаренко В. И. Методика викладання економічних дисциплін: навч. посібник. Сімферополь: «Таврида», 1999.

3. Хвесень Н. П. Методика викладання економічних дисциплін: навч. методичний комплекс. 2006. 116 с.

Мігунова Т. І.

СИМЕТРИЯ ЯК НАЙПРОСТІШИЙ КОМПОЗИЦІЙНИЙ ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЛОЩИНИ (виконання композиції «Весняні квіти. Підсніжники») (мистецтво, 1 клас)

Мета: закріплювати знання про композицію, ознайомити із поняттями «симетрія», «асиметрія», учити учнів відображати предмети в

малюнках, уміння працювати в групі; розвивати уяву засобами слухання музики, формувати поняття симетричний та асиметричний малюнки, естетичний смак, мислення, активізувати творчу уяву, виховувати інтерес до мистецтва, дбайливе ставлення до природи.

Обладнання: аркуші для малювання, гуаш, пензлі, серветки, вода, матеріали для роботи в групі; картки із написом «симетрія», «асиметрія», «композиція», силуети квітів, репродукції картини С. Шишко «Проліски», «Троянди й проліски», аудіозаписи: Ф. Шопен «Вальс квітів», П. І. Чайковський «Вальс квітів», відеозаписи «Підсніжник» із циклу «Пори року» П. І. Чайковського, «Малювання підсніжника», ноутбук.

Очікувані результати: учні зможуть:

- Пояснити поняття композиція
 - Пояснити поняття симетрія та асиметрія;
 - Називати симетричні та асиметричні предмети;
 - Зображувати предмети в симетричних та асиметричних композиціях;
 - У спілкуванні користуватися термінологією;
- Учити учнів організовувати робоче місце, користуватися обладнанням, змішувати фарби.

Хід уроку:

I. Організаційна частина.

Без слів не можна пісню написати,
Без нот не можна музику зіграти,
А у художника є мова –
Це мова фарб, це гама кольорова.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Метелик розправив крила – і перед нами різнокольоровий орнамент із ліній та плямок, могутні роги оленя, які розходяться в різні сторони, схожі на скульптурну композицію, а як казково виглядає пара лебедів. Скрізь можна спостерігати картини, у яких є однакові за формою, кольором, ліві і праві сторони.

(Демонстрація малюнків)

III. Повідомлення теми уроку.

Отже, сьогодні на уроці ми ознайомимось із композиційними поняттями симетрія та асиметрія, закріпимо поняття композиція, спробуємо зобразити в симетричній та асиметричній композиціях весняні квіти – підсніжники.

IV. Сприймання та усвідомлення навчального матеріалу

1. Повідомлення вчителя

Щоб виконати нашу роботу, ми познайомимося з іще однією таємницею композиції. Давайте пригадаємо, що ж таке композиція? (Композиція – це складання, з'єднання різних частин в єдине ціле, це вміння правильно розміщувати малюнок у певному форматі аркуша паперу).

Композиції бувають: симетричні та асиметричні.

Симетрія – це чіткий порядок у розташуванні предметів, це повна дзеркальна відповідність, коли ліва і права половинки співпадають при накладанні. Прикладом симетрії є кристали сніжинок, квіти, листочки, тіло людини.

(демонстрація малюнків)

У симетричній композиції всі її частини врівноважені. Будується симетричне зображення легко. Для початку визначають кордони зображення і вісь симетрії, а потім повторюють малюнок у дзеркальному відображенні.

Асиметрія – це повна протилежність симетрії. Буква «А» на початку слова є показником протилежності. Розташування предметів може бути найрізноманітнішим. Прикладом асиметрії є клешня краба, стопа людини, буква «Б».

(демонстрація малюнків)

Подивіться на свою долоньку. Вона теж є прикладом асиметрії.

В асиметричній композиції основний елемент не знаходиться в центрі. Асиметрична композиція може бути врівноваженою і неуврівноваженою. Досягається це кольором, тоном, розташуванням більших чи менших елементів: велику світлу пляму можна врівноважити малими темними і навпаки.

2. Групова робота. Вправа « симетрія – асиметрія»

(У конвертах силуетні зображення предметів. Учні моделюють симетричну й асиметричну композиції)

Представлення робіт

V. Закріплення матеріалу

1. Зоровий ряд:

С. Шишко «Підсніжники»

С. Шишко «Троянди і підсніжники»

Подивіться на репродукції картин, які виконав професійний художник. Підсніжники і схожі, і трохи різні.

Опишіть квіточки. Які вони? Які кольори переважають?

Як розташовані предмети на полотні?

Яка це композиція?

2. Ви чули, як розпускаються квіти? Та хіба це можна почути? Адже квіти розпускаються безшумно... Як розпускається підсніжник почув композитор Петро Ілліч Чайковський і спробував відтворити в музиці. Послухайте!

➤ Який настрій у музиці?

➤ Які весняні звуки ви чуєте? (дзюрчання, крапельки від бурульок)

➤ Чому музика нібито зупиняється, завмирає?

Слухання музики .

«Підсніжник» із циклу «Пори року» П. І. Чайковського.

Музика звучить доволі швидко – квіти поспішають встигнути першими привітати нас із весною, звук поступово наростає – вони все сміливіше і сміливіше ростуть, відчувають тепло. Це підсніжники тягнуться до світла, тепла, сонечка...

Ритм музики часто змінюється – квітка поспішає, але й перевіряє – чи буде їй затишно, комфортно на свіжому повітрі? У музиці є й радісне

передчуття, і сумніви, і роздуми, і очікування...

➤ Спробуємо всі разом під музику показати рухами, як розпускається підсніжник.

Руханка. Ф. Шопен «Вальс квітів»

V. Практична робота.

– А тепер до роботи. Ми спробуємо виконати симетричну й асиметричну композиції, у якій героєм буде підсніжник.

1. Спершу оберемо формат аркуша: горизонтальне чи вертикальне положення. Симетричну композицію виконаємо у техніці монотипії, асиметричну – живописно.

2. Перегляд відео «Малювання підсніжника»

3. Промальовування елементів квітки з опорою на симетричне чи асиметричне розташування.

4. Учні виконують індивідуальну роботу.

Під час роботи звучить музика. – П. Чайковський «Вальс квітів»

VI. Рефлексія.

«Метод незакінчених речень»

Я навчився ...

Композиції бувають...

Я знаю, як ...

Ми малювали...

Метелик, жук, квітка – це...

Долонька, цифра 2, буква Е – це...

Симетрія – це...

Асиметрія – це...

Мені зрозуміло, як...

VII. Підсумок уроку.

Ці квіти – справжні посланці зеленою весни. Вони повідомляють всім, що прийшла радісна пора пробудження природи від зимового сну. Гарно відпочивати у лісі, милуючись первоцвітами і слухаючи мелодії природи.

Не зривай, не топчи, не ламай квіти, а бережи їх! (діти промовляють разом).

Пам'ятайте про це, діти!

Міхеєва О. М.

**«ЛЮДСЬКЕ ЖИТТЯ – НАЙВИЩА ЦІННІСТЬ»
(основи християнської етики, 8–9 клас)**

Мета: формувати в учнів морально-етичні цінності, позитивний світогляд; створити умови для осмислення поняття життя; навчати цінувати власне життя; довести до свідомості учнів, що доля людини насамперед залежить від того, як вона вміє долати життєві перешкоди, позитивно чи негативно сприймає навколишній світ, визначати життєві цінності й планувати майбутнє; розвивати мислення та вміння аргументовано відстоювати власну думку; виховувати людяність, гуманність, духовність.

Очікувані результати: набути практичних навичок запобігання суїцидальній поведінці серед учнів, сформувати відповідальне ставлення до вибору життєвого шляху, уміти аналізувати власне ставлення до оточення та його вплив на формування життєвих цінностей.

Тип психологічної активності: заняття з елементами тренінгу.

Обладнання: вислови видатних людей про сенс життя, відеозаписи, музичні записи (вмикаються, коли виконується робота за спогадами), результати опитування, аркуші, ручки, пам'ятки «Як керувати своїми емоціями».

Хід заняття

Привітання «Я найкраще вмію робити ...»

Мета: знайомство з групою, формування довірливих відносин між учасниками заняття.

Хід проведення:

учитель пропонує учасникам ближче пізнати один одного. Для цього він пропонує учасникам по черзі, називаючи своє ім'я, продовжити речення «Я найкраще вмію робити...».

Обговорення:

- Які враження виникли у вас під час виконання вправи?
- Чи дізналися ви щось нове про учасників сьогоднішнього заняття?

Вступне слово «Шлях, який обираєш ти...»

Мета: надати інформацію про значення свідомого вибору в житті людини.

Цікава істота – людина: замість того, щоб радіти та бути вдячним за те, що в неї є, вона вважає це само собою зрозуміле та сумує про те, що в неї поки що немає. Отримавши це, вона, не встигаючи подякувати, одразу починає сумувати про наступне. Нам завжди здається, що наше життя – там, де нас ще немає, наше життя в тому, чого ми ще не можемо собі дозволити.

Кожна людина сама створює своє майбутнє, щодня здійснюючи вибір. З віком ми самі вибираємо, що можна, а що ні, що для нас корисне,

цікаве, потрібне, а що шкодить.

З кожним днем дорослішання ми приймаємо все більше самостійних рішень, устанавлюємо власні стандарти, за які несемо відповідальність. Щоб прийняте рішення було насправді усвідомлене, важливо пізнати самих себе, розуміти свої потреби, бажання, прагнення та цілі в житті. Адже кожен із нас є найкращим експертом у своєму житті. Наш вибір має базуватися на розумінні того, що поточні дії відобразяться на всьому майбутньому. Наслідком вибору, який базується на мимовільному бажанні чи примхах, буде блокування нашого потенціалу.

Якщо хочете прожити своє життя повноцінно, не можна покладатися лише на щасливий випадок. Кожен повинен творити його сам.

Любов, милосердя, повага до людей, сила духу – ось ті основні цінності, що ними ви маєте заpastися, вирушаючи в життєву дорогу і готуючись до великого іспиту. Якщо ви візьмете цей багаж із собою в життя, то перемога буде за вами.

«Смак життя залежить від смаку існуючого». (Е. Гигаури)

Кожному з нас природа подарувала безцінний дар – ЖИТТЯ!

Цього тижня в гімназії було проведено невеличке опитування – треба було продовжити вислів «Життя – це ...». Давайте подивимося, які відповіді ми отримали.

Надаються результати опитування.

А зараз я пропоную дібрати визначення до слова «життя». Життя...
Яке воно...

Учні надають відповіді, учитель записує на дошці або флип-чарті.

*«От безбожья до Бога – мгновенье одно
От нуля до итога – мгновенье одно,
Береги драгоценное это мгновенье:
Жизнь ни мало, ни много – мгновенье
одно»*

Омар Хайям.

Учитель: Я хочу зачитати вам два листи, один лист написано хлопчиком 14 років, який має повноцінну сім'ю, гарне здоров'я та непогані успіхи в школі.

А другий лист написала дівчинка того ж самого віку, тільки лікарі поставили їй страшний діагноз – РАК.

Лист хлопчика: «Мені здається, що мене взагалі ніхто не розуміє, не любить. Я нікому не потрібен. Дома батьки тільки й кажуть: «Ти повинен»: повинен гарно навчатися, допомагати по господарству, гарно поводитися, вирости гарною людиною, а самі, будь-що: «Не лізь, ти нічого не розумієш, це тобі ще рано», а то й кричать та сваряться. Є в мене товариш, але він зараз не товариш, а зрадник: я йому розповів, що мені подобається одна дівчинка, а він розповів всім, тепер всі наді мною насміхаються, і ця дівчинка теж насміхається. Я взагалі не хочу жити,

краще помру. Тоді всі вони узнають, всі вони пожалкують, тільки буде вже пізно».

Лист дівчинки: «Мене звати Юлія. Три роки я хворію на рак. З того моменту, коли медицина відібрала у мене останню надію, я чекаю на смерть. Часто, коли вже немає сил скрізь сльози я розмовляю з Богом. Тільки йому я можу виразити все що відчуваю. Зараз сиджу біля комп'ютера, і я обурена просто! Ходжу по цим різним блогам та читаю, як вони не хочуть жити!!! Люди!!! Бажаєте, щоб я з вами помінялася???? Сьогодні приходив мій класний керівник. Розповідав про друзів, подруг, про школу. Краще б він зовсім не приходив. Як я їм заздрю. Заздрю, що вони мають змогу ходити до школи, на танці, кататися на велосипедах, роликах, ковзанах, а більше за все заздрю тому, що **ВОНИ МОЖУТЬ ЖИТИ...**

Сьогодні хочу спробувати посміхнутися матері. Так мало посмішок дано мені вже буде їй подарувати. Знаю, що це приносить їй велику радість.

Мені так важко прийняти факт, що скоро мене не стане. Що не подивлюся вже у вікно. Не посиджу вже на балконі. Не обійму матусю, не побачу це яскраве сонечко, не почую співи птахів....

Я просто хочу жити!»

Залишаючись на одинці із тяжкою хворобою люди переосмислюють сенс життя. Знаходячись в онко-гематологічному відділенні на лікуванні з донькою, я бачила, як маленькі, ні в чому не повинні діти та підлітки, хапаються за останню соломинку, щоб вижити та продовжувати свою місію на землі. Вони дійсно не розуміють тих, хто через якісь незначні негаразди розчаровуються в житті, ображаються на оточуючих, тримають у собі злість на близьких.

На жаль, існують люди, які не цінують своє життя. І дуже часто проживають його без мети та бездумно, просто пропалюючи його. Але ще страшніше, коли людина вирішує піти на роковий крок – добровільно піти із життя.

Єдина непоправна помилка – спроба «вийти із гри», відмовитися від пошуку рішення, тобто, по суті справи, відмовитися від самого життя. Інколи людина, зломлена тягарем негараздів, саме так і чинить. Це і є те єдине **НЕПРАВИЛЬНЕ** рішення, оскільки воно незворотне.

Отже СВІТ РОЗФАРБОВАНИЙ НЕ ТІЛЬКИ В ЧОРНО-БІЛІ ТОНИ! НЕ ІСНУЄ ЖОДНОЇ ПРИЧИНИ, З ЯКОЇ МОЖНА БУЛО Б ВІДМОВИТИСЯ ВІД СВОГО МАЙБУТНЬОГО! ПРОТЕ ІСНУЄ БАГАТО ПРИЧИН ЦЬОГО НЕ РОБИТИ.

Давайте згадаємо з вами, до кого можна звернутися за допомогою:

✓ До родичів та близьких людей;

- ✓ До людини, якій довіряєш;
- ✓ До педагогів, робітників психологічної служби;
- ✓ Подзвонити на «Телефон довіри»... та ін.

Учні надають свої відповіді, педагог корегує їх та доповнює.

Учитель: Людина часто не знає, як боротися зі стресом. Як зняти нервово-психічну напругу? Для цього існують прості й доступні способи...

Вправа «Як керувати своїми емоціями»

Учитель: діти зараз на аркуші запишіть усі негативні або погані емоції, які ви відчували, коли-небудь. Тепер про себе прочитайте їх та згадайте, коли ви відчували ці емоції. А зараз розірвіть аркуш на маленькі шматочки та викиньте в корзину для сміття.

Обговорення: Які почуття учасники відчували під час вправи

Іноді прояв почуттів абсолютно недоречний, заважає мислити тверезо і призводить до помилок. Ви не можете (і не повинні!) стримувати себе від переживання тих чи інших емоцій, але проявляти і висловлювати це потрібно в правильний час і в правильному місці.

Якщо вам важко контролювати свої емоції, згадайте ці поради, які допоможуть вам віднайти рівновагу.

Пам'ятка як керувати емоціями:

Зупиніться та подумайте

Якщо ви відчуваєте, що ваші емоції просто закипають, почекайте та подумайте. Замість того, щоб негайно відреагувати на ситуацію, подумайте про те, як ви можете її вирішити. Якщо настане момент, коли ви відчуєте, що втрачаєте контроль, тоді зробіть крок назад і сфокусуйтеся на чомусь іншому. А все тому, що пізніше ви можете пошкодувати про зроблене чи сказане. Замість того, щоб почуватись переповненими емоціями, заспокойтесь та подумайте про якусь одну річ. Така вправа допоможе вам відновити спокій та реагувати на події тактовно.

Уникайте емоційного перевантаження

✚ Емоційне перевантаження – це той стан, коли певний тип емоцій (щастя, радість, гнів, сум) повністю захоплює вас. Він зазвичай супроводжується такими фізичними реакціями, як прискорене серцебиття, дихання, тремтіння колін, пітливість, нудота. Це ознаки того, що ви емоційно переобтяжені. Тому вам потрібно обробляти інформацію по частинах, щоб поступово прийти в себе.

✚ Посидь у тиші та послухай улюблену спокійну мелодичну музику або переглянь улюблений фільм.

✚ Прогулянки на свіжому повітрі завжди позитивно впливають на організм та свідомість людини.

Практикуйте глибоке дихання

✚ Коли організм починає реагувати на емоційні перевантаження, то подає в серце та різні м'язи тіла дивні сигнали, у результаті чого ви відчуваєтесь напруженими. Щоб уникнути такого стану, потрібно

навчитись глибоко дихати.

✚ Завдяки цьому в мозок потрапляє більше кисню, і це допомагає розслабитись.

✚ Просто припиніть робити те, чим ви займались, заплющити очі і виконайте таку вправу: повільно вдихніть повітря через ніс (це має тривати не більше 5 секунд); затримайте дихання ще протягом 2, а потім повільно видихніть через рот (знову протягом 5 секунд). Повторіть цю вправу приблизно 10 разів.

✚ Перерахуй зуби язиком з внутрішньої сторони.

Думайте про рішення, а не про проблему

✚ Негативна реакція на складну ситуацію – одна із найбільш поширених проблем, пов'язаних з емоціями.

✚ Почуватись злим чи сумувати – це нормально для людей, але не зовсім правильно, тому що сама собою проблема не вирішиться.

✚ Завжди старайтесь збалансовано підходити до всього та намагайтесь бути більш реалістичними при оцінці ситуації.

✚ Не можна зупинятися на роздумах про проблему, потрібно використовувати час для продумування плану наступних дій.

✚ Складіть список можливих рішень, будьте винахідливими і креативними. Під час роботи емоції відійдуть на задній план, а ви вийдете з ситуації переможцем.

Емоційні способи керування стресом та емоціями

Подивися на схід сонця	Зроби комплімент	Засмійся голосно
Заспівай пісню	Поговори з другом	Пробіжись у парку
Послухай музику	Попроси те, що хочеш	Розкажи або послухай анекдот
Випий чашку чаю	Уникай неприємних людей	Усміхнися
Устань рано-вранці	Розтав пріоритети	Погуляй
Посади квітку	Встанови межі	Трохи поспи
Запали свічку	Попроси допомоги	Подивися фільм
Прийми ванну	Зроби це зараз!	Почитай
Поплавай в озері	Попрактикуй терпіння	Полежи на сонці
Погуляй із собакою	Помолися	Пройдися босоніж
Видуй бульбашки		

Всього лише відображення

Східна притча

Король збудував величезний палац. В одній залі усі стіни було оздоблено дзеркалами.

Одного вечора, ще до того, як у палаці оселилися люди, туди пробрався пес. Він зайшов до дзеркальної зали і завмер, побачивши

навпроти себе кількох собак. Озираючись довкола, збагнув, що вони оточили його з усіх боків.

Щоб налякати їх, він вишкірив зуби. Однак собаки не злякались, а теж вишкірилися. Тоді він загарчав, і вони теж загарчали у відповідь. Пес почав сердито гавкати. Але собаки не відставали і гавкали не менш сердито. Що більше злився пес, то лютішими ставали його вороги.

Вранці у дзеркальній залі знайшли нещасного мертвого пса. Він був там один. Ніхто з ним не бився, ніхто йому не загрожував. Він злякався свого відображення і загинув у боротьбі з самим собою.

– *Які думки можна порівняти з сердитими псами?*

– *Чи варто звертати на них увагу?*

Наведіть приклади негативних думок, що налаштовують на провал перед змаганнями, контрольною, або у випадках, коли хочеш з кимось познайомитися, чи штовхають на конфлікт з друзями, учителями.

Позитивне мислення

Вам під силу розірвати ланцюг самопідтримки стресу, змінивши негативні думки на позитивні. Позитивне мислення послаблює емоційне напруження, допомагає знайти ефективне рішення і діяти відповідно до обставин. Приклади того, як змінити негативні думки на позитивні, ми з вами зараз розберемо.

<i>Негативні думки, які поглиблюють стрес</i>	<i>Позитивні думки, які допомагають зберегти самоконтроль</i>
«У мене нічого не вийде»	«Я зроблю все, що в моїх силах, а коли не вийде, я це переживу»
«Усе пропало»	«Це не кінець світу»
«Я дурень»	«Я помилився»
«Він телепень»	«Він також людина»
«Мене мало вбити»	«Я винен, та не вбивати ж мене»
«Мені обов'язково треба мати це»	«Мені хотілося б мати це, але я не обов'язково матиму те, що хочу»
«Я повинен бути першим»	«Мені хотілося б стати першим»
«Вони зобов'язані це зробити»	«Сподіваюся, вони це зроблять»
«Це безнадійно»	«Ще не все втрачено»
«Не варто й починати»	«Треба хоч спробувати»

Будь-яка подія в цьому світі – тимчасове, має початок і кінець. **Будь-яке засмучення колись закінчиться або настільки пом'якшиться, що перестане нас обтяжувати. Треба просто терпляче дочекатися. Попереду ще стільки всього цікавого! Стільки радощів та успіхів! Нерозумно їх позбавлятися через те, що сьогодні на душі несолодко!**

Найчастіше за все люди нарікають і скаржаться на свою долю. Але разом з тим, кажуть, що скаржитися на життя – великий гріх, бо у кожного з нас свій хрест та нести його треба гідно.

З точки зору віруючої людини «життя дається Богом, і тільки він може розпоряджатися долею людини. Людина не вправі визначати свою останню годину. «Чим людина мужньо справляється з труднощами, тим більше їй воздасться після смерті», – вважають віруючі люди.

Мати Тереза (Агнес Гондже Бояджіу), католицька монахиня, протягом 70-років здобула міжнародне визнання як заступниця бідняків та безпомічних за свою добродійну діяльність. За своє дивовижне життя Мати Тереза отримала понад 120 нагород. Найвідоміші з них – це Премія миру Рамона Магсайсайя і Нобелівська премія миру. 17 жовтня 1979 року Мати Тереза стала лауреатом Нобелівської премії за свою добродійну діяльність. Громадянка світу в найвищому розумінні цього слова, залишила для людства духовний заповіт:
http://www.youtube.com/watch?v=1NV_SLBXA2s

Життя – це можливість. Скористайся нею.

Життя – це краса. Захопися нею.

Життя – це мрія. Здійсни її.

Життя – це виклик. Прийми його.

Життя – це обов'язок твій насущний. Виконай його.

Життя – це гра. Стань гравцем.

Життя – це багатство. Не розтринькай його.

Життя – надбання. Борони його.

Життя – кохання. Насолодися ним сповна.

Життя – таємниця. Пізнай його.

Життя – долина сліз. Здолай усе.

Життя – це пісня. Доспівай її до кінця.

Життя – це боротьба. Стань борцем.

Життя неповторне й у кожного своє. Людина від природи має певні, притаманні тільки їй обдарування, вона наділена розумом, тому здатна творити свою долю, але для цього потрібно працювати над собою, формувати характер, волю, набувати хороші звички, різноманітні вміння і навички, вдосконалювати дух і тіло, мати активну життєву позицію.

Життя є дар Божий. Ми повинні берегти цей дар, як святиню.

Нашу розмову мені хочеться завершити **Переглядом відеоролику «ПРОСТО ЖИТИ»** https://www.youtube.com/watch?v=X_GJAvZ4_M

Відомі музиканти закликають не здаватися тим, хто опинився в біді. Завжди поруч є люди, які готові прийти на допомогу, допомогти подивитися на світ по-новому. Історії людей, які, незважаючи ні на що, знайшли в собі сили радіти життю. Перемогти, подолати, перебороти, щоб жити.

Наше життя дуже схоже на полум'я свічі, оскільки його також легко загасити. Тому зараз ми будемо передавати один одному свічу як символ життя. Під час, коли ми будемо передавати свічу, будемо говорити один одному добрі слова та побажання.

Нехай вогонь надії не згасне ніколи всередині нас, нехай завжди в нашому житті горять свічі Віри, Миру, Любові та, звичайно, Надії.

Рефлексія (зворотній зв'язок).

- Що вас найбільше вразило під час заняття?
- Що було легше робити, а що – складніше?
- Які почуття, емоції ви відчували (у яких випадках, на яких етапах)?

Мішура С. В., Писанко Ю. В.

«ЯК КОЗАКИ ДІВЧАТ РЯТУВАЛИ» (сценарій заходу)

На сцену виходять троє хлопців-козаків в українських костюмах.

Козак 1.

Добрий день, шановні гості! Раді вас вітати!
Усім вам бажаємо здоров'я. І щастя повну хату!

Козак 2.

Живіть усі багато років, до золотого весілля.
А ми вас запрошуємо на наше дозвілля.

Козак 3.

Ми – козаки заправські, Холодногорські та ще й баварські.
У цей весняний, святковий час вітаємо зі святом вас!

На сцену виходить учень і читає вірш.

1 учень

ВОСЕНИ

Як проходить пресвітла Пречиста, шелестить позолочене листя.
І пряде, і пряде без упину срібний шовк – дорогу павутину.
Усміхається сонце осіннє, мерехтить поміж листом проміння.
І летить понад стерні, над полем павутиння ласкаве поволі.
Як проходить пресвітла Пречиста, горобина їй сипле намисто.
Україною йде в кожну осінь із веретеном Предобра і досі.

2 учень.

Зі святом Покрови співпадає святкування Дня українського козацтва. З давніх-давен Божа Матір вважалася покровителькою усього українського козацтва. А на Січі запорозькі козаки збудували церкву на честь Покрова Богородиці з її іконою. І, до речі, саме у цей день, козаки збирали Велику раду, на котрій обирали гетьмана й визначалися з подальшими військовими планами.

3 учень.

Цікаво, що козаки настільки глибоко й щиро шанували образ Покрови Божої Матері, вірили в її силу й урочисто святкували цей день, що в народі закріпилася й друга назва свята – Козацька Покрова.

Козак 1:

Усі наші славні козаки – Грицько, Микола і Тарас.

До нашого села у гості запрошуємо сьогодні вас.

Козак 2:

Ви не були у нас в селі Величезні Друндулі?

То приїздіть – тут кожна хата рада вас вітати!

Козак 3:

Ми вам покажемо свою сільську природу,

І водночас розповімо про всі наші пригоди.

Козак 1:

Хіба ми ж не розповідали, як козаки наші дівчат рятували?

Діти: Ні!

Козак 2:

Тож, слухайте: було це восени перед святом Покрови. Пішли у гай наші дівчата Осінь золоту зустрічати, у лісі пісні співати.

Дівчина 1.

Дібровонько, діброво! Золотая! Яка у тебе мова осіння чарівная!

Дівчина 2.

Листя золоте і небо голубе. Прийшли, мов рідні діти, порадувати тебе!

(Лунає пісня про осінь)

Дівчина 1.

Дівчата, а вже свято Покрови в Україні. А чи знаєте що Покрова покровителька жіночої, а більш всього – дівочої долі. Будемо чекати сватів і молитися: свята мати, Покровонько, накрій мою головоньку хоч ганчіркою, аби не зосталася дівкою.

Дівчина 2.

А мене моя бабуся навчила так молитися і приказувати:

Свята Покровонько, покрій мою головоньку

Оце осінню. Хоч і драною хустиною,

Аби з хорошою людиною. Хоч із сторони,

Щоб свекорко, як батенько до мене були.

Свекрівонька, як матінка мене прийняли.

Щоб діверки та зовиці

Мов братики й сестриці до мене були.

Щоб ділечко поробила, чужій сім'ї угодила.

Всім мила була. Не лаяна і не бита.

Нагодована і вкрита спатоньки лягла.

Козак 3.

Небо раптом потемніло, щось страшне загуркотіло.

Дівчина 2.

Мабуть, дощ піде, дівчата! Давайте додому тікати.

Козак 1. Грім гуркоче в небі синім, шум піднявся у долині.

З лісу темного страшний виповз величезний Змій.

На сцену виходить Змій і виконує пісню:

Я – могутній і великий Страшний Змій!

Зуби гострі і язик вогняний!

Я голодний буду їсти все підряд:

кури, свині, вівці, кози і телят.

Я траву суху і листя не люблю!

Все навкруги вогнем і димом застелю!

Також від мене всі ховайтесь мерщій,

Бо поїсть усіх страшний і лютий Змій!

Змій.

Гарні тут у вас дівчата! Заберу їх собі в хату.

На мене будете робити – Мести варить і посуд мити.

Козак 2.

Змій дівчат наших схопив, до себе в хату потягнув.

Дівчина 1.

Ой, рятуйте, хлопці, милі, Тарас, Миколо!

Не бачити нам сонечка ясного ніколи!

Змій жене дівчат за куліси.

Козак 3.

Де дівчаток нам шукати? Як тепер їх рятувати?

Козак 1.

Збирайтеся, козаченьки, швидше в путь-дорогу,

Та й підемо до дівчаток усі на допомогу.

На сцену виходять хлопці і виконують пісню «Гей, військо йде»

Козак 2.

А дівчата на чужині дуже сумували. На Змія поганого всі разом працювали.

Козак 3.

А Змієва жінка – змія Горпинка нічого не робила, тільки пила та їла.

Із-за куліс виходить змія Горпинка.

Горпинка.

Я – змія підколоднай завжди дуже голодна!

Піду, поповзаю в гаю, їжу собі пошукаю.

Може знайду пташенятко, або мале зайченятко.

А ви, мої наймички, щоб не сиділи, щоб усю роботу в хаті зробили.

Швидше всі беріть нитки й вишивайте рушники!

Дівчата виходять на сцену, сідають на стільці й вишивають рушники.

Дівчина 1.

Ось вишили ми рушничок, а зараз підемо в танок!

Усі дівчата виконують «Танок із рушниками» під українську народну пісню «Посилала мене мати».

Дівчина 2.

Годі, дівчата, нам сумувати! Краще давайте від Змія тікати!

Дівчата крадькома ідуть за куліси, але з-за куліс до них вибігає Змій.

Змій.

А-а!! Такі-сякі дівчата! Куди зібралися тікати?

Ось я зараз вас зв'яжу і в комору посаджу.

Змій зв'язує всіх дівчат великою мотузкою й жене їх хворостиною в куточок сцени. Виходить Горпинка, обіймає Змія.

Горпинка.

Ти, мій любчику, мій голубчику! Притулись до мене ближче, душолюбчику!

Змій.

Заспівай ти мені пісню, моя люба жінко!

Хіба знайдеш у світі кращу, ніж змія Горпинка?

Грає мелодія. Змій із Горпиною танцюють.

Козак 1.

А тим часом хлопці не чекали, на Змієву хату всі разом напали.

Змія вдарили сокирою у ніс, Горпинку схопили за довгий хвіст

І почали їх лупцювати!

Козак 2.

А ну кажіть, де наші дівчата?

Горпинка.

Не скажу, нічого не скажу!!

Козак 3. Ось я тобі зараз покажу!!

Танець хлопців із шабельками й маленькими сокирами.

Хапає Горпинку за хвіст. Перелякані Змій та Горпинка ховаються за кулісами. Дівчата розв'язують велику мотузку, якою зв'язав їх Змій. Хлопці їм допомагають.

Дівчина 2.

Хлопці, любі! Ми вас чекали !

Хлопець. А ми вас ледве відшукали!

Дівчина 1.

А ми марно не сиділи, рушники й сорочки шили.

Напекли пирогів на свято, зараз будемо вас пригощати.

Одна з дівчаток виносить із-за куліс миску з пирогами, пригощає хлопців. Із-за куліс виходить Змій та змія Горпинка.

Змій.

Про нас з Горпиною не забувайте, і нам пирога, будь ласка, дайте!

Горпинка.

Багато років на світі прожили, а таких пирогів зроду не їли!

Козак 1. А шкоду будете роботи?

Змій та Горпинка. Ні!!

Козак 2. І всіх будете любити?

Змій та Горпинка. Так!

Дівчина 2.

Ну добре, що робити з вами? Пригощайтесь пирогами.

Змій та Горпинка їдять пироги.

Козак 3.

Така пригода трапилась із нами, а ми зараз прощаємось із вами!

Козак 1.

Наказуємо зараз козакам, усім дідусям і всім батькам.

Усі хлопці разом: Бережіть своїх жінок!

Козак 2. А ми підемо в танок.

Хлопці запрошують дівчат на танок під веселу українську мелодію.

Ведучий. Ось і закінчилося свято. Але ми сподіваємося, що настрої у вас залишаться таким же веселим, як і в наших героїв. А закінчити хочеться просто і лаконічно: «Щастя, добра вам. Нехай ваш поганий настрої пропаде. Бувайте здорові!»

Мусієнко І. Я., Сідорова Т. О.

ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ НАТУРАЛЬНИХ ЧИСЕЛ (урок математики у 5 класі)

Мета: Навчальна: систематизувати і узагальнити знання та вміння учнів з теми, розвивати навички колективної роботи у поєднанні із самостійною; застосувати вивчене до розв'язування задач.

Розвивальна: розвивати комунікативну компетентність, міжпредметні зв'язки, самостійність.

Виховна: виховувати культуру математичної мови, патріотизм, бажання прийти на допомогу.

Компетентності:

- спілкування державною мовою – грамотно висловлюватися державною мовою, чітко та зрозуміло формувати думку.
- Уміння вчитися впродовж життя – усвідомлювати цінність

нових знань і вмінь.

- Соціальна та громадянська компетентності – висловлювати власну думку, слухати та чути інших.

Тип уроку: застосування знань, навичок та вмінь.

Міжпредметні зв'язки: історія, народознавство, українська література.

Форми роботи: фронтальна, групова і самостійна.

Обладнання: Підручник: Тарасенкова Н. А. Математика 5 клас. Київ: Освіта, 2018.

Епіграф до уроку.

*Три шляхи ведуть до знань, шлях
міркувань – він найблагородніший,
шлях наслідування – він найлегший
і шлях досвіду – він найгірший.*

Конфуцій

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Перевірка готовності до уроку, налаштування на урок.

II. Перевірка домашньої роботи.

Повідомлення консультантів про виконання домашнього завдання.

Якщо є запитання до домашньої роботи, учитель відповідає на них.

Мотивація навчальної діяльності.

За Дніпровськими порогами,

За степами, за широкими

Наші прадіди жили.

Мали Січ козацьку сильную,

Цінували долю вільную,

Україну свою рідную,

Як зіницю берегли.

Сьогодні у нас підсумковий урок з теми «Додавання та віднімання натуральних чисел». На уроці ми з вами поєднаємо математичні знання із відомостями з минулого нашої країни. Сьогодні мовою математики ми дізнаємось багато цікавого про козацтво.

Козацький рух України був одним із найяскравіших сторінок літопису боротьби народу за незалежність. Це були мужні воїни, які любили свою Україну, захищали її землі від загарбників. У тому, що ми, українці, сьогодні є народом, нацією, провідна роль належала козацтву. Та навіть запорізькі козаки повинні були знати основи математики.

Кожен із вас повинен поставити перед собою ціль, над досягненням якої буде працювати на уроці. Подумайте, які це цілі.

Актуалізація опорних знань.

Фронтальна робота

Вправа «Незакінчене речення»

1. Компонентами дії додавання є ...
2. Якщо один з доданків дорівнює нулю, то сума дорівнює ...
3. Від перестановки доданків ...
4. Від групування доданків ...
5. Щоб знайти невідомий доданок, потрібно ...
6. Компонентами дії віднімання є ...
7. Щоб знайти зменшуване, потрібно ...
8. Щоб знайти від'ємник, потрібно ...
9. Щоб від суми двох чисел відняти число, можна ...
10. Щоб від числа відняти суму двох чисел, можна ...

Інтерактивна вправа «Заповни пропуски»

+ *48	+ *47	+ 33*8	+ ***	- 7*5	- 2430
<u>305</u>	<u>***</u>	<u>*24</u>	<u>76</u>	<u>6*</u>	<u>***</u>
85*	624	*25*	631	712	2135

Засвоєння знань.

Коллективна робота

Давайте дізнаємось прізвище одного з відомих козацьких гетьманів.

Ця людина походила з давнього козацького роду, мала значний авторитет серед козаків. Він відзначався гострим розумом та національно-патріотичними мотивами діяльності. Справжній його характер та патріотизм стають відомими ще до того, як він стає гетьманом. Отже, щоб дізнатись, хто це, треба розв'язати приклади, які записані на дошці, та під кожним з прикладів стоїть буква. Треба правильно розв'язати приклади та спробувати підібрати прізвище людини, про яку йшла мова у розповіді. Якщо виникне потреба, зробити підказку, що відповіді треба розмістити у порядку зростання.

1. 351+266 **У**
2. 1837-958 **О**
3. 29+53-76 **П**
4. 1632-874 **Б**
5. 1243-756 **Л**
6. 2733+437 **К**
7. 3761-2751 **Т**
8. 45+59+55 **О**
9. 1345-244 **О**

617,879,6,758,48,3170,1010,159,1101.

Відповідь: Полуботок.

Учні ланцюжком працюють біля дошки. Розв'язання цих завдань учні записують у зошиті. Кожен учень слідкує за розв'язанням завдання на дошці.

Робота з підручником

№ 224, 249, 253.

Фізкультхвилинка

Козаки голосували,

Шапки догори кидали,

(руки піднімаємо вгору)

Кошового вибирали

Мудрого і сильного, **(руки до плеч)**

Козаченька вільного.

(Руки на пояс і повороти)

Робота в групах

Клас поділено на 2 групи – курені. Кожна група отримує завдання та обирає кошового, який буде представляти розв'язання задачі класу.

Звдання 1 групи

На картині Рєпіна «Козаки пишуть листа турецькому султану» зображено 750 козаків, серед них 570 з оселедцями, 125 – зі зброєю, а решта – в шапках. Скільки козаків в шапках зображено на картині?

Відповідь: 55 козаків.

Завдання 2 групи

Розв'яжіть задачу про козаків з прізвиськами. На Запорізьку Січ прийшли втікачі від панів. Для того, щоб пани їх не відшукали, втікачі отримували нові прізвиська. Деякі назви були пов'язані з овочами, інші –

означали назви дерев, птахів. Відомо, що козаків «овочів» і козаків «дерев» було 750, а козаків «дерев» і козаків «птахів» разом – 830. Відомо, що разом було 1700 втікачів. Скільки козаків «овочів», «дерев» і козаків «птахів» було окремо?

Відповідь: козаків «овочів» – 870, козаків «птахів» – 650, козаків «дерев» – 180.

Кошовий розв'язує задачу біля дошки.

Робота в парах

Козаки плавали по Дніпру на своїх чайках, але треба було прикласти велике зусилля, щоб спустити човен на воду. Дізнатися, яка вага човна козаків нам допоможе цікавий квадрат.

Контрольна 1: 205	Контрольна 2: 520	Контрольна 3: 250
Контрольна 4: 310	Контрольна 5: 301	Контрольна 6: 130
Контрольна 7: 1010	Контрольна 8: 1100	Контрольна 9: 1110

1. З першого рядка вибираємо найбільше число.
2. З другого рядка вибираємо найменше число.
3. З третього рядка вибираємо не найменше і не найбільше число.
4. Знаходимо суму цих трьох чисел в кілограмах і отримаємо відповідь на запитання. Відповідь: (1750 кг)

II. Підсумок уроку.

Дорогі діти, сьогодні ви багато працювали і довели, щови є нащадками славних українських козаків. Тож любіть Україну, шануйте її народ.

III. Постановка домашнього завдання.

Скласти та розв'язати дві задачі на додавання та віднімання натуральних чисел.

Рефлексія: Що нового дізналися на уроці?

Чим вам цей урок сподобався і чим запам'ятався?

Обухова Г. В.

«ЩО МИ ЗНАЄМО ПРО ГРОШІ»

(сценарій квест-гри для дітей старшого дошкільного віку за освітнім проектом «Я розумний споживач»)

Мета: Продовжувати ознайомлювати дітей з фінансовим поняттям «гроші».

Привчати до акуратного поводження з грошима (паперові гроші не можна рвати, змінати, викидати, потрібно зберігати в порядку).

Навчати практично поводитися з грішми. Мотивувати дітей щодо подальшого опанування фінансової грамотності.

Обладнання:

- Карта-маршруту квест-гри «Де живуть гроші?»
- Сюжетно-рольова гра «Банк»
- Сюжетно-рольова гра «Супермаркет»
- Експериментальна гра «Дослідницька лабораторія»
- Гра «Монетний двір»

Вступна частина:

«Мотиваційна хвилинка»: Діти, розкрию вам секрет: інтернет – це цікава «скринька» для кожної людини. У ньому існує багато інформації, яка зберігається, як у банку гроші. Вона зберігається на сайтах, електронних сторінках та є «хмарні технології – електронні хмари». Але не всю інформацію потрібно туди надавати. І так, у нас теж є хмарка. Я запрошую вас до подорожі квест-гри «Де живуть гроші?»

1 Зупинка «ХМАРИНКА БАЖАНЬ»

Вихователь: Діти, подивіться, до нас припливла хмаринка, але вона незвичайна. Це – хмаринка бажань. У кожного з вас є бажання.

Виберіть, про що ви мрієте і причепіть на хмаринку. (Діти по черзі називають своє бажання, вибирають відповідний малюнок та приєднують до хмаринки. Якщо відповідного малюнка немає, вихователь пише бажання на аркушику).

Ваші мрії обов'язково здійсняться. Що потрібно мати, щоб ваші мрії здійснились?

Діти: Гроші.

Вихователь: Давайте з'ясуємо, які бувають гроші? (паперові, монети, іграшкові, долари, сувенірні, фальшиві.)

Вихователь: Як ви гадаєте, де отримують гроші дорослі, діти?

Діти: Заробити, попросити, щось продати, зайняти.

Вихователь: А як ви заробляєте гроші?

Діти: За свої знання.

Вихователь: А куди ми маємо піти, щоб обміняти свої фішки на

гроші?

Діти: До банку.

2 зупинка «ГЛОБУС БАНК»

(Діти з бейджиками «касир», «охорона» займають свої місця).

«Хвилинка уваги» (Вихователь нагадує дітям, як поводитися в банку, що потрібно стати в чергу. Діти міняють фішки на купюри).

Вихователь: Куди ви покладете свої гроші?

Діти: До гаманця.

Вихователь: Навіщо класти гроші в гаманець, ми ж можемо покласти їх до кишені?

(У кишені можна витрусити, порвати, пом'яти, вкрасти. А в гаманці не мнутья, гроші брудні, їх бере в руки багато людей).

Вихователь: Якими словами ми можемо ще назвати гроші? (Гривні, валюта, кошти)

Вихователь: Наша валюта називається «гривня». Давайте знайдемо нашу Україну на глобусі. Подивіться, як багато країн на Землі, і кожна країна має свою валюту.

Д/г «Банкомат»

(Діти помічають на банкоматі табличку «не працює». Вихователь дістає нижню шухлядку, і звертає увагу дітей на те, що всі валюти переплутані.)

Вихователь: Давайте допоможемо полагодити банкомат і розкладемо валюти у відповідні полицьки. Знайдіть український прапор, яку валюту ми в нього складемо? (гривні). Так само розкладають долари і рублі.

Вихователь: Гроші ми з вами отримали. Де можна придбати товар за гроші?

Діти: У магазині, на ринку, у супермаркеті.

3 зупинка «СУПЕРМАРКЕТ»

(Діти з бейджиками «касир», «охорона» займають свої місця.)

Вихователь: Діти, можна я сьогодні буду директором магазину?

Сьогодні в нашому магазині акція.

Завдання: потрібно вибрати корисний для людини товар і шкідливий та помітити їх смайликами. Діти вибирають корисні та шкідливі товари.

Більше всьогосиніх фішок біля пляшечки Кока-Коли.

Вихователь: Молодці, ви правильно позначили корисні і шкідливі

товари. Найшкідливішою ви позначили Кока-колу. До їжі її вживати не бажано, оскільки вона дуже токсична, але ж її продають, значить вона для чогось потрібна. Давайте візьмемо цю пляшечку і вирушимо туди, де можна перевірити товар.

Вихователь: Де перевіряють товари на якість?

Діти: У лабораторії.

4 зупинка «ЛАБОРАТОРІЯ»

Вихователь: Одягніть, будь ласка, білі халати. Зараз ми перевіримо, чи справді Кока-Кола така токсична і нею можна чистити те, що дуже брудне.

– А що дуже брудне? (монети)

– Подивіться, скільки я збрала «п'ятачків». Чисті вони, чи брудні?

Діти: Брудні.

Вихователь: Давайте залімо наші п'ятачки Кока-Колою і залишимо їх відмокати. А самі трохи відпочинемо і проведемо рухавку.

РУХАНКА (відеохвилинка) «Робимо зарядку раз, два, три»

Вправа «Чистимо монетку»

Злити з монеток Кока-Колу, роздати дітям монетки і потерти їх м'якою тканиною, відзначити, яка стала чиста, блискуча.

Монетки ми з вами почистили, тепер можна ними пограти.

Гра «Монетний двір»

Матеріал: монети, прості олівці (м'які), папір, ножиці.

Суть: покласти монету на стіл, зверху папір, щільно замальовувати, вирізати зображення 5 копійок.

Вихователь: Покладіть паперові монетки у свої гаманці, тепер ми зможемо гратися і монетками.

– А я пропоную повернутися до нашої «Хмаринки бажань».

– Діти, усі ваші бажання обов'язково здійсняться. Скажіть, а що не можна купити за гроші? (Любов, повагу, довіру...)

– Що ми можемо подарувати один одному без грошей? (Усмішки, добрі вчинки, добрі слова)

– *Добро треба дарувати людям безкоштовно, і воно до вас обов'язково повернеться!*

Помазунова М. С.

РУХЛИВІ ІГРИ З ЕЛЕМЕНТАМИ ФОЛЬКЛОРУ

(Середня група)

1. Ігри, у яких переважають біг, рівновага)

«Ой на горі мак»

Програмний матеріал. Збільшення і зменшення кола. Крок на місці. Вправи для зміцнення м'язів рук, спини і живота. Виховання уваги, пам'яті.

Хід гри. Діти стоять у колі пліч-о-пліч. Одна дитина всередині – городник.

Вихователь співає: Ой на горі мак,
Під горою так

Діти беруться за руки і, стаючи назад, збільшують коло на ширину відведених у сторони рук.

На слова: Мак, мак, маківочки,
Золотії голівочки
Діти роблять крок на місці, розмахуючи руками вперед, назад.
На слова: Станьте ви так,

Як на горі мак

Діти присідають і показують руками, який виріс мак (простягають руки вперед).

Діти, стоячи, питають: Городнику, городнику
Чи полив ти мак?

Городник відповідає: «Полив».
На приспів: Мак, маки, маківочки,
Золотії голівочки.

Діти роблять крок на місці, розмахуючи руками, а городник у цей час ходить всередині кола і робить вигляд, що поливає мак.

На слова: Станьте ви так,

Як на горі мак

Діти, стоячи, показують, як виріс мак: піднімають руки в сторони на рівень плечей, долоні повертають вгору, пальці рук трохи згинають, показують, яка квітка в маку.

На приспів: Мак, маки, маківочки
Золотії голівочки

Діти опускають руки і роблять крок на місці, розмахуючи руками.
Потім питають: Городнику, городнику,
Чи поспів мак?

Городник відповідає: «Поспів».

Діти повторюють пісню спочатку, дрібним кроком звужують коло, беруться за руки і поволі піднімають руки вгору.

На слова «Станьте ви так» показують, яка спіла голівка в маку.
Правила гри. Рухи робити всім разом на слова вихователя.

«Качечка»

Програмний матеріал. Ходьба по колу вправо, вліво. Розвиток уваги, пам'яті, ритму; уміння робити рухи під музику.

Хід гри. Діти стоять колом, тримаючись за руки. Качечка поза колом.

Вихователь співає: Ду-ду-ду-ду, дудочка,
Ду-ду-ду-ду-ду!

Ой заграла дудочка

В нашому саду.

Діти йдуть в одну сторону, качечка з каченятами – в протилежну.

Вихователь: Аж пливе білесенька

Качка по воді.

Хто це так гарнесенько

Грає на дуді?

Діти стоять колом. Двоє дітей утворюють ворота. Качечка з каченятами входить у коло, «пливуть» одна за одною, наче загрибають лапками воду. На відіграш діти грають на дуду (дуда з кулачків). Качка з каченятами продовжує плавати.

Вихователь: Стала з каченятами

Качка танцювати,

Крильцями і лапками

Воду колихати.

Діти в колі повільно розмахують зчепленими руками, зображаючи коливання води. Каченята танцюють, кружляють то в один, то в другий бік, повільно розмахуючи руками (крильцями). На відіграш діти знову грають на дуду:

Ду-ду-ду-ду, дудочка,

Ду-ду-ду-ду-ду!

Ой хороша дудочка

В нашому саду.

Коло зупиняється, ворота відчиняються, качка з каченятами виходить з кола на бережок. Гра повторюється з новою качкою і каченятами.

Правила гри. Кулаки (дудочку) тримати далі від рота. Коло рухається то вправо, то вліво.

2. Ігри, у яких переважають стрибки

«Зайчик»

Програмний матеріал. Виставляння ніг вперед. Підскоки. Ходьба по колу вправо, вліво. Біг по колу. Розвиток уваги, узгодження рухів з музикою.

Хід гри. Діти стоять колом. Одна дитина всередині – зайчик. Під пісню вихователя: А хто знає, як зайчик грає,

Ніжками все чеберяє!

Коло рухається вправо.

Отак, отак сіренький грає,

Ніжками отак чеберяє.

Коло зупиняється, а дитина в колі виставляє ноги по черзі, поклавши долоні на пояс, або підстрибує.

На слова: А хто знає, як спочиває,

В холодочку сірий дрімає.

Коло рухається вліво.

Отак, отак сіренький дрімає,
В холодочку собі спочиває.

Коло зупиняється, а зайчик присідає і удає, що спить.

А хто знає, як утікає,
З переляку пригає, стрибає?
Отак, отак пригає, стрибає,
З переляку ген-ген утікає, ген..!

Коло стоїть, а зайчик стрибає. Діти піднімають руки, зайчик вибігає і бігає поза колом. Гра повторюється з новим зайчиком.

Правила гри. Коло рухається вправо, вліво і зупиняються на слова «все чеберяє» та «сірий дрімає».

«Зайці і вовк»

Програмний матеріал. Стрибати на обох ногах з просуванням вперед. Швидкий біг. Виховання спритності, уваги, пам'яті.

Хід гри. В одному кінці майданчика намітити «ліс». З дітей вибрати «вовка», який ховається за деревами (збоку), решта дітей сидить на протилежному боці майданчика за лінією.

Вихователь каже: Ось зайчики сіренькі
По лісу стрибають!

Діти бігають і стрибають.

За дерева, кущики заглядають,
Чи не йде вовк.

Діти наслідують рухи зайчиків.

Знову бігають, стрибають,
Втомилися і сплять,
Тільки вушка з замету стирчать.

Діти присідають, роблять вигляд, ніби сплять.

Зайчики, поспішайте,
Вовк за деревом – тікайте!

«Зайчики» прокидаються і тікають, вовк їх ловить. Вибирають іншого вовка, і гра повторюється.

Правила гри. «Зайці» можуть перестрибувати через лінію в ліс тільки на слова: «Ось зайчики...». Вихователь стежить, щоб зайці стрибали тихо, після стрибка опускались на пальці ніг, а не на всю ступню. Стрибати якнайдалше одне від одного. Вовк ловить дітей тільки до лінії.

3. Ігри, у яких переважають лазіння

«Діти і вовк»

Програмний матеріал. Лазіння, ходьба, біг з підстрибуванням. Вправи на зміцнення плечового пояса. Виховання витриманості.

Хід гри. На одному боці майданчика перед накресленою лінією стоять діти. На протилежному боці за деревом (стовпчиком) сидить «вовк» (дитина).

Вихователь каже: Діти в лісі гуляють,

Ходять, бігають, стрибають, (повторити 2-3 рази)
Комариків відганяють.

Діти розходяться по майданчику, бігають, а на слова «Комариків відганяють», підстрибуючи, плещуть усі разом у долоні над головою, ніби відганяють комарів.

На слова: Діти, поспішайте,
Вовк за деревом, –
Тікайте!

Діти біжать до лінії, частина вилазить на парканчик, якщо він є. Вовк їх ловить. Гра повторюється.

Правила гри. Підстрибувати і плескати в долоні тільки на слова «Комариків відганяють». Ходити, бігати якнайдалше від лінії. Тільки виділена частина дітей вилазить на парканчик.

Рєнка Т. О.

ПУБЛІЙ ОВІДІЙ НАЗОН. ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ ПОЕТА. МІФОЛОГІЧНИЙ І ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ ПОЕМИ «МЕТАМОРФОЗИ» (огляд) (зарубіжна література, 8 клас)

Тема: Публій Овідій Назон (43 р. до н. е. – бл. 18 р. н. е.). Життя та творчість поета. Міфологічний і філософський зміст поеми «Метаморфози» (огляд). Конфлікт митця з владою, трагедія вигнання і туга за батьківщиною у «Сумних елегіях». Образ відторгненого поета. Любов до вітчизни як провідна ідея твору (у межах циклу «Сумні елегії»).

Мета: формування компетентностей:

– предметних: ознайомити учнів із життям і творчістю римського поета Овідія на матеріалі уривків з його творів; працювати над виразним читанням, проаналізувати елегію «Зима на чужині», «Метаморфози», допомогти усвідомити зміст, художню довершеність та значення його творів, вплив античності на розвиток світової літератури й культури;

– ключових: уміння вчитися: розвивати навички аналізу поезій, виразного читання, зв'язного мовлення, образне та творче мислення;

– комунікативних: розвивати навички роботи в групі;

– інформаційних: розвивати навички роботи із підручником та уміння критично оцінювати теоретичний матеріал;

– загальнокультурних: формувати стійкий інтерес до літератури, учити орієнтуватися в життєвих ситуаціях, оцінювати вчинки та дії інших людей і власні; виховувати любов до батьківщини, здатність до співчуття, прищеплювати учням чуйність, повагу до чужих почуттів.

Обладнання: портрет, підручник.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань, умінь та навичок.

Епіграф

Як пригадаю цю ніч,
коли все я найближче покинув,
Ще і сьогодні з очей
котяться сльози рясні...
Овідій «Сумні елегії»

Хід уроку

I. Мотиваційний етап.

1. Психологічна вправа «Кольоровий щоденник»

– Символом нашого уроку є серце. Прошу обрати серце того кольору, який відповідає вашому настрою.

Для довідки:

Колір серця	Настрій
Зелений	Спокійний
Червоний	Захоплення
Синій	Сумний

2. Вправа «Знайомство».

Мета: налаштувати учнів на активну роботу, створити комфортну атмосферу для всіх учасників.

Кожен учень по черзі називає таку форму імені, якою він хоче, щоб його називали на уроці. Учасникам пропонується закінчити фразу: «Ви не повірите, але я...»

II. Оголошення теми й мети уроку.

Робота з таблицею. Заповнюємо першу та другу колонки.

Знаю	Хочу дізнатися	Дізнався / дізналася

III. Опрацювання навчального матеріалу

1. Робота в групах метод Джигсоу «Рух по колу»

Формула: групи отримують різні, але такі, що працюють на спільний результат, завдання.

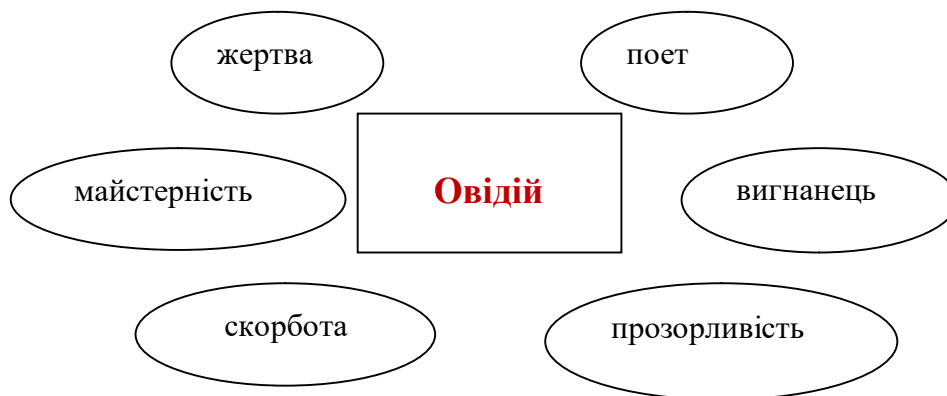
Наприклад: Зарубіжна література «Овідій»

Кожна група отримує своє завдання. Результати записуються, на основі складається опорний конспект.

Текст підручника: ст. 118.

2. Метод «Асоціативний куш»

За допомогою «асоціативного куша» створити «психологічний портрет Овідія на дошці.

3. Прийом «Вірю – не вірю»

1. Згідно з автобіографічним твором «Сумні елегії», Овідій народився 43 року до н. е.

Так

2. Овідій народився у сім'ї вершників.

Так

3. Освіту Овідій закінчив в Афінах

Так

4. Здійснив подорож східним Середземномор'ям, побував на Сицилії, не повернувся до Риму

Ні

5. Овідій політикою не переймався зовсім

Так

6. Перебуваючи в цілковитій залежності, поет не намагався виправдатися перед Августом.

Ні

7. Славу Овідієві принесла поема «Метаморфози»

Так

8. Овідій був неодруженим

Ні

9. Причина заслання не розгадана й досі

Так

10. «Золота доба» римської культури закінчилася смертю не Августа (14 р.), а Овідія (18 р.).

Так

Учитель. Про життєвий шлях Овідія.

Багато мудрих висловів, які використовуються зараз у мовленні свого часу були сказані давньоримським поетом Овідієм, який з шанованого поета перетворився у забутого вигнанця. І сьогодні на уроці ми торкнемося його мудрості і таланту, і до кінця уроку ви багато чого дізнаєтеся про життя цього талановитого поета.

Згідно з автобіографічним твором «Сумні елегії», Овідій народився

43 року до н. е. у сім'ї вершників. Спочатку навчався у граматичній школі в Римі, а потім отримав звичайну для того часу риторичну освіту. Батько хотів бачити його адвокатом, але вже тоді декламації Овідія нагадували вірші у прозі.

Подальшу освіту Овідій закінчив в Афінах. Здійснив подорож східним Середземномор'ям, побував на Сицилії та повернувся до Риму.

Якщо Вергілій і Горацій неначе втілили ідею співпраці поета і влади, то Овідій є символом їхнього конфлікту. Тоді, коли Август зміцнював підмурки Римської держави й відроджував римські чесноти – благочестивість, суворість, стриманість, – Овідій політикою не переймався зовсім. Улюбленець долі й багатой молоді, він оспівував кохання. Та ще й іронізував: мовляв, якщо Октавіан так наполягає, що Рим засновано Венериним сином Енеєм, то в цьому місті оспівувати кохання потрібно вже через «благочестиву» повагу до богині кохання Венери. Та справжню славу Овідієві принесла поема «Метаморфози», де з великою художньою силою відтворені міфологічні сюжети: усесвітній потоп, чотири людські покоління та ін.

Минали роки, Овідій вдало одружився і став належати до найвищих верств Риму. Здавалося б, він якраз вийшов із небезпечної зони, припинивши дратувати Августа незалежною поведінкою. Тим більше, що в «Метаморфозах» є елегантна присвята Октавіану. Та не так сталося, як гадалося. Август наказав йому негайно покинути столицю і їхати в заслання аж на далеку країну Римської імперії, у Дакію (нині Румунія), до Том. Даремно ридала й непритомніла дружина під час його блискавичних проведів. Не допомогли ані численні клопотання друзів, ані постійні прохання самого поета, ані навіть смерть Октавіана. Згодом, уже в засланні, у своїх останніх віршах із промовистою назвою «Сумні елегії», він запитував: «Нащо на муки мені край цей відкрито сумний?» Але причина заслання не розгадана й досі. Та й узагалі ця історія – одна з найзагадковіших у царині світової літератури.

А ось те, що Овідій – один із найвидатніших поетів світу, ні для кого не загадка. І глибоко символічно, що «золота доба» римської культури закінчилася смертю не Августа (14 р.), а Овідія (18 р.). Нині в туристичних довідниках можна прочитати, що Овідія поховано в румунській Констанці. Але щодо цього існує низка легенд. Та головне не те, де Овідій похований, а існування численних легенд про місце його поховання. Тож Овідій не помилився, написавши в кінці «Метаморфоз»: «*Per saecula omnia vivam*» («Я буду жити у віках»).

Підбиття підсумків

Учитель. Добре, ми опрацювали біографію поета, а зараз переходимо саме до його творів.

Словникова робота

Елегія – жанр лірики журливого змісту. У римській поезії в елегії

починають переважати особисті переживання самотності. Розчарування, страждання.

Робота над текстом «Сумні елегії».

Учитель. У чотирьох книгах віршів простежуються трагічні мотиви: розлука із сім'єю, туга за Батьківщиною, ненависть до чужини, прохання про милосердя, прославлення поезії як єдиної опори в тяжкому житті.

Перша книга «Скорботних елегій» розповідає про почуття відчаю, яким Овідій був охоплений перед від'їздом з Рима, особливо засмутило його прощання з дружиною, друзями і слугами, з усією домівкою.

Розповідає поет і про подорож до місця заслання. Гнітюче враження справив на нього морський шлях з його хвилями й страшними бурями (I, 2). В інших елегіях цієї книги Овідій знову згадує про від'їзд, висловлює упевненість у вірності дружини, яку він порівнює з Пенелопою, розмірковує про долю поета, який змушений писати під ревіння шторму, коли «хвиля хлище і лист заливає», порівнюючи його з нападами диких племен.

– Що розповідає автор про людей, серед яких він перебуває?

(Варвари зліва живуть, грабунок там верховодить,

І не вщухають війна, кровопролиття, розбій.

Хоч і шаліє зима, збиваючи хвилю на морі,

Більше хвилюється все ж остраху повна душа).

Учитель. Перебуваючи в цілковитій залежності, поет намагається виправдатися перед Августом. Друга книга складається з єдиної великої елегії (578 рядків). Поет доводить свою невинуватість, висловлює щирий жаль із приводу своїх помилок, але водночас нагадує, що з ним необхідно рахуватись, бо його поетична слава вже широко розійшлася по країні:

Але ж імення моє світу відоме всьому.

Скільки-то світлих умів знає Назона...

Поет запевняє принца у своїй вірності. Виправдовуючи «Науку», він подає своєрідний перелік літературних геніїв Греції та Риму, які зовсім не цуралися еротичної теми. У кінці він просить не повернення до Рима, а поліпшення елементарних життєвих умов:

Ближчим, благаю тебе, і легшим зроби те вигнання,

Кару й провину мою вирівняй на терезах.

Три останні книги написані вже в 10–12 рр. н. е. У них Овідій оповідає про чужу країну з незвичними для нього законами, мораллю і звичаями, ті труднощі, які доводиться йому долати і до яких він ніяк не може звикнути, про суворих людей, серед яких він живе. У цих віршах відсутня всяка манірність чи навіть натяк на бажання «погратися» красивими словами. Усе, про що тоді писав Овідій, ішло з глибин його стражденної душі, кожне слово було щирим і правдивим. Вірші поета пройняті справжнім страхом, що поєднується з відчаєм. Найбільше його

лякає непривітна й холодна природа, яка доводить теплолюбного римлянина до розпачу.

Поет відчуває нестямний страх за власне життя. Пізніше він писатиме, що ніколи в житті не брав зброї в руки, а тут, щоб захистити себе, потрібно було боронити місто, і він неодноразово пліч-о-пліч стояв з іншими мешканцями і бився з ворогами.

Читаємо уривок, аналізуємо.

IV. Закріплення знань, умінь і навичок.

1. Прийом «Мікрофон»

– Як ви розумієте слова, що є епіграфом уроку?

«Як пригадаю цю ніч, коли все я найближче покинув,

Ще і сьогодні з очей котяться сльози рясні...

Овідій. «Сумні елегії»

2. Табличка

Аналіз роботи на уроці, заповнення третьої колонки таблиці.

Знаю	Хочу дізнатися	Дізнався / дізналася

3. Твір по колу «Для мене Овідій це...», або твір-п'ятихвилинка.

V. Домашнє завдання. Опрацювати «Сумні елегії».

Романова О. Є., Соколовська В. В.

НОВИЙ ПОГЛЯД НА ПРИРОДУ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ТВОРИ КЛАСИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (позакласний захід для 8 класу)

Мета: розвивати естетичні смаки школярів, уміння сприймати літературні твори в поєднанні з природою нашої країни; аналізувати почуте й прочитане, робити власні висновки та узагальнення; сприяти формуванню у школярів почуття патріотизму, продовжувати знайомство учнів з творами про природу українських авторів;

формувати читацьку допитливість, розвивати інтерес до самостійного читання, навички виразного читання, акторської майстерності, творчого представлення прочитаних творів; виховувати любов до прекрасної української природи.

Обладнання. Збірки творів Т. Г. Шевченка, Ліни Костенко, М. Коцюбинського, В. Сосюри; запис пісні «Ця земля – Україна»; мультимедійна презентація з картинками-ілюстраціями, запис музики П. Чайковський «Пори року», «Зашуми, Дніпро», книжкова виставка «Неперевершена краса природи».

Тип уроку: урок-телепроект.

Хід уроку.

I. Організаційний момент.

II. Мотивація навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

– Звучить пісня «Ця земля – Україна» у виконанні Раїси Кириченко.

1. Слово вчителя:

– Добрий день, діти!

Обговорення пісні, складання «Павучка»

Сьогодні ми не просто познайомимося з творами про українську природу. А зробимо це в рамках телепроєкту. Усе, про що ми будемо сьогодні говорити, присвячено матінці-природі, її красі, величі, мудрості. Наприкінці уроку ми дамо відповідь на головне питання: що ж означає «любити природу»? Отож будьте уважними.

III. Вивчення нового матеріалу.

Люби природу не як символ душі своєї,

Люби природу не для себе, люби для неї.

Вона – не тільки тема вірша або картини, –

В ній є висоти незміримі й святі глибини. (*М. Рильський*)

I. Підготовка до сприйняття нового матеріалу

Методичний коментар учителя

Учитель: Природа! З дитячих років ми звикаємо до її чаріної краси. Любимо бувати в лісі, полі. Дивимося на квіти, дерева, спілкуємося з природою, милуємося її красою, але, щоб побачити незвичайне в звичайному, треба мати хист. А для цього потрібно любити свою землю, милуватися її чарівними краєвидами, захоплюватися багатством рослинного і тваринного світу. А ще вміти поділитися своїми спостереженнями з іншими. Бо тільки тоді проспівує свою пісню вітер, завітчає небо веселка, коли людина осягне навколишнє розумом і серцем. І про таких людей – відомих українських письменників ми сьогодні з вами поговоримо та створимо наш телепроєкт, складений з мінітелепередач «Неперевірена краса природи» напрацьованого вами матеріалу.

(Клас поділений на групи, кожна група готувала окрему тему та ілюстрації до виступу свого проєкту)

Бібліотекар: В усі часи актуальною темою для зображення був і є образ природи. І не важливо: чи це живопис, література, музика. У мистецтві природа наділена людськими якостями, вона жива, вона має свої почуття та характер. Її також трактують як первісний вияв всього живого на землі, саме через це вона виступає перед нами лише як чиста і невинна душа. Але інколи можна зустріти і обурену природу, яка мстить людям за їх злодіяння і знущання над нею.

В одній із головних пам'яток давньоруської літератури – «Слово о полку Ігоревім» – містяться епізоди, де чітко показана єдність людини і навколишнього світу. Природа відіграє важливу роль в людському житті, виступає вісником неминучих подій. Вона намагається попередити Ігоря про майбутню небезпеку: кривавий захід сонця, лиховісна гроза, дивне

поводження звірів. Але ми не звикли дослухатися до її мови.

А яким ліричним образом виступає природа у поезіях. Вона сповнена яскравих і цікавих характеристик. Вона пробуджує світ, дарує надію на гарне майбутнє, віддає нам своє світло і тепло.

Дуже багато письменників зображують природу у своїх творах. Вони закликають людей до збереження і дбайливого відношення до неї. Адже суспільство повинно зрозуміти, що сьогодні над нами нависає екологічна небезпека. Лише ми маємо силу все змінити.

Гортаємо сторінки творів (виступи груп супроводжується мультимедійною презентацією.)

I група «Фанати творчості Т. Шевченка»

1. Телепередача «Природа у творчості Тараса Шевченка»

Примітка: Кожна група, крім доповіді, надає свою сторінку (ватман) до телепроекту, де яскраво та з фантазією повинні бути ПШБ автора, фрагменти творів про природу, емоції, що відчуває людина (слова, кольоровими фарбами написати).

У творчості багатьох українських поетів значне місце посідає тема оспівування природи рідного краю. У поезії природа – як музика. Тонка, ніжна, неповторна! Вічно мінлива і прекрасна. Вона завжди гармонує або контрастує з настроями, почуттями людини. Не випадково, як увертюрою опери, багато письменників свої поезії розпочинають барвистими описами картин рідної природи.

Шевченко є найпопулярнішим літератором України на сьогодні. Ми повинні бути вдячними йому за неоціненну творчу спадщину, боротьбу за покращення життя українського народу. Письменник дійсно звертався до історичних джерел, намагався визначити помилки своїх попередників, але він бачив світле майбутнє для своїх співвітчизників:

І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Не злим тихим словом.

Не зважаючи на це, природа є незамінним елементом творів автора. Могутній Дніпро, рідна Кирилівка, безкраї степи були описані не в одному шедеврї Кобзаря. Краса українських пейзажів є незабутньою, тому навіть під час заслання автор пише поему «Княжна», у якій згадує Батьківщину:

Село! І серце одпочине:
Село на нашій Україні –
Неначе писанка, село.
Зеленим гаєм поросло.
Цвітуть сади, біліють хати,
А на горі стоять палати
Неначе диво. А кругом
Широколистії тополі,

А там і ліс, і ліс, і поле,
І сині гори за Дніпром.
Сам бог витає над селом.

Шевченко часто наділяє явища природи людськими якостями.
Наприклад, могутній та широкий Дніпро, що «реве та стогне»:

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма.

«Ой Дніпре мій, Дніпре, широкий та дужий!
Багато ти, батьку, у море носив
Козацької крові; ще понесеш, друже!
Червонив ти синє, та не напоїв;
А сю ніч уп'єшся. Пекельнеє свято.
По всій Україні сю ніч зареве».

Взагалі Кобзар використовував у своїх поезіях більше, ніж 80 різних рослин. Найбільш вживаними є верба, калина, тополя, ясен:

А над самою водою
Верба похилилась;
Аж по воді розіслала
Зелені віти,
А на вітах гойдаються
Нехрещені діти.

Зацвіла в долині
Червона калина,
Ніби засміялась
Дівчина-дитина.

Тарас Григорович був справжнім майстром слова, він залишив величезну кількість творів, що завжди будуть звучати в серцях українців. Рядки його поезій стали символами України:

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.

II група «Фанати творчості Лесі Українки»

2. Телепередача «Барви природи у творчості Лесі Українки»

Примітка: Кожна група, крім доповіді, надає свою сторінку (ватман) до телепроєкту, де яскраво та з фантазією повинні бути ПІБ автора, фрагменти творів про природу, емоції, що відчуває людина (слова, кольоровими фарбами написати).

Опис природи у творах Лесі Українки є виявленням її любові до Батьківщини. Найкрасивіша природа для поетеси – це природа рідного

краю. У ній письменниця знаходить утіху і спокій. Для неї найкращі за все зорі, які світили в її віконце. Коли вона виходить у садочок при своїй хаті, то забуває лихо, її смуток заколисує пісня при місяці. Крим, степова Україна, Волинь, Буковина, Чорне море не один раз оспівуються у творах письменниці. Опис морської стихії є окремим фрагментом її творчості.

Збірка «На крилах пісень» пройнята захопленням Лесі величчю морів:

Вже сонечко в море сіда;
У тихому морі темніє;
Прозора, глибока вода,
Немов оксамит, зеленіє.
На хвилях зелених тремтять
Червонії іскри блискучі
І ясным огнем миготять,
Мов блискавка з темної тучі.

Ще одним гарним прикладом опису природи є твір «Хвиля», який можна умовно поділити на пейзажну та філософську частини. На початку зображення хвилі:

Хвиля йде,
вал гуде –
білий, смілий, срібний, дрібний,
нападе
на сухе баговиння,
на розсипане каміння,
білим пломенем метнеться,
стрепенеться,
скине з себе все, що ясне,
й гасне...

А далі роздуми ліричного героя:

Чи полине
межи сестри, межи милі,
вільні хвилі,
розтечеться, розпливеться,
знову сили набереться,
потім зрине
і гучна,
і бучна,
переможно валом сплесне
і воскресне?

Отже, письменниця не мала за мету просто описати красу природи рідного краю. Вона ставила перед собою інші проблеми, які розкривалися у творах за допомогою описів захоплюючих пейзажів України та інших країн, у яких побувала поетеса.

III група «Фанати творчості Михайла Коцюбинського»

3. Телепередача «Про природу. Михайло Коцюбинський».

(без звуку показ фрагменту фільма «Тіні забутих предків»)

Примітка: Кожна група, крім доповіді, надає свою сторінку (ватман) до телепроєкту, де яскраво та з фантазією повинні бути ПІБ автора, фрагменти творів про природу, емоції, що відчуває людина (слова, кольоровими фарбами написати).

Письменник-новатор Михайло Коцюбинський присвятив не один свій твір опису природи.

Одним із таких є новела «Intermezzo», що стала вершиною імпресіоністичного письма автора. Конфліктом твору є внутрішня боротьба персонажа з самим собою. Тут природа Полтавщини постає лікарем душі ліричного героя: «На небі сонце – серед нив я. Більше нікого. Йду. Гладжу рукою соболину шерсть ячменів, шовк колосистої хвилі. Вітер набива мені вуха шматками згуків, покошланим шумом. Такий він гарячий, такий нетерплячий, що аж киплять від нього срібноволоті вівса». Коцюбинський стверджує, що єдність із природою – це єдина можливість здорового фізичного і психологічного життя людини.

Але є й зовсім протилежне зображення сили природи у творчості письменника. У повісті «Тіні забутих предків» природа постає перед нами демонічною. Вона здатна вирішувати долі людей, карати та милувати. Коцюбинський зображує природу Карпат, але крізь цей пейзаж ми відчуваємо дотик уже не природи, а неминучої долі. Вода, вогонь, дерева та рослини – усі вони виглядають безжальними та деспотичними. Він постійно порівнює і пов'язує між собою символи неба, землі й води: «Як море, вітер громадить на небі хмари»; «озерце в небі виступило з берегів і вже широко розлило води»; «з чорного неба капали зорі, й пливла по ньому білим шумом небесна ріка».

Тобто, тут навпаки автор розповідає про знищення щасливого життя закоханих. Бо один із них помер, саме через стихійне лихо.

Отже, Михайло Коцюбинський описав не тільки дуже мальовничу та прекрасну природу, а й деспотичну власницю людських життів.

IV група «Фанати творчості Ліни Костенко»

4. Телепередача «Ліна Костенко «Я дерево, я сніг, я все, що я люблю»

Примітка: Кожна група, крім доповіді, надає свою сторінку (ватман) до телепроєкту, де яскраво та з фантазією повинні бути ПІБ автора, фрагменти творів про природу, емоції, що відчуває людина (слова, кольоровими фарбами написати).

Ліна Костенко – визначна постать в українській культурі. Великий творчий набуток поетеси важко переоцінити. Найбільше гармонії та душевної злагоди – у тих віршах поетеси, де домінує мотив єднання людини з природою.

Дуже примітно, що у творах про природу Ліна Костенко не закладає

другий сенс, що так характерно для інших українських класиків. Сама авторка особливо виділяє одну пору року – осінь. Порівняно з іншими порами року, опису осені приділяється набагато більше уваги. Вона буває і жаркою, яка тільки вийшла зі знойного літа, і холодною, яка вже наблизилася до зими. Поетеса не може спокійно говорити про осінь. Вона завжди говорить про неї з захватом, з запалом, з затриманим подихом: (Читання віршів – фон музика «Пори року» П. Чайковського)

Осінній день, осінній день, осінній!
О синій день, о синій день, о синій!
Осанна осені, о сум! Осанна.
Невже це осінь, осінь, о! – та сама.
Ще літо спить, а вранці осінь встане –
в косі янтарній нитка сивини,
могутні чресла золотого стану,
іде в полях – вгинаються лани.

Природа, особливо дика для Ліни Костенко щось значно більше, ніж просто група дерев чи стихія. Це окремий світ, який завжди добріший за людський:

Гіркі черешні,
Де шлях летючими штрихами
за обрій віддалі несе –
гіркі черешні над шляхами –
Спасибі вам, за все, за все!

Якщо, за визначенням В. Панченко («Поезія Ліни Костенко»), ріка у творах Ліни Костенко є символом стоїцизму, то ліси, сади, взагалі дерева – символом торжества життя. Природа для Ліни Костенко така ж одухотворена, як людська душа. Рідкість із зеленим світом – це спорідненість з духовним космосом нашої планети, гостре відчуття неподільності всього живого. У вірші «Послухаю цей дощ» про це сказано дуже чуйно й водночас відверто: «Цілую всі ліси. Спасибі скрипалю. Він добре вам зіграв колись мою присутність. Я дерево, я сніг, я все, що я люблю. Та, може, це і є моя найвища сутність». Природа, особливо дика, вільна й свавільна, для Ліни Костенко щось значно більше, ніж просто група дерев чи стихія. Це окремий світ у світі, до речі, завжди набагато щедріший і чистіший від людського.

Ліна Костенко постає на захист природи проти людського втручання. Чорнобильська тема дуже важлива для Ліни Костенко, яка провела велику частину свого життя в тих краях і не з чуток знає про трагедію, яку пережив той край. Найбільш відчутно це подається в поезії «Ще назва є, а річки вже немає...». Цей твір викликає тривогу за природу, переживання за ті руйнації, які нанесла людина природі:

Ще назва є, а річки вже немає.
Усохли верби, вижовкли рови,
і дика качка тоскно обминає

рудиментарні залишки багви.

Донька Ліни Костенко з сумом пише: «Немає тих лісів, які мама так любила. Єдине місце її відпочинку... А зараз там – ні грибів, ні їжаків, ні зими. А зона і смерть. Тема Чорнобиля в ліриці Ліни Костенко особливо терпка:

Виходжу в сад, він чорний і худий,
йому вже ані яблучко не сниться.
Шовковий шум танечної ходи
йому на згадку залишає осінь.

Стоять озера в пригорщах долин.
Луки цвітуть у придорожній смузі.
І царственний цибатий чорногуз
поважно ходить в ранній кукурудзі.

Отже, можна з упевненістю сказати, що мотив природи є незамінним у творчості поетеси. Про своє сприйняття природи Ліна Костенко говорить у таких рядках:

Мене ізмалку люблять всі дерева,
і розуміє бузиновий Пан,
чому верба, від крапель кришталева,
мені сказала: «Здрастуй!» крізь туман.
Чому ліси чекають мене знову,
На щит піднявши сонце і зорю.
Я їх люблю. Я знаю їхню мову.
Я з ними теж мовчанням говорю.

У група «Фанати творчості Володимира Сосюра»

5. Телепередача «В. Сосюра: «Ясні Донеччини поля мені на світі наймиліші»

Примітка: Кожна група, крім доповіді, надає свою сторінку (ватман) до телепроекту, де яскраво та з фантазією повинні бути ПІБ автора, фрагменти творів про природу, емоції, що відчуває людина (слова, кольоровими фарбами написати).

Багата Донецька земля своїми талантами, що, як перлини, як коштовні діаманти, прикрашають нашу запилену та задимлену шахтарську землю.

Одним з таких митців був Володимир Миколайович Сосюра – один з найщиріших ліриків ХХ століття. Дитячі та юнацькі роки поета пройшли на Донеччині, а потім талант відкрив перед ним широку дорогу, приніс визнання, та Сосюра ніколи не забував, хто він і звідки пішов, теплими словами згадував рідну землю. Він поетизує Донеччину, говорить про неї і у віршах, і в автобіографічному романі «Третя рота». Душа поета була відкритою і широкою, як донецькі степи, серед яких він отримував перші уроки життя, де спробував свої сили в поезії. Нехай і не всі згадки були приємними, бо в ті часи мало кому жилося добре, проте роки дитинства та юнацтва людина завжди згадує з певною ностальгією, пам'ятає більше

доброго, ніж поганого, отож і образ Донеччини в Сосюри сповнений чутливості та ніжності:

Я починався відтіля,
Де шум заводів даль колише.
Ясні Донеччини поля
Мені на світі наймиліші.

Не можна любити країну, без любові до рідного дому. Тож не випадково В. Сосюру називають українським соловейком, найніжнішим українським ліриком.

Розкрити читачеві свою душу, висловити думки допомагало Сосюрі ніжне ліричне слово.

Картини природи, змальовані видатним майстром слова Володимиром Сосюрою, справляють неймовірне враження. Природа у його віршах завжди жива, завжди зазнає дивовижних перетворень, переживає власні емоції, викликає підвищені почуття в душі кожного читача. Поринувши у світ пейзажів, (картини з описом природи) створених поетом, ми ніби самі приєднуємося до цього загадкового світу

Минає осінь, і поступово надходить сніжна морозна зима. Володимир Сосюра в поезії «Зима» використовує образ білого коня, який швидко мчить по землі:

Десь там осінь за горами
і, немов громи,
б'є об землю копитами
білий кінь зими.

Білий кінь несе з собою сніг, мороз, завірюху, яка нагадує спочатку морські хвилі, а потім – білі коси.

Нарешті зима вкрила землю білим пухнастим снігом, що нагадує білий широкий рукав. Білий кінь зими, пробігши полями, поспішає до сіл і міст:

І летять вони полями
в села і міста...
У містах завірюха слабшає, бо немає вже такого простору, як у полі:
Сила є на їхню силу,
що збиває з ніг, –
і вони згортають крила
в вулицях вузьких...

На вікнах мороз розмальовує квіти, а діти весело мчать з гори на санях. Це прийшла зима.

Зима – красива пора року. Особливо, коли вона сніжна та біла. Діти весело розважаються на санчатах, граються в сніжки.

Для дітей морози зовсім не страшні: «Мчать з гори на санях діти...». Вірш викликає гарний і веселий настрій. Зима здається доброю і чарівною:

І куди не глянеш оком, –
біло все кругом.

де змахне зима широким
білим рукавом...

У вірші переважав білий колір. Зима уявляється холодною красунею в білій шубі. Вона поспішає, бо її час швидко мине. Прийде весна й зупинить зимового коня. Та це вже – інша картина, інша історія, інше життя. А зараз хочеться встигнути насолодитися зимовою порою до приходу весни.

Та ось прийшла весна! Поезія «Люблю весну» розкриває захоплення письменника рідною природою. Прекрасний ліричний образ весни, яка прийшла на Батьківщину поета – Донеччину, радує його серце й зір. Адже саме навесні «життя цвіте, як пишний сад». Землю пригрівають перші теплі сонячні промені. Радіє пробуджена природа співу солов'я, який «рида од щастя». Повертаються до рідних країв лелеки, дуб одягає свої віти в зелень. Тихі й спокійні весняні ночі. Тоді луки закриває сивий туман, а місяць «білить променем» хатини.

Висновок

Учитель: Мабуть, найбільшу насолоду і радість, найпалкішу любов до рідного краю, до життя викликає спілкування з природою. Вона завжди чарувала і чарує, хвилювала і хвилює людину. Шепіт голубої води, зелених дібров, дзвінкоголосий спів пташок, запах і розмаїття квітів – усе це дорога серцю, ні з чим не зрівняна природа рідного краю.

Бібліотекар: Українські митці, створюючи вірші, твори про природу, закликають нашого сучасника не тільки самовіддано і творчо працювати, відчувати радість від своєї праці, приносячи користь людям і Вітчизні, а й збагачувати себе духовно. Ми не повинні бути холодними до краси, яка оточує нас, байдужими до чарівного світу мистецтва. У серці українця мають нерозривно поєднуватися «троянди й виноград, красиве і корисне». Лише за такої умови вона буде дійсно щасливою.

Учитель: Багато століть тому, людина цілком залежала від природи. Вона була безпорадною перед сильною зливою, пожежами лісів, виверженнями вулканів...

Але вона жила в єдності з природою. Вона була вдячною за їжу, що давав оточуючий світ, та за придатні умови для існування. Людина була чутливіша до природних ритмів, адже їй це допомагало вижити та пристосуватися до можливих природних змін.

Бібліотекар: Сьогодні здається, що людина нарешті перестала залежати від природи. Ми починаємо вірити в ілюзію, що нібито ми самі по собі, окремо від неї, що ми підкорили її, поставили собі на службу. Цьому здебільшого сприяє технічний прогрес. Ми навчилися створювати геніальні механізми, модифікувати їжу з незрозуміло чого, ми влізли навіть у ДНК людини та програмуємо її генетичний код, ми навчилися створювати дітей «на замовлення» – з пробірки. Та чи це дає нам привід для гордості?

Учитель: Насправді ми залишилися на рівні доісторичних людей, з

однією різницею, що майже остаточно втратили зв'язок з природою. Ми також безпорадні перед обличчям стихійних лих. Проти цунамі, потужних землетрусів або торнадо, безсилі усі наші наукові розробки. Ми можемо лише приблизно передбачити час катастрофи, але не знешкодити її.

Можливо, пора забути про свою надуману велич, відволіктися від своїх новомодних гаджетів та повернутися обличчям до Землі, природи та нарешті усвідомити, що ми є одним цілим. Ми пов'язані глибше, ніж можемо собі уявити. Ми маємо шанувати її, берегти та любити, читати найкращі зразки літературної творчості різних авторів. Можливо тоді, і самі нарешті зможемо еволюціонувати як вид.

І це природно, бо любов до своєї країни не можна відокремити від любові до знайомих стежок, які витоптав у дитинстві, від природи, що випестила у своїх обіймах.

Глибоко відчуючи красу природи, багато письменників України зуміли відтворити ці почуття у своїх творах, вкласти в них глибокий зміст, велику патріотичну ідею – любити рідну землю, відчувати і бачити прекрасне, бути її другом, захисником. Це вагомий вклад у справу пропаганди ідей охорони природи Батьківщини.

Природа! Вона – мудрий наставник і порадник кожної людини. Тільки пізнаючи її, ми поринаємо у вічне джерело людської творчості, натхнення і мислення.

Рефлексія

Наприкінці уроку ви уже готові дати відповідь на головне питання: що ж означає «любити природу»?

Чи з'явилися нові почуття у вас після перегляду сторінок телепроєкту? Які? Додаємо до паучка: Я відчуваю

Примітка: Кожна група, крім доповіді, надає свою сторінку (ватман) до телепроєкту, де яскраво та з фантазією повинні бути ПІБ автора, фрагменти творів про природу, емоції, що відчуває людина (слова, кольоровими фарбами написати) весь матеріал вивішується на дошку.

Савченко В. В.

СТАТИЧНІ ДАНІ. СПОСОБИ ПОДОЛАННЯ ДАНИХ ТА ЇХ ОБРОБКА (алгебра, 9 клас)

При підготовці уроку використанні дані Дружківської міської санітарно-епідеміологічної станції, інтернетресурси.

Мета:

– актуалізувати знання учнів щодо збору різноманітних статистичних даних; удосконалити уміння аналізувати отриманні статистичні дані, пояснювати зміст середніх показників та характеристик вибірки, учити приймати раціональне рішення;

– розвивати навички раціональних обчислень, логічне мислення,

уміння знаходити числові характеристики вибірки даних;

– виховувати в учнів риси, які б формували їх як екологічно грамотних представників громади, відповідальних за своє власне здоров'я, здоров'я оточуючих, навколишнє середовище.

Завдання уроку:

- закріпити теоретичні знання з теми «Статистичні дані. Способи подання даних та їх обробка»;

- уміти застосовувати знання для знаходженні числових характеристик вибірки даних при розв'язуванні задач;

- удосконалювати практичні уміння та навички розв'язувати задачі:

а) аналізувати отриманні статистичні дані;

б) пояснювати зміст середніх показників та характеристик вибірки;

в) наочно показувати статистичні дані (графіки, гістограми тощо).

- оцінювати рівень засвоєння учнями знань та вмінь з даної теми.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: дошка, опорний конспект і мікрокалькулятори (за можливістю комп'ютери) для кожного учня, картки із самостійною роботою на кожній парті, фото з краєвидами рідного міста.

Хід уроку

1. Організаційний етап.

Повідомлення теми, мети уроку, створення емоційного настрою учнів.

Учитель: Як було сказано в одному дуже відомому кінофільмі «Без статистики було б не життя, а суцільна нудьга»

2. Перевірка наявності домашнього завдання.

Учитель: на цей урок вам необхідно було проаналізувати статистичні дані захворюваності учнів вашого класу за минулий рік (дані учні отримали в медпрацівника закладу), а також відвідування спортивних секцій. Які висновки ви зробили?

У кінці уроку збираються зошити.

3. Мотивація навчальної діяльності на уроці.

Наше життя дуже пов'язане із статистикою. Наведіть приклади, де ви зустрічали статистичні дані: а) у ЗМІ, б) у школі, в) у сім'ї.

– Чим допомагає нам (суспільству, державі) статистика?

– Де застосовуються ті знання і вміння, які ви отримали, вивчаючи цю тему?

На цьому уроці ми з вами не просто будемо аналізувати деякі статистичні дані, з точки зору статистики розглянемо екологічні проблеми нашого квітучого міста. *(Звернути увагу на фото краєвидів міста)*

Проблема зміни клімату виходить у перший ряд глобальних і довгострокових викликів 21-го століття й пріоритетів міжнародного порядку денного. У науковому відношенні ця проблема являє собою

комплексну проблему, що охоплює всі ключові аспекти стійкого розвитку – екологічні, економічні й соціальні. Тому я пропоную розглянути такі задачі

4. Етап удосконалення умінь та навичок.

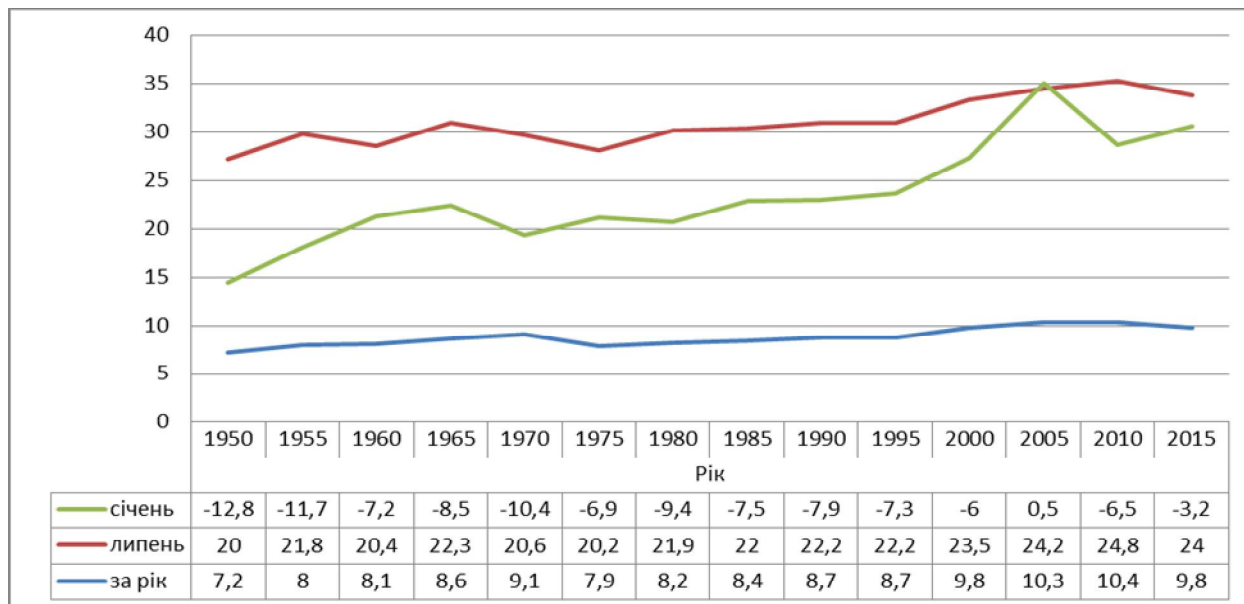
1. Встановлено, що клімат України, як і всієї Земної кулі, за весь період інструментальних спостережень потеплів, а динаміка змін клімату України значною мірою проходить паралельно із змінами глобального клімату.

За останні 65 років на території м. Дружківки Донецької області також проводились аналогічні спостереження за змінами температури повітря. Утаблиці наведено данні (через кожні 5 років) середньо місячних температур (у градусах) на території м. Дружківки.

За наведеними даними побудуйте графік зміни температури повітря на території м. Дружківки. Знайдіть середню температуру за ці роки і порівняйте її з температурою у 1950 та 2015 роках. Зробіть висновок.

Січень	-12,8	-11,7	- 7,2	- 8,5	-10,4	-6,9	-9,4	-7,5	-7,9	-7,3	-6	0,5	-6,5	-3,2
Липень	20	21,8	20,4	22,3	20,6	20,2	21,9	22	22,2	22,2	23,5	24,2	24,8	24
Серед- ньорічна	7,2	8	8,1	8,6	9,1	7,9	8,2	8,4	8,7	8,7	9,8	10,3	10,4	9,8
рік	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015

Розв’язання:

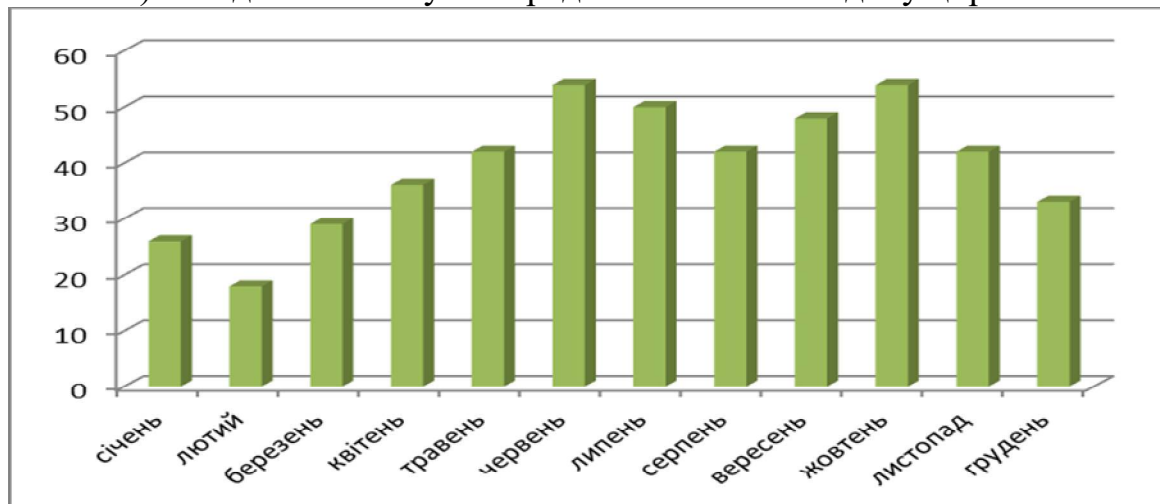
$$\frac{7,2+8+8,1+8,6+9,1+7,9+8,2+8,4+8,7+8,7+9,8+10,3+10,4+9,8}{14} = 8,8$$

$$7.2 < 8,8 < 9,8$$

Висновок: внаслідок потепління середньорічна температура на території м. Дружківки збільшилась за останні 65 років на 2,6 градуси.

2. За діаграмою кількості опадів у м. Дружківка Донецької області (кількість вказана у мм)

- 1) складіть варіаційний ряд та частотну таблицю;
- 2) укажіть моду та медіану числового ряду;
- 3) знайдіть загальну та середню кількість опадів у ці роки.

Розподіл опадів в місті Дружківці за порами років в 2015 році.

Розв'язання:

- 1) варіаційний ряд
17, 25, 28, 31, 35, 40, 40, 40, 47, 49, 52, 52

Частотна таблиця

Кількість опадів	17	25	28	31	35	40	47	49	52
Частота	1	1	1	1	1	3	1	1	2
Місяці	лютий	січень	березень	Грудень	квітень	Травень Серпень листопад	Вересень	липень	Червень жовтень

- 2) мода – 40, медіана – 40
- 3) загальна кількість опадів у 2015 році
 $17+25+28+31+35+3 \times 40+47+49+2 \times 52 = 452$ (мм)
 Середня кількість опадів у 2015 році
 $452 : 12 = 38$ (мм)

Які висновки ми можемо зробити? З чим це пов'язано?

4. Перевірка засвоєння знань. Самостійна робота.

На партах картки із завданням для самостійної роботи.

I варіант.

Щорічно міська санітарно-епідеміологічна станція проводить аналіз забруднення повітря в межах міста (у житловій, промисловій зонах та навколо автомагістралей). Пропоную вам оцінити зміну забрудненості повітря в житловій зоні (вул. Космонавтів, де мешкає більшість з вас), для цього:

- знайдіть відсоток перевищення гранично допустимої концентрації

(ГДК) речовин, що забруднюють повітря (кількість проб з перевищенням ГДК ділимо на кількість взятих проб і множимо на 100%) за такими даними:

	рік	всього	В тому числі з перевищенням ГДК	Відхилення у %
Проби щодо забруднення взяті у житловій зоні (вул. Космонавтів)	2013	110	0	
	2014	175	2	
	2015	224	1	
	2016	254	6	
	2017	234	10	
	2018	224	9	
	2019	232	3	

- 1) складіть варіаційний ряд;
- 2) побудуйте наявне уявлення (діаграма, гістограма), щодо отриманих результатів;
- 3) укажіть моду та медіану числового ряду;
- 4) знайдіть середню кількість перевищення ГДК у ці роки.

II варіант.

Щорічно міська санітарно-епідеміологічна станція проводить аналіз забруднення повітря в межах міста (у житловій, промисловій зонах та навколо автомагістралей). Пропоную вам оцінити зміну забрудненості повітря в зоні міжміської автомагістралі (вул. Олекси Тихого), для цього:

– знайдіть відсоток перевищення гранично допустимої концентрації (ГДК) речовин, що забруднюють повітря (кількість проб з перевищенням ГДК ділимо на кількість взятих проб і множимо на 100%) за такими даними:

	рік	всього	В тому числі з перевищенням ГДК	Відхилення у %
Проби щодо забруднення взяті у зоні автомагістралі (вул. Олекси Тихого)	2013	110	4	
	2014	182	4	
	2015	224	5	
	2016	210	7	
	2017	217	14	
	2018	208	8	
	2019	192	3	

- 1) складіть варіаційний ряд;
- 2) побудуйте наявне уявлення (діаграма, гістограма), щодо отриманих результатів;

- 3) укажіть моду та медіану числового ряду;
- 4) знайдіть середню кількість перевищення ГДК у ці роки.

6. Підведення підсумків уроку.

Інтерактивна технологія «Незакінчені речення»

- 1) На сьогоднішньому уроці я дізнався...
- 2) На сьогоднішньому уроці найважливішим відкриттям для мене було ...

7. Домашнє завдання: виконати суміжний варіант самостійної роботи. Зробити висновки щодо забруднення повітря в житловій зоні міста та біля автомагістралі

8. Оцінювання.

Савченко О. М.

СЦЕНАРІЙ ЛІТЕРАТУРНО-МУЗИЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ ДО 150-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Особливості проведення: захід у формі усного журналу.

Музичне оформлення: композиція «Стояла я і слухала весну (гурт «Alex & Elina»), мелодії Поліського регіону, зібрані Лесею Українкою для драми-феєрії «Лісова пісня» (аранжування Михайло Олійник), «Досадонька» (дует «ТЕЛЬНЮК: Сестри»), композиція «Лісова пісня» (гурт «Shy & KULSHENKA»).

Тривалість проведення: до 60 хвилин

Учасники: двоє ведучих, дівчина в ролі поетеси, одягнена відповідно епохи поетеси, читці.

Звучить мелодії Поліського регіону аранжування Михайло Олійник

Ведучий 1. Лесі Українці – 150! Так довго, звісно, не живуть. Лариса Косач, більше відома під псевдонімом Леся Українка, прожила всього 42! Але без перебільшення – пам'ять про неї живе досі.

Ведучий 2. Її портрет ми бачимо майже щодня на 200-гривневій купюрі. Майже у кожному місті та селі України є вулиця на її честь. Її встановлені численні пам'ятники, за її драмами ставлять пєси і знімають фільми. Врешті її творчість вивчають у школі. Проте підручники, зроблені ще за радянськими лекалами створюють спотворений і нецікавий образ Лесі.

Ведучий 2. Хвора, сумна і з грабельками – такою довгий час змальовували Лесею Українку для загалу. Але якою вона була насправді?

Ведучий 1. На щастя, Лариса Косач одна з небагатьох класиків, чий архів (зокрема, листування) вдалося зберегти, а з ним і цілу історію української літератури та життя культурної еліти зламу ХІХ і ХХ століть. Завдяки цим архівам ми можемо подивитися на неї по-новому, а разом і на цілу епоху: час тендітних дам, літературних вечорів, перших курортів,

трамваїв і краси епістолярного стилю...

Студентка в образі Лесі Українки

На шлях я вийшла ранньою весною

І тихий спів несмілий заспівала,

А хто стрічався на шляху зо мною,

Того я щирим серденьком вітала:

“Самій недовго збитися з путі,

Та трудно з неї збитись у гурті”.

Я йду шляхом, пісні свої співаю;

Та не шукайте в них пророчої науки, –

Ні, голосу я гучного не маю! ...

Чи тільки терни на шляху знайду,

Чи стріну, може, де і квіт барвистий?

Чи до мети я певної дійду,

Чи без пори скінчу свій шлях тернистий?

Бажаю так скінчити я свій шлях,

Як починала: зі співом на устах!

Ведучий 2. Леся Українка – це насамперед шляхетна дама. Саме її походження – це історія про шляхетність, національну пам’ять і династичність, яких так бракує українцям для свого самоусвідомлення як частини європейської цивілізації.

Ведучий 1. Іван Франко назвав Лесю Українку «єдиним мужчиною в українській літературі». Такий собі комплімент. Очевидно, він мав на увазі дещо інше: її мужність, принциповість та непоступливість у важливих питаннях, особливо національних, українських.

Ведучий 2. У цьому контексті справжня, а не підручникова Леся Українка, руйнує багаторічні спроби зобразити нас, українців, неповноцінними.

Ведучий 1. Батько і мати Лесі походять зі шляхти. Петро Косач – із заможного українсько-козацького шляхетства, яке мало власний герб і після ліквідації Гетьманщини отримало права російського дворянства. Олена Пчілка хоч і з дрібної шляхти, але в минулому це була козацька старшина, про що в сім’ї пам’ятали.

Ведучий 2. Ці люди не працювали фізично, мали достатньо грошей на книги, гарний одяг і подорожі. Отже, вони мали час задуматися не лише над матеріальним, тому були творцями й активними учасниками «Старої громади». Не дивно, що їхні діти стали засновниками гурту «Плеяда».

Ведучий 1. І якщо «Стара громада» – це про національне, етнографічне, то члени «Плеяди» збиралися вже, щоб читати, перекладати й обговорювати Гете, Мольєра та Шиллера. Водночас, вони не були відірвані від національного контексту, але вже не мали того романтичного замилювання минувшиною, дивлячись на неї з точки зору своєї доби.

Ведучий 2. «Плеяда», поміж іншим, уклала, як казала Леся

Українка, «програмку книжечок по історії», де вона «взяла Хмельниччину, Слав[инський] – київський княжий період від Володимира, Галицьке княжество». У листі Михайлу Кривинюку Леся Українка показує, що саме вона ставила собі за мету, беручись за цей освітній проєкт «для народу»:

Студентка в образі Лесі Українки

«Моя робота буде, звісно, компілятивною, а не учено-творчою, та все ж, може, моя компіляція послужить хоть якимсь «противоядием» тим брошуркам про Хмельниччину і «возсоединение», що служать досі єдиною історією України на «народных чтениях» і, може, таки труять не раз думку народню. Поряд з тим се буде проба показати органічний зв'язок нашої недавньої минушини і її ідеалів з теперішнім нашим становищем і всесвітніми демократичними ідеалами».

Ведучий 1. Тож Леся Українка була не закашляною нещасною жіночкою, якою її зображали в СРСР. Це була небідна, дуже освічена дама. Так, саме дама, у гарних сукнях, білих рукавичках, яка мала вишукане коло спілкування.

Ведучий 2. Ця київська тусовка збиралася у просторах будинках і квартирах (надто в кварталі між нинішніми вулицями Саксаганського та Жилянською – «Українському Парнасі»), обставлених гарними меблями. Вони грали на фортепіано, обговорювали мистецтво і, звісно, фліртували, вставляючи модні французькі та німецькі фразочки, якими рясніють і листи Лариси Косач. У таких умовах формувалася ідеологія нашої національної аристократії.

Ведучий 1. Леся Українка – міська євроінтеграторка. Попри відому ще дитячу любов до села Колодяжного, багато часу Леся Українка проводила в містах – і не лише українських. Часто буваючи в Європі, вона ходила в театр і оперу, відмінно зналася на тогочасних культурних тенденціях. Хоч вона трохи втомлювалася, як писала, «від отельово-ресторанного життя», – воно не було їй чуже. Її подорожі нагадали б багатьом сучасність. Читаємо в листах про одну таку в 1901 році. Ось Леся пише родині з Бродів, як переїхала тогочасний кордон:

Студентка в образі Лесі Українки

«... без інцидентів, тільки в вагонах палять в грубках шалено, так що все таки раз мусіла класти компреси... У Львові зупинилася в Hôtel Central – (нині це будинок на проспекті Свободи, 11) ...хоч мене знайомі закликали до себе, – мені було краще в отелі, бо незалежніше». «... у п'ятницю (13-го) сіла в Schellzug і за 6 годин була вже в Чернівцях». Schellzug – це тогочасний австрійський Інтерсіті.

Ведучий 2. Перші подорожі до Європи змінили Лесю Українку. У 1891 році в листі дядьку Михайлу Драгоманову, який тоді жив у Софії, вона пише:

Студентка в образі Лесі Українки

«Перше враження було таке, ніби я приїхала в якийсь інший світ –

кращий світ, вільніший. Мені тепер ще тяжче буде у своєму краї, ніж досі було. Мені сором, що ми такі невільні, що носимо кайдани і спимо під ними спокійно. Отже, я прокинулась, і тяжко мені, і жаль, і болить...»

«Біда, що більшість нашої української громади сидить на самій нужденній російській пресі, а через те не бачить як слід світа ні того, що в вікні, ні того, що поза вікном».

«Та вже тепер поміж нашою молоддю громадкою почалось таке «западничество», що багато хто береться до французької, німецької, англійської та італійської мови, аби могли читати чужу літературу».

Звучить композиція «Досадонька» (дуєт «ТЕЛЬНЮК: Сестри»)

Ведучий 1. Леся Українка – безапеляційна патріотка. Вона народилася в родині, коли вже 8 років діяв Валуєвський циркуляр – заборона російської окупаційної влади друкувати книжки українською мовою. Коли Лесі виповнилося 5 років, ця заборона посилилася Емським указом царя Олександра II. Українською заборонили навіть публічно виступати та викладати в школах.

Ведучий 2. Попри суцільне зросійщення навколо аристократична родина Косачів-Драгоманових принципово залишається україномовною. І все завдяки матері – письменниці Олені Пчілці, яка особисто займалася вихованням дітей, не довіряючи зросійщеній освіті. Тож усі діти Косачів вирости українцями. Леся з ранньої юності відчуває покликання – писати. І писати забороненою українською мовою.

Звучить поезія «Слово, чому ти не твердая криця»

Ведучий 1. Незважаючи на те, що всю родину Косачів в СРСР переслідували як буржуазних націоналістів, з Лесі Українки ліпили соціалістку й інтернаціоналістку. У своїх драматичних поемах «Оргії» та «Боярині» письменниця висловлює ставлення до Росії, її політики, громадського життя та культури, то особисте листування не залишає двозначності (знову – із дядьком Михайлом):

Студентка в образі Лесі Українки

«Як я побачила тут у Відні російські газети, то мені за них «вчуже стыдно» стало, а надто було жаль бідної російської публіки».

«Кажучи правду, я тільки до Вас пишу з охотою, в Росію писати для мене мука, я вже одвикла тримати свою думку в кайданах, а після новітніх подій инакше писати листів в Р[осію] не можна, як замовчуючи про добру половину того, шчо вартє писання. Сором і жаль за мою країну просто гризе мене (се не фраза, вірте), і я не думала, шчо в душі моїй є такий великий запас злості. Я не знаю, шчо буду робити, вернувшись в Р[осію], сама думка про се тюремне життя сушить моє серце».

Ведучий 2. Леся Українка – інтелектуалка. Знала 7 мов: крім української та російської, ще французьку, німецьку, англійську, польську та італійську. Вона читала європейську літературу в оригіналі, багато перекладала: А. Міцкевича, В. Шекспіра, Данте, Байрона, пісні

стародавнього Єгипту.

Читець *Коли сниться мені, що ти любиш мене,
Ти на сон мій не гнівайся, люба, –
Тільки в мріях я маю те щастя ясне,
Кожний ранок – оплакана згуба.
Любий сон! забори собі силу мою,
А мені дай безсилля розкішне,
Може, знов, як і в ту ніч, я буду в раю,
Ох, яке ж то життя буде пишне!...*

(Джордж Гордон Байрон переклад Лесі Українки)

Ведучий 1. Письменниця дивилася в майбутнє і бачила українську літературу сучасною та європейською. У 1899-му вона використовує слово «модернізм» у значенні художнього напрямку у своїй доповіді в Київському науковому товаристві.

Студентка в образі Лесі Українки

«Що ж до мене, то я тільки генієві можу простити кепсько збудований вірш, та й то не завжди. Українським же поетам слід би на який час заборонити писати національно-патріотичні вірші, то, може б, вони скоріше версифікації вивчилися, примушені до того лірикою та перекладами, а то тепер вони найбільше надіються на патріотизм своїх читців, а не на власну рифму та розмір».

Ведучий 2. Крім літературного і образотворчого таланту, у Лесі Українки був ще і музичний. Її вчителькою гри на фортепіано була Ольга О'Конор, дружина композитора Миколи Лисенка.

Ведучий 1. На думку сестри Ольги, Леся могла стати не тільки першокласною піаністкою, а й композитором, бо в музиці виливала всю свою душу.

Ведучий 2. *«Її музику було надзвичайно приємно слухати, далеко приємніше, ніж багатьох блискучих техніків-віртуозів. Грала так найчастіше вечорами, без світла, в темряві, коли не дуже хто слухав, свої імпровізації, – згадувала сестра письменниці Ольга, – власне, імпровізації, а не зафіксовані композиції, бо кожен раз це було щось інше. Це була наче не музика, а розмова».*

Студентка в образі Лесі Українки

«Мені часом здається, що з мене вийшов би далеко кращий музикант, ніж поет, та тільки біда, що натура утяла мені кепський жарт» «Мені робота, як і музика, служить часом замість горчишника (морального, звісно).

Ведучий 1. На жаль, через недугу, Лесі довелося відмовитись від улюбленої справи – гри на фортепіано. Але музика назавжди стала часткою її душі, її сутністю.

Звучить муз. композиція

«Стояла я і слухала весну оранжування гурту «Alex & Elina»

Ведучий 2. Леся Українка – феміністка. Якщо постать Олени Пчілки пов'язують з емансипацією, то Леся – це вже чистий фемінізм. Її драматична поема «Камінний господар» – перший твір у нашій літературі, де зображено чоловіка-спокусника.

Ведучий 1. Однак, створений поетесою образ відрізняється від, приміром, пушкінського варіанту Дон Жуана, бо сам частково стає жертвою розумної Донни Анни, котра читає Ніцше.

Ведучий 2. У житті, як і в літературі, Лариса Косач теж була принциповою феміністкою, дуже довго відмовлялася вінчатися і зробила це, як згадувала, лише заради людей чоловіка Климентія Квітки, аби його геть не зацькували.

Ведучий 1. Стосунки Лесі Українки і Климента Квітки видавалися викликом багатьом сучасникам. По-перше, він був помітно молодший за неї. По-друге, вони кілька років, усупереч тодішнім традиціям навіть передової української інтелігенції, жили в громадянському, не освяченому церквою шлюбі. І це викликало спротив навіть у батьків Лесі.

З листа Лесі Українки до батька:

Студентка в образі Лесі Українки

«Мені дуже дивно, що ти пишеш мені, «не удерживай Квитку, пусть едет в Швейцарію». Коли се я кого удерживаю? І чого б я мала удерживать в данім разі? Се зовсім залежить від його волі і потреби, куди їхати, а куди ні, і я нічого йому радити не буду. Не бачу теж причин, чого б я мала забороняти йому бути там, де я...»

Ведучий 2. Мати Олена Пчілка вважала, що Климент Квіткає безчесною людиною, що одружується з грошима Косачів-Драгоманових. Леся у відповідь відмовляється від матеріальної допомоги батьків.

Студентка в образі Лесі Українки

«У мамі пробилося якесь несправедливо напасливе ставлення до Кльоні. Виникав неприємно-холодний вираз в його присутності, одвертання очей, відповіді крізь зуби, закривання себе газетою або книжкою і т. п. “симптоми”... Се, я вже бачу, починається “ревність материнська”, але все одно, може, тій ревності буде дальше ще більше поживи, а свого відношення до Кльоні я не зміню, хіба що в напрямі ще більшої прихильності, у всякім разі, не мамині холодні міни можуть нас посварити... Кльоня ж нічим не завинив проти мамі, навпаки, спочатку він навіть дуже її ідеалізував».

Ведучий 1. Зрештою, на вимогу батьків, молодята беруть шлюб. Тихо і без пафосу. Тільки свідки, наречені і священник у маленькій церкві в Києві.

Ведучий 2. Свого Кльоню (Климентія Квітку) Леся Українка супроводжувала у його подорожах до останнього. У серпні 1913 померла у грузинському місті Сурамі.

Ведучий 1. Не зрадила Лариса Петрівна Косач своїм принципам і в

смерті. Її похорон в Києві на Байковому цвинтарі став свого роду феміністським маршем. Труну з тілом Лесі Українки несли лише жінки.

Звучить композиція «Лісова пісня» гурт «Shy & KULSHENKA»

Читець:

О, не журися за тіло!

*Ясним, вогнем засвітилось воно,
чистим, палючим, як добре вино,
вільними іскрами вгору злетіло.*

*Легкий, пухкий попілець
ляже, вернувшись, в рідну землю,
вкупі з водою зростить там вербицю,
Стане початком тоді мій кінець.*

*Будуть приходити люди,
вбогі й багаті, веселі й сумні,
радощі й тугу нестимуть мені,
їм промовляти душа моя буде.*

*Я обізвуся до них
шелестом тихим вербової гілки,
голосом ніжним тонкої сопілки,
смутними росами з вітів моїх.*

*Я їм тоді проспівую
все, що колись ти для мене співав,
ще як напровесні тут вигравав,
мрії збираючи в гаю..*

Грай же, коханий, благаю!

Ведучий 2. Отож, Лесі Українці –150! Так довго, звісно, не живуть.
Але вона, попри свої земні 42–змогла!

Студентка в образі Лесі Українки

*Я не журюся, чи рано, чи пізно загину,
Я не журюся, що світ сей хороший покину,
Я не журюся – нехай там життя моє гасне.
Зоре моя! в тебе світло повік буде ясне.*

*Інші будуть співці по мені,
Інші будуть лунати пісні,
Вільні, гучні, одважні та горді
Поєднуються в яснім акорді
І полинуть у ті небеса,
Де сіяє одвічна краса,
Там на їх обізветься луною
Пісня та, що не згине зо мною*

ЛІТЕРАТУРА

1. Агеєва В. П. Поетеса зламу століть: творчість Лесі Українки в постмодерній інтерпретації. 2-е вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 264 с.

2. Енциклопедія життя і творчості Лесі Українки. Режим доступу: <https://www.l-ukrainka.name>

3. Цікаві факти з життя Лесі Українки. Режим доступу: <https://findbook.com.ua/culturenews/cikavi-fakty-z-zhyttya-lesi-ukrayinky>

Ситнік Н. В.

«У ГОСТЯХ У ЛІСОВИЧКА» (інтегроване заняття в різновіковій групі)

Мета: сприяти розвитку в дітей пізнавально-мовленнєвої активності; формувати мовленнєві вміння; учити самостійно одержувати та аналізувати інформацію, зіставляти предмети та явища, робити висновки та пояснювати закономірності.

Завдання:

- поглибити і розширити знання дітей про життя мешканців лісу; продовжувати узагальнювати поняття про необхідний ланцюг лісу;
- викликати бажання піклуватися про тварин, у разі потреби допомагати їм;
- закріплювати знання про геометричні фігури (коло, квадрат, трикутник), основні кольори, просторові відношення: багато, один;
- розвивати фонематичний слух, продовжувати вчити виділяти звуки в словах (*ж, ш*);
- засобами музики, поезій спонукати дітей до відтворення вражень від природи в руках, поетичній і музичній діяльності;
- продовжувати знайомство з різноманітними шумовими звуками;
- закріплювати вміння розкочувати з пластиліну стовпчик, кулю, розплющувати її, об'єднувати в єдине деталі;
- тренувати мислення дітей, розвивати пам'ять, увагу, використовуючи проблемні ситуації;
- розвивати вміння відчувати становище та положення свого тіла засобами пантоміміки;
- виховувати зацікавленість до оточуючого світу, доброзичливе ставлення одне до одного, турботливе до природи.

Матеріали: малюнок лісу, паперова веселка, хмаринки для розвитку мовного дихання, плоскі геометричні фігури, кубики льоду дерев'яні брусочки, целофан, дзвіночки, малюнок яблушки з яблуками.

Хід заняття

– Доброго ранку! Які ви сьогодні всі гарненькі, чепурненькі. Давайте подивимось з вами один до одного, подивимося хто до нас сьогодні завітав у гості, та усміхнемося один одному.

Привітання дітей:

Я усміхають сонечку – здрастуй, золоте!

Я усміхаюсь квіточці – хай собі росте!
Я усміхаюсь дощику – лийся, мов з відра!
Гостям усміхаюся – зичу всім добра!

Вихователь: Який сьогодні гарний день, сяє сонечко, посилаючи нам свої промінці. Це ж так чудово, коли день починається з гарного настрою. Ой, діти ви чуєте? Здається мені, що до нас іще хтось завітав.

Лісовичок: Добрий день, малята! Мені дуже цікаво з вами познайомитися. *(Діти називають своє ім'я)*

Лісовичок: А моє ім'я... Ви самі повинні здогадатись. Але спершу здогадайтесь, що це в мене? Зараз я вам покажу. *(Розгортає аркуш. Знизу картина лісу зі звірятами, зверху аркуш паперу з прорізними дірочками.)*

– Ой лишенько! Що це з моєю картиною? Я ж тепер не зможу тут нічого і ніколи знайти. *(Діти називають тварин, знімають аркуш зверху.)*

– Дякую, ви мені повернули мій дім. Адже саме тут я хазяйную. Ви, мабуть здогадалися, що звуть мене... Лісовик.

Вихователь: А як ласкаво сказати? *(Лісовичок)*

Лісовичок: Авжеж. А не бажаєте ви потрапити зі мною в незвичайний ліс?

Вихователь: А як дістатися до лісу? *(Відповіді дітей).* Наша подорож почнеться з незвичайної доріжки.

Гра «Геометрична доріжка»

- З чого складена доріжка?
- Які геометричні фігури ви бачите?
- Якого кольору?
- Діти, будуть уважними. Щоб потрапити до лісу треба наступати тільки на зелені квадрати.

Вихователь: Діти, а зараз давайте трохи відпочинимо на галявині та послухаємо казку.

... Жили-були Лисичка та Зайчик. У Лисички була хатинка крижана, а в Зайчика – луб'яна. Прийшла весна. У Лисички хатка розтанула. Діти, а як ви гадаєте, чому хатка в Лисички розтанула? *(Дослід з кубиками льоду та дерев'яними брусочками.)* Лисичка попросилася до Зайчика жити, та й вигнала його з хатки. Діти, а ви могли б зробити добру справу, допомогти Зайчику? Як ви гадаєте, який колір мають добрі вчинки? *(Відповіді дітей).*

Вихователь: Ось, бачите від ваших відповідей веселка з'явилася, та засвітилася яскравіше, захотіла наблизитися до вас. А яблунька пригощає вас своїми яблучками. Підійдіть до неї ближче. Які яскраві яблучка.

Гра «Яблунька з сюрпризом»

- Скільки їх?
- Скільки нас?
- Чи вистачить на всіх?

- А яблучка із сюрпризом. Хто здогадався, що за сюрприз?
- Подивіться, кого зображено на зворотній стороні вашого яблучка?

Дидактична гра «Відгадай»

Вихователь: Я буду називати слова, а ви здогадайтесь про кого я говорю, Лісовичок вам допоможе.

1. Сірий, маленький, пухнастий, швидкий, з довгими вушками (Зайчик).

2. Руда, швидка, хитра (Лисичка).

3. Великий, неповороткий, полюбляє мед (Ведмідь).

– А тепер навпаки, я називаю тваринку, а ви визначаєте, яка вона (Вовк, білочка).

Вихователь: А ще ці тваринки можуть бути героями різних казок. У всіх у них різний характер. Подумайте, якого кольору характер у вашого героя, і покладіть на ту смужку веселки, колір якої більше всього відповідає характеру цього героя.

Вправа «Пантоміма»

Вихователь: Діти, а тварини вміють розмовляти? А ви вмієте розмовляти без слів?

– Як вам пальчик каже: «Іди сюди!»

– Як долонька маше «До побачення»

– Як ваша спинка каже: «Я – старенький дідусь»

– Як ваші плечика кажуть «Я дуже гордий»

– Покажіть, як ходить дуже втомлена людина; спортсмен.

Вихователь: Діти, а зараз давайте послухаємо цікаву тишу.

Лісовичок: Ой, як гарно, тихо. Але тільки дуне вітерець – дерева оживуть, загомонять, заплещуть в дерев'яні долоні. Спробуйте і ви. (Стукають дерев'яними кубиками). Уже почалася весна. Торкнулося сонечко теплим промінчиком луків і зашепотять трави (Брязкальця, целофан). кине сонечко погляд на річку – забринить вона тоненьким металевим звуком. (Дзвоники). Прошарудить вітер-пустунець. (Шарудіння папером, дмухання у пляшечку). Та раптом, що ж трапилось? (Звучить гроза). Сонечко сховалось, а на небі з'явилися хмаринки і наш настрій раптово змінився. Добре так?

Вихователь: Тоді давайте розгонимо наші хмаринки.

Вправа на розвиток мовного дихання. (Дмухають на хмаринки. То повільно, то сильніше, ще сильніше)

Вихователь: Діти, а кого ви побачили на хмаринках? Так, комах. Але що це за диво сіло мені на долоню? Воно чорняве, ворухливе, блискуче, жваве, з вусиками та крильцями. (Відповіді дітей.)

– Так, це жук. Послухаємо, що з ним трапилось та виконаємо вправу.

Пальчикова гімнастика «Жук»

Долоні розкрити, потім стиснути кулачки, піднести до вуха, знову розкрити долоні й помахати.

На моїй долоні сів яскравий жук.

Я його спіймала, чую: жу-жу-жу!

Жу-жу-жу. Жу-жу-жу. Жу-жу-жу!

Пожаліла я жука, – відпустила кроху.

Помахала вслід йому, хай летить потроху.

Артикуляційні вправи

– Назвіть перший звук у слові «Жук». А тепер уважно подивіться на схеми та звуками покажемо як летів жук. (*ж-ж-ж*)

– Діти, наш жук сховався в травичку. А як шелестить трава? (*ш-ш-ш*). придумайте слово із звуком (ж) та звуком (ш).

Лісовичок: Діти, я помітив, що ці звуки важко розрізнити в словах.

Вихователь: Скажу вам, що ці звуки шиплячі та тверді завжди. Але розпізнати їх можна. «Ж» вимовляється дзвінко, ніби летить зверху, а «Ш» – глухо, ніби повзе.

Діти, а тепер прислухайтесь, що ви ще чуєте?

А я почула, як тихесенько хтось плаче. Та це ж білочка. А чому плаче білочка? (Відповіді дітей). Правильно, закінчилася зима і в нашої білочки скінчилися зимові запаси. А що люблять білочки?

Ліплення. (*Діти ліплять гриби для білочки, пригощають її*)

Вихователь: Час нам повертатися з казкової подорожі.

Лісовичок: Дякую, що прийшли до мене. Такі розумні, добрі і дружні діти.

Вихователь: Скажемо і ми Лісовичку: «Дякуємо! До побачення!» Та пригостимо наших гостей.

Тимошенко Є. В.

«НОВОРІЧНЕ ДИВО» (сценарій на Новий Рік)

Снігуронька: Кожен рік одне і те ж... Апельсини – мандарини, ялинки, гірлянди, у лісі народилася ялиночка... нічого нового. Ось адже всі вже напам'ять знають ці хороводи... ялинка, засвітіся, а самі вилку в розетку... нема чому дивуватися...

Дід Мороз (молодий, можливо, теж старшокласник або студент) уже деякий час стоїть і слухає її ниття. Нарешті Снігуронька його помічає.

Снігуронька: а ти хто такий? А, бачу черговий вбраний. Новенький, чи що?

Дід Мороз: А хоч би й вбраний, а хоч би і новенький, зате не розводжу тут

сирість і смуток...

Снігуронька: А хто розводить? Знаєш, якщо ти весь такий позитивний, давай – розрулюй всю цю суцільну нудьгу (садить його на своє місце). Ось тобі ялинка, ось тобі мікрофон, ось тобі подарунки тут якісь, а ось тобі і контингент... Давай... Чого притихли?

Дід Мороз: Так постривай, не шуми, заважаєш зосередитися... До вирішення питання про цікавий відпочинок треба підходити концептуально, включити, так би мовити, креативне мислення...

Снігуронька: Ось ти зараз сказав? Знущаєшся, так? Ось воно мені треба? Ходять тут всякі, словами, розумієш, кидаються образливими... Взагалі їх не розумію...

З'являється Директор. Вона в новорічному костюмі.

Директор: Так, що за шум, а бійки немає?

Снігуронька: Багато честі битися зі всякими. Ось він – крутий, хай тут працює, хай ось молодь парить, а я вже, слава богу, вийшла з того віку.

Директор: Спокійно, зараз розберемося. Чому ялинка не працює? У сенсі, не сяє яскравими вогнями? Нумо, дітки, дружно за руки взялися скажімо ялинці: засвітись!

Снігуронька: Євгене Володимировичу, ну які вони дітки, подивіться на них.

Директор (звертається до залу): Що, вже і запалювати ялинку не будемо, і хоровод водити теж?

Снігуронька: Та включити в розетку – і всього ділов!

Підходить до Діда Мороза, дивиться знизу вгору.

Директор: Ого, якого нам нині Діда Мороза прислали, молодий от тільки занадто... Давайте попросимо Діда Мороза увімкнути нам ялинку! (Кричить, закликаючи зал) Дід Мороз, Дід Мороз...

Дід Мороз (знизує плечима): Гаразд, візьму, мені неважко. (Йде і включає ялинку).

Директор: А тепер хоровод «У лісі народилася ялинка»! Беремося за ручки, беремося.

Відповідно, ніхто не поспішає в цей самий хоровод.

Директор (до Діда Мороза, пошепки): Ви, молодий чоловік, допомогли б, чи що... (Переводить стрілки на нього) А чого ви, власне, домагаєтеся, захід нам зіпсувати?

Дід Мороз: Так як його зіпсуєш, якщо воно, схоже, вже з самого початку зіпсоване...

Дід Мороз: Ну, ти ж сама казала, що нудьга, що нічого нового...

Директор: Так-так, цікаво. Хто це казав?

Снігуронька: Мало що я говорила, і взагалі – іди-но ти звідси, хто тебе взагалі сюди кликав?

Дід Мороз: Як хто? Мене зараз всі звать, я ж Дід Мороз!

Снігуронька від обурення не знаходить, що відповісти.

Директор: годі сперечатися. У мене є конструктивна пропозиція...

(У директора задзвонив тел..)

Директор: Алло, так слухаю! Та Ви що ? Як? Коли? Де це сталося? Добре.
Все. Зараз біжу!

(Директор тікає)

Снігуронька : Цікаво, що трапилося?

Дід Мороз: Та мабуть чергову нараду. Ти що його не знаєш?

Дитина : **(Підбігає до Снігуроньки щось говорить на вухо)**

Снігуронька: Ти що так же не можна робити. Тобі ж від директора влетить. Хоча? Можемо подивитися, чим він зараз займається.

(Включаємо відео)

Директор заводить гостей, Снігуронька біжить до зірок і просить зробити Селфі.

Дід Мороз : Снігуронька що ти робиш? Ти що зовсім з розуму вижила?

Снігуронька: Ой да ладно, як ніби тобі не хочеться?

Дід Мороз: Повір, і не хочеться?

Директор: Ви довго будете сперечатися. У нас гості вже занудьгували, ви хоч би запропонували їм присісти.

Снігуронька : Ой, чи й не зірки? Вони хоч співати вміють?

Єгор Крід : Снігуронька ти за словами стеж!

Нюша: Звичайно вміємо. І можемо вам віддячити за те, що ви нам не дали замерзнути на вулиці

Директор: О, а ця ідея мені вже подобається.

Дід Мороз: Ну і зустрічаємо на нашій святковій сцені Нюшу з піснею «Це новий рік»

Виступ Нюши.

Снігуронька: Дідусю, а Новий Рік – це казка?

Дід Мороз: Так, а що сталося?

Снігуронька: Ну мені от цікаво, чи буває в житті таке гарне кохання, як у фільмах? Що б на руках носили і казали що ти Сама Сама»?

Дід Мороз: Звичайно так, і спеціально для тебе наш наступний гість Єгор Крід виконує пісню «Сама Сама»

Виступ Єгора Кріда «Сама Сама».

Снігуронька: Ну як тобі мої туфельки? Красиві?

Дід Мороз: Знаєш, так собі. Бачили і краще.

Снігуронька: І в кого це ти бачив?

Дід Мороз: А ти сама подумай. У кого я міг їх бачити. А ти пам'ятаєш, ми колись були на концерті «Суботній вечір» і там була дуже цікава, красива, розумна...

Снігуронька: І на лабутени?

Дід Мороз: Ось бачиш яка ти виявляється розумна. Ну давай, здивуй мене повністю, згадай, як її звать.

Снігуронька: Ну що ти прям взагалі мене дурною робиш. Звичайно ж, це Аліса Вокс група Ленінград. І я тобі скажу більше, вона сьогодні тут. Зустрічаємо Ленінград з піснею «Експонат»

Виступає Ленінград «Експонат»

Снігуронька: Ну гаразд, згодна, у неї туфлі кращі.

Дід Мороз: Та які це туфлі – це ж Лабутени. Ти що?

Снігуронька: Все гаразд, вистачить про ці Лабутени. Набридло вже. Я тобі краще історію розповім. Уяви, дзвонить мені сьогодні Ксюха і каже «вчора познайомилася з одним поліцейським він мені стільки цікавих історій розповів про свою роботу, про погоні. Взагалі, здурити можна». Стоп! А до чого я це взагалі?

Дід Мороз: Поліцейський, робота, погоні.

Снігуронька: Ах так. Зустрічаємо група Мозги з піснею «Поліцаї»

Виступають Мозги «Поліцаї»

(Дід Мороз виходить один)

Дід Мороз: Боже, де ця навіжена дівчина? Куди поділась? Тільки ось тут була – вже втекла. Ну як з нею можна впоратися. (З'являється директор)

Директор: Що сталося? Що ти голосиш? Прямо, як старий дід.

Дід Мороз: Та внучка моя Снігуронька десь поділась. Не можу її знайти.

Директор: А ти скрізь добре подивився? На вулиці?

Дід Мороз: Так. І в класі і де я тільки не був.

Директор: Дивно на неї це не схоже. А в їдальні дивився?

Дід Мороз: Точно а ось про їдальню я і забув зовсім. Вона ж вічно там сидить, тістечка наминає. Спасибі за підказку. Піду її ще там подивлюся. А ви поки послухайте групу Тік з піснею «Сірожине пірожине»

Виступає Тік «Сірожине пірожине»

Дід Мороз: Знайшлася пропажа. І правда, у їдальні сиділа. Заходжу, а вона тістечко лопає.

Снігуронька: Та ладно тобі з'їла всього одне тістечко. Зробив прямо з цього проблему. Це я там сиджу, нікого не чіпаю, їм, а ти заходиш і давай на мене так дивитися, ніби я останнє у світі з'їла тістечко. Там ще є – не переживай.

(Директор сидить у залі, Дід мороз до нього звертається.)

Дід Мороз: Ось, а ви казали, я бурчу, як старий дід. То ви напевно її не чули. Тепер зрозуміло, хто з нас старий.

Снігуронька: Не стара я! **(Скривджено складає руки і відвертається)**

Дід Мороз (Підходить обіймає Снігуроньку) Ну гаразд, не ображайся. Хто твоя улюблена співачка?

Снігуронька: Треба подумати... Це складне питання. Їх зараз стільки. Хоча є одна Iowa. Чув про таку?

Дід Мороз: Звичайно чув. Я ж не зовсім старий. Ну тоді сюрприз для тебе.

Що б не ображалася на дідуся. Зустрічайте на нашій сцені співачка Iowa з піснею «Мама».

Виступає Iowa з піснею «Мама»

Снігуронька: Дідусю, а розкажи, як ви з бабусею познайомилися?

Дід Мороз: Ой, це довга історія. Я не думаю, що тобі не цікаво буде.

Снігуронька: Нічого, час у нас є. Розповідай.

Дід Мороз: Ну слухай. Діло було так. Якось раз пішов я з другом на дискотеку.

Снігуронька: Куди, куди? Дискотеку? А що в минулому столітті теж були дискотеки?

Дід Мороз: Звичайно. Ти слухай далі?

Снігуронька: Так. Вибач, продовжуй.

Дід Мороз: Якось раз пішов я з другом на дискотеку. І через 4 пісні. Зайшла вона...

Снігуронька: Хто, хто? Ну не тягни, говори.

Дід мороз: Бабуся твоя. Вона була неземної краси. Я відразу в неї закохався. Ну не тут-то було.

Снігуронька: Що було? Ну чого мовчиш?

Дід Мороз: Ти довго мене перебивати будеш? Я дивлюся, тобі не цікаво?

Снігуронька: Ну ти довго і нудно розповідаєш. Ось на це б подивитися.

Дід Мороз: Ну так сьогодні Новий рік і чарівний день. Усе зараз можливо. Дивись. У нас на сцені Оля Полякова з піснею «Шльопки».

Виступає Оля Полякова «Шльопки»

Снігуронька: Нічого собі. Цікава історія.

Дід Мороз: А ти не хотіла слухати мене.

Снігуронька: А от у мене була історія. Ти собі навіть уявити не можеш. Уяви, дивлюся я телевизор, а там показують фільм: як один далекобійник закохався в світську левицю. Ти хоч знаєш, хто така світська левиця?

Дід Мороз: Ну це дівчина, яка ходить на всі вечірки.

Снігуронька: Ну майже правильно. Вона вся така із соляріїв ходить по клубах. А він фури ганяє.

Дід Мороз: По-моєму це не фільм. А кліп до пісні.

Снігуронька: Ой ти прямо такий розумний? Не вірю.

Дід Мороз: Ну тоді, зустрічаємо групу «Гвозди» з піснею «Їду за солярою»

Виступає група «Гвозди» «Їду за солярою»

Дід Мороз: Ну що, переконалася?

Снігуронька: Ти як завжди правий! Скажи, Дідусю, а ти знаєш групи Час і Скло?

Дід Мороз: Кого знаю? Час і Скло? Це як?

Снігуронька: Ну це музична група. Дуже відома. Пісні у них «ім'я 505», «Так випала карта»

Дід Мороз: О Божечки, Снігуронько, ну ти як щось скажеш, хоч стій хоч

падай. Яке ім'я 505? Ти ще скажи «Наверно, потому что».

Снігуронька: І скажу. І така пісня в них є. Що не віриш?

Дід Мороз: Так не буває

Снігуронька: Ну тоді зустрічайте гурт Час і Скло з піснею «Напевно тому що»

Виступає гурт Час і Скло з піснею «Напевно тому що»

Дід Мороз: Ох і пісні. Ну мені сподобалося. Чим ти мене здивуєш на останок?

Снігуронька: А давай ти сам вгадаєш, про кого йде мова ця дебела жінка з різким голосом і грубими манерами, що стала широко відомим персонажем після виходу на телеканалі РТР українського ток-шоу «СВ-шоу», де Вона виступала в ролі провідниці спального вагона.

Дід Мороз: Зараз, зараз згадаю, так провідниця, різкий голос, грубими манерами. Хто б це міг бути? Ти впевнена, що це жінка?

Снігуронька: Ну як тобі сказати, бути жінкою – це такий образ, а насправді – це чоловік.

Дід Мороз: Здається, я зрозумів, про кого ти. Це не Андрій Данилко?

Снігуронька: Це взагалі хто?

Дід Мороз: сценічний образ і псевдонім Андрія Данилка, придуманий ним у далекому 1989 році – Це Верка Сердючка.

Снігуронька: Ти правий – це Верка Сердючка. Зустрічайте спекотну жінку, мрію поета... Верку Сердючку з піснею «Ялинки»

Виступає Верка Сердючка з піснею «Ялинки»

Дід Мороз: Снігуронько, а тобі не здається, що наші гості нас занадто побалували, а ми їм навіть нічого не показали.

Снігуронька: Ти правий, адже у нас діти теж дуже талановиті. Тому зараз наша черга привітати вас (Виступають діти школи зі своїми номерами)

Дід Мороз: Ну а на останок хотілося б вам побажати в Новому році розуміти вчителів, постійно вчитися на одні 10, 11, 12, ну і просто завжди гарного настрою.

Виступають усі учасники з піснею «Новий рік».

Черкашина О. І.

КЕЙС-МЕТОД – ЯСКРАВІЙ ПРИКЛАД ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сьогодні навчальні заклади відповідають за формування здорової особистості та розвиток життєвих компетенцій учнів на основі впровадження інноваційних педагогічних технологій. Кейс-метод є яскравим прикладом інтерактивних технологій.

У перекладі з англійської кейс – випадок, кейс-стаді – повчальний

випадок. З методичної точки зору кейс – це спеціально підготовлений навчальний матеріал, що містить структурований опис ситуації, запозиченої з реальної практики. Кейси занурюють учня в проблему, змушують шукати рішення конкретного завдання.

Суть методу досить проста: для організації навчання використовується опис конкретних ситуацій. Учня пропонують осмислити реальну життєву ситуацію, опис якої одночасно відбиває не тільки будь-які практичні проблеми, а й актуалізує певний комплекс знань, які необхідно засвоїти при вивченні даної проблеми. При цьому сама проблема не має однозначних рішень.

Мета використання кейс-технології залежить від типу конкретної ситуації, а саме: виділяють кейс-потреби, кейс-вибір, кризовий кейс, конфліктний кейс, кейс-боротьба, інноваційний кейс.

Застосування вчителем кейс-методу, з одного боку, стимулює індивідуальну активність учнів, формує інтерес і позитивну мотивацію до навчання, зменшує «пасивних» і невпевнених у собі учнів, забезпечує високу ефективність навчання і розвитку майбутніх фахівців, формує певні особистісні якості і компетенції, сприяє їхньому дорослішанню, відчуті самостійність в освоєнні теоретичних положень і оволодінні практичними навичками, сприяє розвитку винахідливості, умінню вирішувати проблеми, розвиває здібності проводити аналіз і діагностику проблем.

А з другого, дає можливість самому вчителю: самовдосконалюватись, по-іншому мислити й діяти та оновлювати власний творчий потенціал.

Кейс-метод ґрунтується на принципах, які фактично змушують переглянути ролі вчителя і учня.

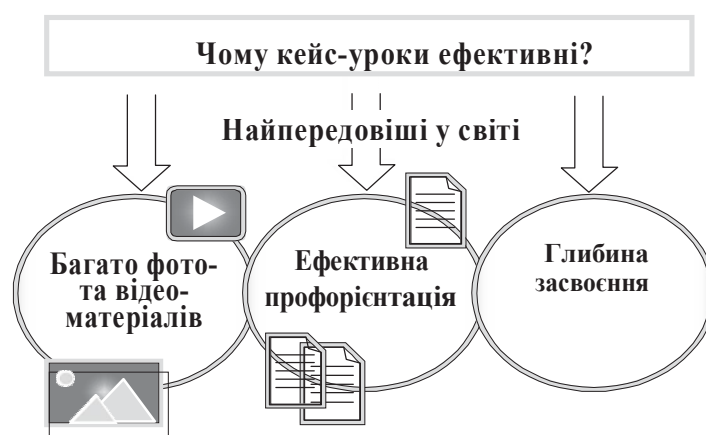
Зобов'язання вчителя при застосуванні кейс-методу полягає в тому, щоб створити в освітньому середовищі класу такі умови, які б дозволили розвинути в учнів уміння критично мислити, аналізувати, спонукати їх до того, щоб у процесі дискусії поділитися власними думками, ідеями, знаннями та досвідом.

Зобов'язання учня полягає в тому, щоб збагачуючи своєю творчою енергією навчальний процес, прийняти на себе частку відповідальності за його результативність. При цьому учні повинні усвідомлювати, що вчитель знаходиться в класі для того, щоб допомогти їм, і вони мають скористатися цим у повній мірі, проте основна відповідальність за те, чому вони навчилися, лежить на них.

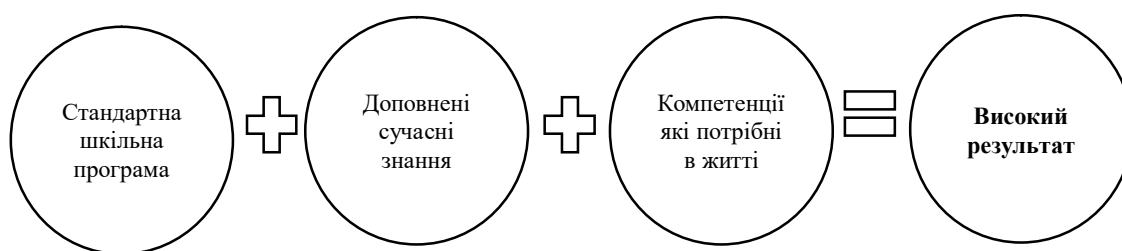
Завданням кейс-методу є не просто передача знань, а навчання учнів здатності справлятися з такими унікальними та нестандартними ситуаціями, які вимагають знань з багатьох наук, які, як правило, виникають у реальному житті. Даючи учням завдання у формі кейсів, учитель відкриває їм значно більшу можливість поділитися своїми знаннями, досвідом і уявленнями, тобто навчитися не тільки у викладача, а

й один у одного. Такий метод піднімає впевненість учнів у собі, у своїх здібностях. Школярі активно вчаться слухати один одного і точніше висловлювати свої думки.

Інтегровані кейс-уроки (ІКУ) – це повна протилежність до звичайних нудних шкільних уроків. Замість вивчення та запам'ятовування інформації з окремих предметів, в ІКУ береться якесь явище чи предмет, і вони розглядаються з різних «боків» (наук, компетенцій та практик), взаємопов'язано та синтетично. Це унікальний навчальний матеріал, структурований в особливому форматі. Він складається з 4–10 розгорток, які системно відображають розділи шкільної програми, а також суміжну інформацію за її межами. Кейси призначені для розширення знань та розвитку компетенцій, об'єднують у собі різні навчальні предмети та галузі знань.

Поєднання теоретичного і практичного в «одному флаконі» дає відмінні результати.

Структура уроку з використанням технології «кейс»

1. Підготовчий етап. Педагог готує ситуацію, додаткові інформаційні матеріали, визначає місце заняття в системі предмету, завдання заняття.

2. Ознайомлювальний етап.

- Залучення учасників до живого обговорення реальної ситуації. Введення в ситуацію. Опис ситуації.
- Виконання індивідуального завдання. Пошук необхідного інформаційного матеріалу.

3. Основний (аналітичний) етап. Технологія роботи з кейсом

- Усвідомлення і формулювання проблеми на основі інтерпретації ситуації.
- Виявлення причин виникнення даної проблеми.
- Вироблення різних способів дії (варіантів вирішення проблеми) у даній ситуації – альтернатив.
- Вибір кращого рішення (альтернативи) з опорою на аналіз позитивних і негативних наслідків кожного, а також на аналіз необхідних ресурсів для їх здійснення.
- Складання програми діяльності з орієнтацією на первинні цілі і реальності їх реалізації (з визначенням конкретних кроків і наповненням їх вмісту).

Навички, які розвиває технологія «кейс», а саме вирішення кейсів:

- **аналітичні навички** (уміння відрізняти дані від інформації, класифікувати, виділяти суттєву та несуттєву інформацію, аналізувати, представляти та добувати їх; мислити чітко й логічно);
- **практичні навички** (формування на практиці навичок використання теорії, методів та принципів);
- **творчі навички** (генерація альтернативних рішень);
- **комунікативні навички** (уміння вести дискусію, переконувати, використовувати наочний матеріал та інші медіа-засоби, кооперуватися в групі, захищати власну точку зору, переконувати опонентів, складати короткий та переконливий звіт);
- **соціальні навички** (оцінка поведінки людей, уміння слухати, підтримувати в дискусії чи аргументувати протилежні думки, контролювати себе тощо).

Результативність впровадження досвіду: Кейс-метод формує особистісні якості: працьовитість, креативність, здатності до конкурентоспроможності, готовність взяти на себе відповідальності за результати власного аналізу ситуації і за роботу всієї групи, упевненість у собі, комунікативну культуру, формує соціально активну і життєво компетентну особистість, здатну до саморозвитку, самовдосконалення і самореалізації.

Чуприна А. С.

**ЗВ'ЯЗОК ОРГАНІЗМУ ЛЮДИНИ ІЗ ЗОВНІШНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ.
СЕНСОРНІ СИСТЕМИ (уроки узагальнення з тем)**

У Національній доктрині розвитку освіти визначено, що поєднання освіти і науки є умовою модернізації системи освіти, головним чинником її дальшого розвитку, а пріоритетним напрямом – формування у дітей та

молоді сучасного світогляду, розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти й самореалізації особистості, залучення до наукової діяльності обдарованої учнівської молоді.

Педагоги повинні сприяти створенню умов для зростання активної творчої особистості, одержанню загальних знань про науку як суспільну форму уявлень й наукове дослідження як складову частину сучасної діяльності. Їхнє завдання – навчити усвідомлювати практичне застосування отриманих знань, умінь, розвивати в учнів здатність генерувати нові ідеї, формувати у них бажання захищати сформульовані положення дослідження, сприяти розвитку здібностей і творчої активності школярів.

Тема: Вища нервова діяльність (8 год)

Ціль уроків освітня: закріпити, систематизувати та узагальнити вивчений раніше матеріал з теми «сенсорні системи»; провести письмовий залік. Ознайомити учнів з особливостями ВНД людини, розглянути механізми та принципи роботи процесів ВНД.

Базові поняття й терміни: поведінка, фактори, потреби, переконання, світогляд, мотиви, соціальна поведінка.

Розвивальна: розвивати вміння використовувати раніше одержану інформацію, аналізувати, порівнювати та робити висновки, зв'язуючи події причини та наслідки.

Виховна: виховувати бережливе ставлення до свого й чужого життя та розуміння відповідальності за свої дії, розуміння значення нормальних процесів ВНД для збереження здоров'я людини.

Наскрізні лінії: здоров'я і безпека – забезпечити усвідомлення учнями значення самовихованості у формуванні особистості.

Компетенції: спілкування держаною мовою.

Обладнання: ПК, мультимедіапроектор, відеопрезентації, таблиці, картки з різними видами поведінки.

I. Організаційний момент.

Виявлення стану здоров'я, оголошення теми. Структура занять.

II. Актуалізація опорних знань.

1. Що таке аналізатор? Його будова?

2. Особливості будови:

– Слухового аналізатору

– Зорового

– Болю

– Смаку

3. Рефлекс. Види рефлексів – умовні, безумовні.

4. Поведінка. Що таке поведінка?

III. Мотивація навчальної діяльності.

1. Македонський різний тип поведінки воїна перед битвою. Чи однаково будуть вести себе люди різної конструкції тіла – піків, L-півень,

В-півень.

2. Тип нервової системи залежить від :

- Сили
- Урівноваженості
- Рухливості нервових процесів

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Історія вчення про темперамент роботи Гіппократа Галена, Павлова.

2. Поняття ВНД. Пристосування до умов життя

Людина – біосоціальна істота:

- Тварина (природні впливи – температура, світло, тиск, вологість.)
- Соціальна (існування групи – родина, школа, колектив)

3. Біологічні доцільні реакції людини на дію подразників:

- Зовнішніх
- Внутрішніх

Пристосувальні організм на основі рефлексів:

- Безумовні
- Умовні
- Розумова діяльність

Робота Сеченова – рефлекси головного мозку

Роботи Павлова – умовні рефлекси

4. Поведінка людини – сукупність реакції організму направлених на встановлення життєво необхідних зв'язків з навколишнім середовищем.

ВНД:

- Інтелектуальні процеси
- Емоційні
- Вольові

5. Роль безумовних рефлексів у поведінці людини

Спадкові – не змінюються протягом життя, основа спинного мозку, стовбуру та ядра підкори головного мозку:

- Статевий
- Дихальний (вдих, видих)
- Харчовий (смоктання, ковтання, їжа)
- Захисний
- Орієнтувальний.

Інстинкт – це сукупність безумовних реакцій на подразник:

- Самозбереження (агресія, обережність, втеча)
- Материнський (захист дитини).

Демонстрування відеоролику ВНД.

Урок (45, 46)

6. Розглянути раніше виконане лабораторне дослідження. Визначення реакції на світло, обговорювання.

IV. Закріплення. Підсумок уроку.

V. Д/з: прочитати § 47. Підготовка повідомлень (Рефлекси – умовні, безумовні; роботи Павлова, умовні рефлекси Інстинкт, 2 сигнальна система – мова.)

VI. Письмовий залік з теми: «Сенсорні системи» на 4 варіанти. Стор. 91–92 книга Л. В. Мариненко, К. М. Задорожнього.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

- Антипенко Олена Михайлівна** – учитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.
- Безкоровайна Тетяна Володимирівна** – учитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.
- Білик Надія Олександрівна** – учитель фізики Дружківської гімназії «Інтелект»; учитель-методист.
- Благушина Ірина Михайлівна** – учитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії загальноосвітньої школи I – III ступенів № 6 Дружківської міської ради.
- Василевська Алла Степанівна** – учитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії загальноосвітньої школи I – III ступенів № 6 Дружківської міської ради.
- Василенко Наталя Сергіївна** – учитель історії та правознавства II кваліфікаційної категорії Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради.
- Воробей Людмила Володимирівна** – учитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії загальноосвітньої школи I – III ступенів № 1 Дружківської міської ради.
- Головченко Валентина Михайлівна** – учитель біології I кваліфікаційної категорії Торського НВК Дружківської міської ради Донецької області.
- Горьова Ольга Іванівна** – вихователь ясла-садка комбінованого типу № 35 «Лелека» Дружківської міської ради Донецької області.
- Грудніна Ганна Геннадіївна** – учитель фізичної культури II кваліфікаційної категорії Торського НВК Дружківської міської ради Донецької області.
- Денченко Олеся Валеріївна** – учитель англійської мови II кваліфікаційної категорії Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.
- Душенко Анжеліка Валентинівна** – учитель інформатики I кваліфікаційної категорії, директор Торського НВК Дружківської міської ради Донецької області.
- Кабацька Тетяна Олегівна** – учитель математики та інформатики II кваліфікаційної категорії, заступник директора з навчально-виховної роботи Торського НВК Дружківської міської ради Донецької області.
- Казьонних Олена Павлівна** – учитель початкових класів кваліфікаційної категорії «спеціаліст» Торського НВК Дружківської міської ради Донецької області.

Карась Інна Олексіївна – вихователь Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради (кваліфікаційна категорія «спеціаліст»).

Кедь Тетяна Володимирівна – бібліотекар філії Дружківської школи I – III ступенів № 17 – НВК загальноосвітньої школи I – II ступенів – дитячий садок № 10 Дружківської міської ради.

Кириченко Валентина Олександрівна – учитель фізики та математики I кваліфікаційної категорії Торського НВК Дружківської міської ради Донецької області.

Кладієва Ганна Анатоліївна – психолог комунальної установи «Міський центр професійного розвитку педагогічних працівників» Дружківської міської ради, I кваліфікаційна категорія, дійсний член Української спілки психотерапевтів.

Колесник Лариса Олександрівна – учитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.

Костевко Нонна Геннадіївна – учитель іноземної мови (англійська та німецька) I кваліфікаційної категорії Торського НВК Дружківської міської ради Донецької області.

Кубрак Лариса Вікторівна – учитель української мови та літератури I кваліфікаційної категорії Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.

Кулик Тетяна Іванівна – учитель англійської мови вищої кваліфікаційної категорії, відмінник освіти, директор загальноосвітньої школи I – III ступенів № 6 Дружківської міської ради.

Лугова Валентина Миколаївна – учитель російської мови та основ християнської етики вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель, директор Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради.

Лук'янець Тетяна Володимирівна – учитель математики та інформатики вищої кваліфікаційної категорії філії Дружківської школи I – III ступенів № 17 – НВК загальноосвітньої школа I – II ступенів – дитячий садок № 10 Дружківської міської ради.

Малишева Олена Анатоліївна – викладач економічних дисциплін вищої кваліфікаційної категорії відокремленого структурного підрозділу «Дружківський житлово-комунальний фаховий коледж Донбаської національної академії будівництва і архітектури».

Мельниченко Анжеліка Павлівна – учитель початкових класів I кваліфікаційної категорії загальноосвітньої школи I – III ступенів № 1 Дружківської міської ради.

Мізунова Тамара Іванівна – учитель початкових класів і трудового навчання кваліфікаційної категорії «спеціаліст» Торського НВК Дружківської міської ради Донецької області.

- Міхеєва Олена Миколаївна** – соціальний педагог I кваліфікаційної категорії Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради.
- Мішура Світлана Вікторівна** – учитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.
- Мусієнко Ірина Янківна** – учитель математики вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель загальноосвітньої школи I – III ступенів № 12 Дружківської міської ради.
- Обухова Галина Вікторівна** – вихователь вищої кваліфікаційної категорії ДНЗ № 35 «Лелека» Дружківської міської ради.
- Писанко Юлія Володимирівна** – учитель початкових класів, спеціаліст за кваліфікаційної категорією Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.
- Помазунова Марина Станіславівна** – вихователь-методист ДНЗ № 34 «Дельфін» Дружківської міської ради.
- Рєпка Тетяна Олександрівна** – учитель української мови та літератури, зарубіжної літератури II кваліфікаційної категорії Торського НВК Дружківської міської ради Донецької області.
- Романова Олена Євгенівна** – учитель географії вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради.
- Савченко Олена Миколаївна** – викладач української мови і літератури вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист ВСП «Дружківський житлово- комунальний фаховий коледж ДонНАБА».
- Ситнік Наталя Вікторівна** – вихователь дошкільної групи кваліфікаційної категорії «спеціаліст» Торського НВК Дружківської міської ради Донецької області.
- Сідорова Тетяна Олександрівна** – учитель математики вищої кваліфікаційної категорії, старший учитель загальноосвітньої школи I – III ступенів № 12 Дружківської міської ради.
- Соколовська Вікторія Вікторівна** – завідувачка бібліотекою вищої кваліфікаційної категорії Дружківської гімназії «Інтелект» Дружківської міської ради.
- Суровцева Юлія Вікторівна** – учитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії загальноосвітньої школи I – III ступенів № 6 Дружківської міської ради.
- Тимошенко Єлизавета Володимирівна** – учитель початкових класів кваліфікаційної категорії «спеціаліст» Торського НВК Дружківської міської ради Донецької області.
- Фер Катерина Ігорівна** – учитель англійської мови I кваліфікаційної категорії Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.

Харківська Наталя Павлівна – учитель початкових класів I кваліфікаційної категорії Олексієво-Дружківської спеціальної школи № 13 Донецької обласної ради.

Черкашина Оксана Іванівна – консультант комунальної установи ЦПРПП Дружківської міської ради Донецької області.

Чуприна Анатолій Степанович – учитель біології вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист, директор загальноосвітньої школи I – III ступенів № 12 Дружківської міської ради.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ СУЧАСНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції
викладачів і студентів Донбаського державного педагогічного
університету, учителів та учнів загальноосвітніх закладів
(м. Слов'янськ, 19–20 травня 2021 р.)

Випуск 13

Частина 5

Відповідальні редактори А. А. Рубан, кандидат філологічних наук,
доцент;
Н. М. Маторіна, кандидат філологічних
наук, доцент.

Статті друкуються в авторській редакції.

Тези надано авторами публікацій в електронному вигляді.
Відповідальність за допущені помилки та неточності несуть автори
публікацій.

Підписано до друку 17.05.2021 р.
Формат 60x84 1/16. Ум. др. арк. 11,75.
Тираж 130 прим. Зам. № 1779/5.

Видавництво Б. І. Маторіна
84116, м. Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19.
Тел. +38 050 518 88 99. E-mail: matorinb@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції ДК №3141, видане Державним комітетом телебачення та
радіомовлення України від 24.03.2008 р.
